

Univerzita Karlova
Pedagogická fakulta
Katedra speciální pedagogiky

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Role asistenta pedagoga v inkluzivním vzdělávání

Role of teaching assistant in inclusive education

Gabriela Vlčková

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Vanda Hájková, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Český jazyk se zaměřením na vzdělávání – Speciální pedagogika se zaměřením na vzdělávání

Odevzdáním této bakalářské práce na téma Role asistenta pedagoga v inkluzivním vzdělávání potvrzuji, že jsem ji vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále potvrzuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 11. července 2021

Ráda bych tímto velice poděkovala doc. PaedDr. Vandě Hájkové Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za vstřícnost, ochotu a cenné rady. Mé velké poděkování patří také všem respondentům, kteří se zapojili do výzkumného šetření.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá rolí asistenta pedagoga v inkluzivním vzdělávání. Hlavním cílem je ověřit, zda v praxi dochází k naplňování teoretických principů práce asistenta pedagoga. Bakalářská práce se skládá z části teoretické a praktické. V první části se věnujeme inkluzivnímu vzdělávání, vyučování a jejich charakteristice. Dále se zabýváme žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, systémem podpůrných opatření, vymezujeme školská poradenská zařízení, školní poradenské pracoviště a charakterizujeme individuální vzdělávací plán a plán pedagogické podpory. Aspekty práce asistenta pedagoga blíže specifikujeme, zabýváme se historií, legislativním ukotvením, vzděláním, pracovní náplní a platovým ohodnocením. Druhá část se věnuje výzkumnému šetření, kterého se účastnili asistenti pedagoga a učitelé ze základních škol. V empirické části analyzujeme výsledky dotazníkového šetření a odpovídáme na předem stanovené průzkumné otázky. Dále jsou předloženy závěry výzkumného šetření a další doporučení pro praxi.

KLÍČOVÁ SLOVA

asistent pedagoga, žák se speciálními vzdělávacími potřebami, inkluze, podpůrná opatření

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the role of a teaching assistant in inclusive education. The main goal is to verify whether the theoretical principles of teaching assistant work are being fulfilled in practice. The bachelor thesis consists of a theoretical and practical part. In the first part we focus on inclusive education, teaching and their characteristics. We also deal with a pupil with special educational needs, a system of supportive measures, define school counseling facilities, a school counseling workplaces and characterize an individual educational plan and a pedagogical support plan. We specify aspects of the teaching assistant's work, we deal with history, legislative anchoring, education, job description and salary assessment. The second part is devoted to a research investigation in which teaching assistants and primary school teachers were participated. In the empirical part, we analyze the results of a questionnaire survey and answer predetermined exploratory questions. Furthermore, the conclusions of the research investigation and other recommendations for practice are presented.

KEYWORDS

teaching assistant, pupil with special educational needs, inclusion, supportive measures

Obsah

Úvod	8
1 Inkluzivní vzdělávání	9
1.1 Inkluze a integrace	9
1.1.1 Inkluze	9
1.1.2 Integrace	9
1.2 Charakteristika inkluzivního vzdělávání	10
1.3 Inkluzivní vyučování	11
2 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami.....	12
2.1 Podpůrná opatření	13
2.1.1 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 1.....	15
2.1.2 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 2.....	15
2.1.3 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 3.....	16
2.1.4 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 4.....	17
2.1.5 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 5.....	17
2.2 Školská poradenská zařízení	18
2.2.1 Pedagogicko-psychologická poradna	20
2.2.2 Speciálně pedagogické centrum	20
2.3 Školní poradenské pracoviště	21
2.3.1 Výchovný poradce.....	21
2.3.2 Metodik prevence	23
2.3.3 Školní psycholog	24
2.3.4 Školní speciální pedagog	26
2.4 Individuální vzdělávací plán a plán pedagogické podpory.....	27
2.4.1 Individuální vzdělávací plán.....	27

2.4.2	Plán pedagogické podpory.....	28
3	Asistent pedagoga.....	29
3.1	Historie asistenta pedagoga.....	29
3.2	Legislativní ukotvení asistenta pedagoga	30
3.3	Vymezení asistenta pedagoga, osobního asistenta a školního asistenta	31
3.3.1	Asistent pedagoga.....	31
3.3.2	Školní asistent.....	32
3.3.3	Osobní asistent.....	32
3.4	Vzdělání asistenta pedagoga	33
3.4.1	Kvalifikační předpoklady	33
3.4.2	Další vzdělávání asistenta pedagoga	34
3.4.3	Osobnostní předpoklady	35
3.5	Pracovní náplň asistenta pedagoga	35
3.5.1	Přímá pedagogická činnost.....	35
3.5.2	Nepřímá pedagogická činnost	36
3.5.3	Změna rozsahu přímé pedagogické činnosti	36
3.6	Platové ohodnocení.....	37
3.7	Triáda učitel – rodič – asistent pedagoga.....	38
4	Výzkumná část	39
4.1	Cíl výzkumného šetření	39
4.2	Průzkumné otázky.....	39
4.3	Metoda sběru dat.....	40
4.4	Analýza a interpretace výsledků šetření	41
4.5	Výsledky a závěry výzkumu.....	84
	Závěr.....	94

Seznam použitých informačních zdrojů	97
Seznam příloh	100
Seznam tabulek.....	108
Seznam grafů	109

Úvod

Role asistenta pedagoga v inkluzivním vzdělávání je nezastupitelná, především z pohledu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Díky asistentům pedagoga je těmto žákům poskytnuta podpora při vzdělávání a mohou se tak účastnit „běžného“ vzdělávacího procesu nejen na základních školách. Aby asistenti pedagoga mohli své zaměstnání vykonávat co nejlépe, je důležité poskytnout jim vhodné podmínky k práci, ať se jedná o seznámení s náplní práce, metodické vedení a podporu, či funkční spolupráci s učiteli ve třídě. Toto téma jsem si zvolila z důvodu vlastního zájmu o inkluzivní vzdělávání a práci asistenta pedagoga. Hlavním cílem bakalářské práce bude ověřit, zda v praxi dochází k naplňování teoretických principů práce asistenta pedagoga.

První část textu se bude věnovat inkluzivnímu vzdělávání. Vysvětlíme pojmy integrace a inkluze, dále se budeme věnovat charakteristice inkluzivního vzdělávání a inkluzivního vyučování.

Ve druhé části textu se zaměříme na žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Definujeme jednotlivé stupně podpůrných opatření. Dále se zaměříme na školská poradenská zařízení a školní poradenské pracoviště. Poté se budeme věnovat individuálnímu vzdělávacímu plánu a plánu pedagogické podpory.

Třetí část se bude týkat asistenta pedagoga a charakteristikou aspektů jeho práce. Budeme se věnovat vymezení asistenta pedagoga, jeho historii. legislativě. Zaměříme se také na náplň práce, platové ohodnocení a spolupráci mezi asistentem pedagoga, učitelem a rodičem žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

Část výzkumná bude poslední. Bude obsahovat cíl výzkumného šetření, předem stanovené průzkumné otázky a popíšeme metodu sběru dat. Poté se budeme věnovat analýze výzkumných dat, jejím závěrům a výsledkům výzkumu.

1 Inkluzivní vzdělávání

Trend inkluzivního přístupu k lidem se znevýhodněním velice výrazně pronikal v posledních letech do naší společnosti, což znamená, že pronikal i do oblasti školství. Školy se tedy tomuto přístupu musely přizpůsobit nejen prostředím, ale i personálním obsazením.

1.1 Inkluze a integrace

S pojmy inkluze a integrace se v dnešní době setkáváme velmi často, častokrát se ale setkáváme i s tím, že tyto dva pojmy bývají zaměňovány jako totožné, což ovšem tak není, a proto je důležité se věnovat i jejich vymezení, abychom si ujasnili rozdíly mezi těmito dvěma pojmy.

1.1.1 Inkluze

Dle Kendíkové pochází pojem inkluze z anglického „to be included“, při doslovném překladu nám vznikne spojení „být úplnou součástí“. Nejen škola, ale každé inkluzivní prostředí je schopné každému jedinci splnit všechny speciálně pedagogické potřeby. Všichni jsou zde podporováni a vedeni k tomu, aby byli úspěšní, cítili se v bezpečí a nebáli se přijmout jedince s postižením. (2020, s. 52)

Průcha, Walterová a Mareš uvádí, že jde o vzdělávání, které začleňuje všechny děti do běžného typu školy. Podstatou je zde jiný úhel pohledu na selhání dítěte ve vzdělávacím systému, resp. vzdělávacího systému u konkrétního dítěte. Při neúspěchu dítěte jde o hledání bariér nedostatečně otevřeného systému k potřebám jednotlivců. Každé dítě je jedinečné, tudíž má unikátní charakter, vlastnosti, zájmy, schopnosti a zároveň i vzdělávací potřeby. Inkluzivní vzdělávání umožňuje začleňovat všechny děti, i ty se specifickými vzdělávacími potřebami, do hlavního proudu. (2009, s. 104, 105) *„Inkluzivní škola vytváří prostor pro realizaci principu spravedlivých vzdělávacích příležitostí. Je vstřícná pro všechny děti, respektuje odlišnosti (etnické, jazykové, náboženské, fyzické aj.), které jsou vnímány jako zdroj inspirace pro kvalitnější vzdělávání všech.“* (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, s. 104)

1.1.2 Integrace

V dřívější legislativě (§ 3 odst. 2 a 3 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, platné do roku 2016) bylo uváděno, že individuální integrací žáka je:

- a) jeho vzdělávání ve třídě mateřské školy, základní školy, střední školy nebo vyšší odborné školy, která není samostatně určena pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami při současném zajištění odpovídajících vzdělávacích podmínek a nezbytné speciálně pedagogické nebo psychologické péče
- b) jeho vzdělávání ve třídě speciální školy samostatně určené pro žáky s jiným druhem nebo stupněm postižení.

Skupinová integrace znamenala vzdělávání žáka ve speciální třídě nebo specializované třídě. V některých vyučovacích předmětech se žáci mohli vzdělávat společně s ostatními žáky školy a v rámci svých možností byli zapojeni do všech aktivit mimo vyučování. Dnes již v platné vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, není pojem integrace vůbec zahrnut. (Kendíková, 2020, s. 51)

Dle Průchy, Walterové a Mareše šlo o zapojení žáků se speciálními vzdělávacími potřebami do hlavního proudu vzdělávání, tedy do běžných škol. Cílem bylo žákům s těžšími formami zdravotního postižení umožnit vzdělávání s jejich zdravými vrstevníky, aniž by byly opomínány jejich specifické potřeby. Integrované vzdělávání mělo od svého vzniku v 90. letech různé formy, od speciálních tříd až po individuální zařazení žáka do běžné třídy. (2009, s. 107)

1.2 Charakteristika inkluzivního vzdělávání

Vosmik definuje inkluzivní vzdělávání jako „*proces, který umožňuje všem dětem bez rozdílu navštěvovat jednu školu, ideálně v místě jejich bydliště, tak, aby byly podporovány rovné šance dětí na vzdělávání.*“ (2018, str. 10) Jedna ze snah, vyplývajících ze společenského procesu, je snaha podporovat jedince v jejich sociální inkluzi. Jde tedy hlavně o to, aby každá osoba měla možnost se plně účastnit společenského života a aby měla přístup ke všem jeho zdrojům, ať se jedná o školství, zaměstnání, bydlení či trávení volného času aj. Inkluzivní vzdělávání je tedy jedním z těchto zdrojů. V inkluzivní škole je kolektiv třídy heterogenní a každý žák má právo na individuální přístup učitele. V jednom třídním kolektivu se mohou vzdělávat žáci se zdravotním znevýhodněním i bez něj, žáci nadaní, cizinci i žáci sociálně znevýhodnění. (Vosmik, 2018, str. 10)

Mezi základní principy inkluzivní školy dle Vosmika (2018) patří:

- důraz na spolupráci
- podpora přirozené vlastností dětí učit se
- otevřenost k jinakosti a její přijímání
- formativní hodnocení

Inkluzivní vzdělávání tedy znamená nejen přítomnost žáků s určitým handicapem ve škole, ale i to, že jsou akceptováni vrstevníky, spolužáky, vyučujícími. Dále to znamená i fakt, že se tyto žáci podílí na životě a aktivitách školy a zároveň musí tyto žáci prožívat úspěchy. Odkláníme se tedy od diagnostiky jako takové, protože na žáka je pohlíženo jako na individualitu. Jeho jinakost je brána jako něco, co je přirozeně dané. Za neúspěchem žáka v rámci inkluze stojí překážky ve vzdělávacím systému a ty musí být odstraněny, jedná se o osnovy, školní podmínky či nevhodné metody práce. Vzdělávací systém je nutné přizpůsobit individuálním potřebám každého žáka. (Vosmik, 2018, str. 10)

1.3 Inkluzivní vyučování

Inkluzivní vyučování má vycházet z individuálních potřeb každého žáka. Můžeme najít několik faktorů, které mohou podpořit nebo naopak zabránit vývoji. Dle jedné izraelské studie (Biewer, Fasching, 2012, cit. dle Vítkové, 2016) k nejdůležitějším faktorům úspěšného inkluzivního vyučování řadíme vzdělání a zkušenost učitele, absolvování dalšího vzdělávání, vykazání připravenosti k podpoře inkluze.

V úspěšném inkluzivním vyučování byly zkoumány čtyři oblasti:

1. pedagogická orientace – úspěšní učitelé byli ti, kteří žákům dodávali odvalu a podporovali je, významná byla také jejich znalost personální situace žáka a kontakt s rodiči
2. postoje k inkluzi – rozšířeným názorem bylo vzdělávání všech žáků se SVP, kromě žáků s těžkým postižením a s poruchami chování
3. praxe ve vyučování – úspěšní učitelé probírali se svými kolegy učební a výchovné problémy žáků
4. znaky osobnosti – učitelé byli vnímaví, co se týká speciálních vzdělávacích potřeb žáků, dávali najevo náklonnost a poskytli jim dostatek času

Inkluzivní vyučování je nejlepší formou vyučování pro žáky (dle výzkumu) z těchto důvodů:

- po stránce kognitivní i sociální se žákům daří lépe v inkluzivní třídě
- neexistuje žádné vyučování nebo podpora, která by se nedala realizovat ve škole hlavního vzdělávacího proudu
- při inkluzivním vyučování lze lépe využít zdrojů
- inkluzi se nelze vyhnout
- všichni žáci, i žáci se speciálními vzdělávacími potřebami potřebují výchovu, aby věděli, jak vstoupit do vztahů a udržet si je, aby byli připraveni na spolupráci s dalšími lidmi
- inkluze zmírňuje obavy žáků, podporuje vznik přátelství, respektu a porozumění (Vítková, 2016, str. 46)

2 Žák se speciálními vzdělávacími potřebami

Pojmem žák označujeme „člověka v roli vyučovaného subjektu, bez ohledu na věk. Žákem může být dítě, adolescent, dospělý.“ (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, str. 389) V § 16 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání je uvedeno, že „*dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním.*“ Dále je zde uváděno, že pod pojem zdravotní postižení spadá postižení mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové, také vady řeči, autismus, vývojové poruchy učení nebo chování, anebo souběžné postižení více vadami. Zdravotním znevýhodněním je myšleno zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc či lehčí zdravotní poruchy, které vedou ke vzniku poruch učení a chování. Jako osoba se sociálním znevýhodněním je zde chápáno dítě, žák, student z rodinného prostředí s nízkým sociálně kulturním postavením a je zde možnost ohrožená sociálně patologickými jevy. Dále je to osoba, která má nařízenou ústavní výchovu nebo uloženou ochrannou výchovu, anebo je to dle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, azylant nebo účastník řízení o udělení azylu na území ČR. Speciální vzdělávací potřeba je termín, který je dle Průchy, Walterové a Mareše definován tak, že „*kromě většinové populace žáků, studentů a dospělých, jejichž vzdělávání probíhá běžnými způsoby, existují různé skupiny lidí, jejich vzdělávací potřeby jsou specifické: žáci se zdravotním postižením, žáci ze znevýhodněného sociálního prostředí, žáci s mimořádným nadáním, děti a dospělí z rodin etnických či jazykových menšin aj.*“ (2009, str. 278) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním,

základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání tzv. školský zákon uvádí v § 16, že dítětem, žákem a studentem se speciálními vzdělávacími potřebami je osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv potřebuje zajištění podpůrných opatření a zároveň na jejich bezplatné poskytování má právo. Spadají sem úpravy ve vzdělávání a školských službách. (Kendíková, 2020, str. 97)

2.1 Podpůrná opatření

Podporou, která je při vzdělávání žákům se speciálními vzdělávacími potřebami poskytována, jsou podpůrná opatření, mezi něž patří využívání speciálně pedagogických metod, postupů, forem a prostředků vzdělávání, kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních učebnic a didaktických materiálů (Kendíková, 2016, str. 11), dále se zařazují předměty speciálně pedagogické péče, pedagogická a psychologická péče, souběžné působení dvou pedagogických pracovníků ve třídě, poskytování individuální podpory při vzdělávacím procesu asistentem pedagoga. Jednotlivá opatření napomáhají žákům ke zkvalitnění jejich vzdělávacího procesu a k úspěšnému dokončení studia. Aby byla podpůrná opatření ku prospěchu dítěte, žáka či studenta se speciálními vzdělávacími potřebami je důležitým aspektem včasnost jejich zavedení. (Vítková, 2016, str. 120-121)

Kendíková uvádí, že mezi podpůrná opatření patří (2020, str. 97-98):

- poradenská pomoc školy a školského poradenského zařízení
- úprava a organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, včetně zabezpečení výuky předmětů speciálně pedagogické péče, včetně prodloužení délky středního a vyššího odborného vzdělávání až o dva roky
- úprava podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání
- použití kompenzačních pomůcek, speciálních učebnic a speciálních učebních pomůcek, využívání komunikačních systémů neslyšících a hluchoslepých osob; Braillova písmo a podpůrných nebo náhradních komunikačních systémů
- úprava očekávaných výstupů vzdělávání v mezích stanovených rámcovými vzdělávacími programy a akreditovanými vzdělávacími programy
- vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu
- využití asistenta pedagoga

- využití dalšího pedagogického pracovníka, tlumočnicka české znakového jazyka, přepisovatele pro neslyšící nebo možnosti působení osob poskytujících dítěti, žákovi nebo studentovi po dobu jeho pobytu ve škole nebo školském poradenském zařízení podporu podle zvláštních právních předpisů
- poskytování vzdělávání nebo školských poradenských služeb v prostorách stavebně nebo technicky upravených

Podpůrná opatření ať už jako celek i jeho jednotlivé části respektují následující zásady a principy (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 32-33):

- nediskriminace, spravedlnost a rovný přístup
- odbornost a kvalita
- efektivita a dostupnost
- jednotný přístup
- metodické vedení
- kontinuita a spolupráce
- rozvoj a otevřenost

Mezi základní příjemce a uživatele podpůrných opatření patří žáci se speciálními vzdělávacími potřebami. Rozumíme tím děti navštěvující mateřskou školu, žáky navštěvující základní a střední školu a také studenty navštěvující vyšší odbornou školu. Podle závažnosti určitého postižení či znevýhodnění je poskytován i příslušný stupeň podpůrných opatření. Primární kritérium pro rozdělení podpůrných opatření do pěti stupňů je vliv žákova postižení či znevýhodnění na vzdělávání. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 40) Dalšími kritérii jsou organizační, pedagogická a finanční náročnost. Zároveň je možné jednotlivé stupně mezi sebou kombinovat. Hlavním rozdílem mezi prvním stupněm podpůrných opatření a dalšími stupni je, že první stupeň může škola či školské zařízení uplatňovat i bez posudku a doporučení od školského poradenského zařízení. Druhý až pátý stupeň podpůrných opatření je poskytován školou nebo školským zařízením jen s písemným souhlasem zletilého žáka, studenta nebo zákonného zástupce nezletilého dítěte nebo žáka. Tato opatření přestávají být poskytována, pokud to tak vyplývá z posudku školského poradenského zařízení, současně to musí být konzultováno i se zletilým žákem,

studentem nebo zákonným zástupcem nezletilého dítěte nebo žáka. (Kendíková, 2020, str. 98)

2.1.1 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 1

Opatření v prvním stupni podpory se týkají žáků s mírnými vzdělávacími problémy a měla by fungovat jako preventivní opatření proti zhoršování školní úspěšnosti. Tato opatření jsou v kompetenci pedagogů školy, kteří by měli první stupeň podpory identifikovat díky pozorování žáka ve školním prostředí, rozborům prací, dlouhodobému hodnocení, znalosti sociálního zázemí, zdravotního stavu či rodinné situace žáka či studenta. Cílem těchto opatření je dostupnými prostředky zlepšit či usnadnit vzdělávací proces danému žákovi. Jedná se o běžně dostupné formy, metody práce, které jsou konzultovány s odborníky školního poradenského pracoviště, někdy i s odborníky školského poradenského zařízení. Důraz by měl být kladen především na individuální práci s žákem a měly by být využívány metody reflektující učební styly žáka a metody aktivního učení. Dále dochází např. k úpravě zasedacího pořádku, délky vyučovací hodiny a přestávek mezi hodinami. Zároveň ale v prvním stupni podpůrných opatření není ovlivněna úroveň školních výstupů v důsledku těchto úprav. V novele vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, je uvedeno, že intervence spadá právě do tohoto stupně podpůrných opatření a jde v ní o minimalizování školní neúspěšnosti žáků. Může být poskytována i bez návštěvy školského poradenského zařízení, a to díky nařízení ředitele školy. Při intervenci se využívá spolupráce se spolužáky, s rodiči při přípravě na výuku, zařazování rozšiřujícího učiva, pomoc s vyhledáváním dalších učebních zdrojů, výroba podpůrných učebních pomůcek či listů atd. Pedagogickou intervenci mohou vykonávat pedagogové, vychovatelé, asistenti pedagoga či speciální pedagogové. Navíc v tomto stupni podpůrných opatření lze využít i plán pedagogické podpory. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 40-41)

2.1.2 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 2

Ve druhém stupni podpůrných opatření jsou do výuky zapojovány speciálně pedagogické metody a formy práce, které mají minimální dopad na vzdělávání žáků ostatních. Žák by měl být plně zapojen do výuky s ostatními žáky a pedagog by měl dbát na individuální přístup. Pokud školské poradenské zařízení ve zprávě doporučí druhý stupeň podpůrných opatření,

dochází k úpravám týkajících se zasedacího pořádku, délky vyučovací hodiny, přestávek mezi hodinami i doby přímé práce. Zároveň čas, který žák stráví ve škole mimo vyučování, je plánovaný a organizovaný. Žák je vzděláván ve třídě společně s ostatními žáky, a pokud jde o specifické činnosti, může dojít k vytvoření skupiny žáků, kteří mají obdobný vzdělávací problém. Školské poradenské zařízení může vydat doporučení k úpravě podmínek k vykonávání maturitní zkoušky a v souladu s úpravami v každodenním vzdělávání žáka mohou být upraveny přijímací či závěrečné zkoušky. Pedagogové u těchto žáků využívají rozšířené formy hodnocení, které obsáhnou jejich vzdělávání v celé jejich šíři, zachytí mnoho aspektů, které vyjádřit známkou nelze. Školské poradenské zařízení v tomto stupni podpory může doporučit vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami dle individuálního vzdělávacího plánu, zároveň jsou do tohoto stupně podpory zahrnována i opatření ze stupně prvního. Je zde také možnost využít sdíleného asistenta pedagoga, který poskytuje podporu nejen konkrétnímu žákovi, ale i ostatním žákům dle konkrétních pedagogických situací. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 41-42)

2.1.3 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 3

Podpůrná opatření ve třetím stupni už ve větší míře zasahují do vzdělávání celé třídy, hlavně se to týká organizace práce při vzdělávacím procesu. Jedná se především o změny vzdělávacích podmínek a postupů v režimu školní práce a domácí přípravy na vyučování. Školské poradenské zařízení vydá doporučení, ve kterém je určen i stupeň podpůrných opatření, které žák potřebuje. Na místě je nutnost provádění odborné speciálně pedagogické a psychologické intervence, která je uplatňována ve škole, školním poradenském zařízení či v rodině žáka. Pedagogové by měli dbát při vzdělávání žáka na využívání speciálních forem, metod a postupů a v hodnocení zohledňovat individualitu žáka a jeho možnosti. V tomto stupni podpůrných opatření je hojně využíván individuální vzdělávací plán. Pokud je daný žák vzděláván dle systému speciálního vzdělávání, probíhá výuka podle upraveného rámcového vzdělávacího programu. Podle posudku školského poradenského zařízení může dojít ke snížení počtu žáků ve třídě, ať už se jedná o určité předměty, nebo celkovou výuku. Dále je možné využít pozice asistenta pedagoga či sdíleného asistenta pedagoga. Žákům a studentům v tomto stupni může být prodlouženo střední či vyšší odborné vzdělávání

maximálně o jeden rok. Opět jsou při vzdělávání využívána i efektivní opatření z prvního a druhého stupně. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 42-43)

2.1.4 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 4

Jak uvádí Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv (2015), potíže při vzdělávání žáka ve čtvrtém stupni mnohem více ovlivňují organizaci a průběh vzdělávání, a proto dochází k jejich podstatným úpravám, jakožto i k úpravám ve stanovení postupu při jejich nápravě. Podpůrná opatření jsou realizována na základě doporučení školského poradenského zařízení, kde je potřeba čtvrtého stupně identifikována. Pokud je žák individuálně integrován, jeho vzdělávání probíhá dle individuálního vzdělávacího plánu. Pokud dojde ke skupinové integraci ve škole zřízené pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, jsou žáci vzdělávání podle upraveného školního vzdělávacího programu. Podle rámcového vzdělávacího programu pro ZŠ speciální je vzděláván žák s mentální retardací. Pravidelně a častěji, než v předchozích stupních podpory by mělo docházet k odborné speciálně pedagogické intervenci. U žáků, kteří spadají do čtvrtého stupně podpůrných opatření, je důležité používat speciální učebnice, speciálně didaktické kompenzační a rehabilitační pomůcky a většinou je potřebná úprava pracovního prostředí ve třídě. Pro podporu komunikace je u některých žáků využívány alternativní a augmentativní komunikace za podpory potřebných pomůcek např. komunikátory, speciální klávesnice a další. V tomto stupni se také využívá přítomnosti asistenta pedagoga, kdy jeho činnost může vedení školy dle potřeb daného žáka rozšířit o pomoc při pohybu a sebeobsluze. Žákům, kteří využívají jiný způsob komunikace, může být základní vzdělávání prodlouženo až o jeden rok. Studentům může být prodlouženo střední a vyšší odborné vzdělávání až o dva roky. Opět jsou v tomto stupni využívána i efektivní podpůrná opatření z předchozích stupňů podpory, tedy prvního až třetího. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 15, str. 43-44)

2.1.5 Stupně podpůrných opatření – STUPEŇ 5

Pátý stupeň podpůrných opatření představuje nejvyšší možnou míru úprav ve vzdělávání, jedná se o organizaci, obsah, formy a metody, zároveň sem spadá i hodnocení daného žáka. Tento žák je vzděláván dle redukovaného a modifikovaného učebního obsahu podle svých možností. Individuální vzdělávací plán vycházející z rámcového vzdělávacího plánu pro základní školy speciální se využívá u žáků s mentální retardací. V tomto stupni podpůrných

opatření jsou nutně využívány speciální učebnice, další alternativní výukové materiály, speciálně didaktické kompenzační a rehabilitační pomůcky a vždy je ve třídě upraveno pracovní prostředí. Opět někteří žáci při vzdělávání využívají náhradní formy komunikace a s tím související pomůcky. Žákovi může být v rámci školy poskytována i individuální pedagogická nebo speciálně pedagogická péče mimo vyučování, tudíž je zde potřebný další pedagogický pracovník, který žákovi poskytne podporu jak při vzdělávání, tak i při dalších školních aktivitách. Ze zdravotních důvodů žáka probíhá domácí individuální výuka, kterou zajišťuje pedagog či pracovní speciálně pedagogického centra. Vzdělávání, které zajišťuje příslušný krajský úřad, se týká žáků s hlubokým mentálním postižením. Školské poradenské zařízení, které identifikuje pátý stupeň, doporučuje i další podpůrná opatření, která se jeví jako efektivní, vycházející z nižších stupňů podpory. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 44-45)

2.2 Školská poradenská zařízení

Školská poradenská zařízení jsou zřizována na základě vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění. Mezi školská poradenská zařízení patří pedagogicko-psychologická poradna a speciálně pedagogické centrum, které své služby poskytují bezplatně a na žádost žáka, zákonných zástupců či školy. Jediná podmínka pro poskytování těchto poradenských služeb je písemný souhlas zletilého žáka či zákonných zástupců žáka nezletilého. Školská poradenská zařízení musí své služby poskytnout nejpozději do tří měsíců ode dne přijetí žádosti. (Kendíková, 2016, str. 47) Žák či zákonný zástupce musí být předem informován o povaze, rozsahu trvání, cílech a postupech dané poradenské služby, o jejím prospěchu a předvídatelných důsledcích, které vyplynou poskytováním poradenské služby, zároveň i o následcích, pokud služba poskytnuta nebude. Dále je informován o svých právech a povinnostech spojených s poskytováním poradenských služeb, včetně práva žádat poskytnutí poradenské služby znovu. Účelem poradenských služeb podle §2 vyhlášky č. 72/2005 Sb., v platném znění je především:

- zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáka a mimořádného nadání žáka, doporučení vhodných podpůrných opatření

- vytváření vhodných podmínek pro zdravý tělesný a psychický vývoj žáků, pro jejich sociální vývoj, pro rozvoj jejich osobnosti před zahájením vzdělávání a v průběhu vzdělávání
- naplňování vzdělávacích potřeb a rozvíjení schopností, dovedností a zájmů před zahájením a v průběhu vzdělávání
- prevence a řešení vzdělávacích a výchovných problémů, prevence rizikového chování a dalších problémů
- vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky jiné kultury nebo žijících v odlišných životních podmínkách
- vytváření vhodných podmínek pro vzdělávání žáků s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, závažnými vývojovými poruchami učení, závažnými vývojovými poruchami chování, souběžným postižením více vadami nebo autismem
- vytváření vhodných podmínek, forem a způsobů práce pro žáky nadané a mimořádně nadané
- poskytnutí poradenských služeb při volbě vzdělávání a pozdějšího profesního uplatnění
- rozvoj pedagogicko-psychologických a speciálně pedagogických znalostí a profesních dovedností pedagogických pracovníků ve školách a školských zařízeních
- podpora vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných ve školách a školských zařízeních

Dle § 2b jsou postupy, nástroje a metody, které volí školská poradenská zařízení zvoleny na základě poznatků z příslušné vědní disciplíny. Pokud jde o zásadní rozhodnutí ohledně vzdělávacích potřeb, je nutné ho založit na několika postupech. Všechny postupy, nástroje a metody psychologické a speciálně pedagogické musí být standardizované. Pokud to možné není, je nutné zvolit takové postupy, nástroje a metody, u kterých lze prokázat přínos ve vzdělávání žáka z hlediska diagnosticko-intervenční péče. Vždy se přihlíží k lékařskému posudku, pokud je pro poskytnutí poradenské služby nutné posouzení zdravotního stavu žáka lékařem či jiným odborníkem. Jak je uvedeno v § 3 poradenské služby v těchto zařízeních jsou poskytovány pedagogickými a sociálními pracovníky.

2.2.1 Pedagogicko-psychologická poradna

Služby, které pedagogicko-psychologická poradna zajišťuje, se řadí mezi poradenské služby pedagogicko-psychologické a speciálně pedagogické. Klientem jsou zpravidla děti, žáci, a proto tato zařízení úzce spolupracují nejen s rodinou, ale také se školou. (Kendíková, 2016, str. 50) Mezi základní činnosti pedagogicko-psychologické poradny podle § 5 vyhlášky č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, patří:

- zajištění pedagogicko-psychologické připravenosti žáků na povinnou školní docházku, vydání zprávy a doporučení
- zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáků škol, vypracování doporučení s návrhy podpůrných opatření
- vydání zprávy a doporučení stanovující podpůrná opatření a vydání zprávy a doporučení k zařazení žáka do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny zřízené § 16 odst. 9 školského zákona
- přímá speciálně pedagogická a psychologická intervence
- psychologická a speciálně pedagogická vyšetření žáků se speciálními vzdělávacími potřebami či žáky mimořádně nadané
- poradenské služby pro žáky se zvýšeným rizikem školní neúspěšnosti nebo vzniku problémů v osobnostním a sociálním vývoji
- poradenské služby pro žáky z odlišného kulturního prostředí či s odlišnými životními podmínkami a dále kariérové poradenství pro žáky
- metodická podpora školy a školského zařízení při poskytování poradenských služeb a podpůrných opatření
- informační, konzultační, poradenská a metodická podpora zákonných zástupců žáka
- prevence rizikového chování skrze metodika prevence

2.2.2 Speciálně pedagogické centrum

Žákům s mentálním, tělesným, zrakovým nebo sluchovým postižením, vadami řeči, souběžným postižením více vadami nebo autismem poskytuje poradenské služby při výchově a vzdělávání speciálně pedagogické centrum. Služby jsou poskytovány ambulantně, ve škole či přímo v rodině žáka. (Kendíková, 2016, str. 52) Mezi hlavní činnosti

centra dle platné vyhlášky č. 72/2005 Sb., patří zjišťování připravenosti žáků na povinnou školní docházku, dále zjišťování speciálních vzdělávacích potřeb žáků a zpracování odborných podkladů pro nastavení podpůrných opatření. Jako další uvádíme vydávání zpráv a doporučení pro zařazení žáka do školy, třídy, oddělení nebo studijní skupiny, také vydávání zpráv a doporučení kvůli stanovení podpůrných opatření. Mezi další činnosti patří např. speciálně pedagogická péče a speciálně pedagogické vzdělávání, poskytování kariérového poradenství. A nesmíme opomenout také speciálně pedagogickou a psychologickou diagnostiku, poskytování poradenských služeb žákům, ale i pedagogickým pracovníkům či zákonným zástupcům, poskytování metodické podpory škole a také poskytování informační, konzultační, poradenské a metodické podpory zákonným zástupcům.

2.3 Školní poradenské pracoviště

Školy svým žákům, studentům, ale i zákonným zástupcům musí zajistit dle platné legislativy poradenské služby 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních. Ve většině škol je poradenství zajišťováno skrze výchovného poradce a školního metodika prevence, kdy probíhá spolupráce s ostatními pedagogickými pracovníky. Ke vzniku školních poradenských pracovišť dochází na základních, středních a vyšších odborných školách. Do těchto pracovišť jsou situováni další poradenští pracovníci, jako je školní psycholog, školní speciální pedagog a další. (Kendíková, 2020, str. 100)

Poradenství školy se dle platné vyhlášky č. 72/2005 Sb., zaměřuje na tyto oblasti:

- kariérové poradenství,
- průběžná a dlouhodobá péče o žáky se vzdělávacími problémy,
- prevence školního neúspěchu a sociálně patologických jevů
- vzdělávací péče o žáky nadané a mimořádně nadané,
- odborná podpora při integrování a vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků z jiného kulturního prostředí a žáků sociálně znevýhodněných,
- metodická podpora pedagogických pracovníků.

2.3.1 Výchovný poradce

Dle Průchy, Walterové a Mareše je výchovný poradce „*učitel, který absolvoval specializační studium a působí v rámci systému výchovného poradenství na základních, středních a*

speciálních školách.“ (2009, str. 347) Takovýto pracovník by měl působit na každé škole v českém vzdělávacím systému. K výkonu této pozice patří nejen patřičné vzdělání, ale i osobnostní předpoklady, jako jsou schopnosti empatie, komunikativnost, důvěryhodnost, spolehlivost, schopnost řešení krizových situací. (Kendíková, 2020, str. 100) Hlavním zaměřením práce výchovného poradce je koordinování aktivit ve vzdělávacím procesu žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 94) Příloha č. 3 vyhlášky č. 72/2005 Sb., v platném znění konkretizuje standardní činnosti výchovného poradce, mezi které patří poradenství a metodické a informační činnosti.

Do poradenské činnosti výchovného poradce zařazujeme:

- a) Kariérové poradenství a poradenskou pomoc s rozhodnutím o dalším vzdělávání či následné profesi.
- b) Vyhledávání a orientační šetření žáků vyžadujících zvláštní pozornost a příprava návrhů na další péči.
- c) Zajištění nebo zprostředkování intervence pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a diagnostiky speciálních vzdělávacích potřeb.
- d) Přípravování podmínek pro integraci žáků se zdravotním postižením, koordinování poradenských služeb poskytnutých školou a školskými poradenskými zařízeními a koordinování vzdělávacích opatření
- e) Poskytování kariérového poradenství žákům/cizincům s ohledem na jejich speciální vzdělávací potřeby

Mezi metodické a informační činnosti výchovného poradce patří:

- a) Zprostředkování nových metod pedagogické diagnostiky a intervence
- b) Metodická pomoc pedagogickým pracovníkům školy
- c) Předávání odborných informací pedagogickým pracovníkům, které se týkají kariérového poradenství a péče o žáky se speciálními vzdělávacími potřebami
- d) Poskytování informací žákům a jejich zákonným zástupcům o činnosti školy
- e) Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči dalších poradenských zařízení
- f) Vedení písemných záznamů, navržená a realizovaná opatření

V některých školách se pedagog působící i ve funkci výchovného poradce věnuje metodickému vedení asistentů pedagoga, zpracovává různé dokumenty, hledá možnosti získávání finančních prostředků či dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Výchovný poradce je běžným pedagogem a k výkonu této funkce má sníženou míru vyučovací povinnosti, kdy jde jen o malý počet hodin týdně, ve kterých se neodráží ani počet žáků se speciálními vzdělávacími potřebami přítomných ve škole, ani velikost školy. Často je jejich práce tedy limitována časovými možnostmi. Na některých školách tedy funguje i model rozdělení výchovného poradenství mezi více zaměstnanců. (Kendíková, 2020, str. 102)

2.3.2 Metodik prevence

Metodik prevence patří mezi poradenské pracovníky školy, který se primárně zabývá prevencí sociálně nežádoucích jevů. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 95) Činnosti, které metodik prevence vykonává, dělíme na metodické a koordinační, informační a poradenství dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., v platném znění. Do metodických a koordinačních činností zařazujeme:

- a) koordinaci tvorby a kontrolu realizace preventivního programu školy,
- b) koordinaci a participaci na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci sociálně patologických jevů,
- c) metodické vedení pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů,
- d) koordinaci vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů,
- e) koordinaci přípravy a realizaci aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a integraci žáků/cizinců,
- f) koordinaci spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy,
- g) kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participaci na intervenci a následnou péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů,
- h) shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů,

- i) vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření

Mezi informační činnosti patří:

- a) zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy, o nabídkách programů a projektů
- b) prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností
- c) vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů

Metodik prevence poskytuje poradenství v rámci:

- a) vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování, poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště
- b) spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole
- c) příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními

2.3.3 Školní psycholog

Školní psycholog je pozice, která spadá pod školní poradenské pracoviště. Pracovník by měl být absolventem postgraduálního studia oboru Školní psychologie. Mezi jeho klienty patří nejen jednotliví žáci či studenti škol, školní třídy, ale také učitelé, učitelský sbor, vedení školy i rodiče. (Průcha, Walterová, Mareš, 2009, str. 301) Ke standardním činnostem školního psychologa dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., v platném znění, řadíme diagnostiku, depistáž, dále konzultační, poradenské a intervenční práce a metodickou práci a vzdělávací činnost.

Do diagnostiky a depistáže řadíme tyto činnosti:

- a) spolupráce při zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání
- b) depistáž specifických poruch učení v základních a středních školách
- c) diagnostika při výukových a výchovných problémech žáků
- d) depistáž a diagnostika nadaných dětí
- e) zjišťování sociálního klimatu ve třídě
- f) screening, ankety, dotazníky ve škole

Mezi diagnostické, poradenské a intervenční práce patří:

- a) péče o integrované žáky
- b) individuální případová práce se žáky v osobních problémech
- c) krizová intervence a zpracování pro žáky, pedagogické pracovníky a zákonné zástupce
- d) prevence školního neúspěchů žáků
- e) kariérové poradenství u žáků
- f) techniky a hygiena učení
- g) skupinová a komunitní práce s žáky
- h) koordinace preventivní práce ve třídě, programů pro třídy apod.
- i) podpora spolupráce třídy a třídního učitele
- j) individuální konzultace pro pedagogické pracovníky v oblasti výchovy a vzdělávání
- k) konzultace se zákonnými zástupci při výukových a výchovných problémech dětí
- l) pomoc při řešení multikulturní problematiky ve školním prostředí

Metodická práce a vzdělávací činnost spočívá v:

- a) participaci na přípravě programu zápisu do 1. ročníku základního vzdělávání
- b) metodické pomoci třídním učitelům
- c) pracovních seminářích pro pedagogické pracovníky
- d) účasti na pracovních poradách školy
- e) koordinaci poradenských služeb poskytovaných ve škole
- f) koordinaci poradenských služeb mimo školu a spolupráci se školskými poradenskými zařízeními, zdravotnickými a dalšími zařízeními

- g) metodické intervenci z psychodidaktiky pro učitele, včetně podpory při tvorbě školního vzdělávacího programu
- h) besedách a osvětách
- i) prezentační a informační činnosti
- j) participaci na přípravě přijímacího řízení ke vzdělávání na střední škole

Kendíková (2020, str. 107) uvádí, že díky zaměstnávání školních psychologů dochází ke zlepšování školního klimatu daných škol. Zároveň školy, kde je vícero žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, žáků cizinců či žáků se sociálním znevýhodněním, spolupracují s dalšími poradenskými pracovníky, mezi které můžeme zařadit poradce pro žáky cizince, sociální pedagogy nebo logopedy.

2.3.4 Školní speciální pedagog

Dle Průchy, Walterové a Mareše je speciální pedagog osoba, která je svým vzděláním kvalifikovaná pracovat s dětmi, žáky, studenty, kteří potřebují zvláštní péči ve školách a dalších zařízeních. (2009, str. 277) Díky častějšímu obsazování pozice školního speciálního pedagoga dochází ke zkvalitňování poradenství ve školách, zároveň tito pracovníci poskytují podpurná opatření prvního stupně a dalších stupňů už na základě doporučení školského poradenského zařízení. (Kendíková, 2020, str. 104) Základními činnostmi specifickými právě pro školního speciálního pedagoga jsou dle vyhlášky č. 72/2005 Sb., v platném znění, depistážní činnosti, diagnostické a intervenční činnosti a metodické a koordinační činnosti. Do depistážní činnosti patří vyhledávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazení do speciálně pedagogické péče. Diagnostické a intervenční činnosti, které se zaměřují na péči o žáka/žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, se dělí na:

- a) diagnostiku speciálních vzdělávacích potřeb žáka, analýzu získaných údajů o žákovi a jejich vyhodnocení
- b) vytyčení hlavních problémů žáka, stanovení individuálního plánu podpory v rámci školy a mimo ni
- c) realizaci intervenčních činností, např. provádění krátkodobé i dlouhodobé individuální práce se žákem, participace na vytvoření individuálního vzdělávacího plánu, provádění speciálně pedagogické vzdělávací činnosti, činností reedukačních, kompenzačních, stimulačních se skupinou žáků, zabezpečení průběžné komunikace

a kontaktů s rodinou žáka, konzultace s pracovníky dalších poradenských zařízení atd.

Do metodických a koordinačních činností zařazujeme:

- a) příprava a průběžná úprava podmínek pro integraci žáků se zdravotním postižením ve škole
- b) kooperace se školskými poradenskými zařízeními a s dalšími institucemi a odbornými pracovníky ve prospěch žáka se speciálními vzdělávacími potřebami
- c) participace na vytváření školních vzdělávacích programů a individuálních vzdělávacích plánů
- d) metodické činnosti pro pedagogické pracovníky školy
- e) koordinace a metodické vedení asistentů pedagoga ve škole

Kendíková uvádí, že speciální pedagog ve školách působí i jako učitel především ve třídách, kde je více žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Zároveň jeho velkým přínosem do školského prostředí je jeho přímá spolupráce se školskými poradenskými zařízeními. (2020, str. 105)

2.4 Individuální vzdělávací plán a plán pedagogické podpory

Individuální vzdělávací plán a plán pedagogické podpory jsou dva velmi důležité dokumenty při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

2.4.1 Individuální vzdělávací plán

Individuální vzdělávací plán spadá do podpůrných opatření druhého až pátého stupně. Je to dokument, který je vypracováván školou každý školní rok a vychází z doporučení školského poradenského zařízení a důležitým zdrojem je také školní vzdělávací program školy. Tento vzdělávací plán je sestavován pedagogickými pracovníky před nástupem žáka do školy či do jednoho měsíce po nástupu. Poměrně velká část žáků, kterým je přidělen asistent pedagoga, se vzdělává dle individuálního vzdělávacího plánu. (Kendíková, 2020, str. 41-42) Dle § 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, musí individuální vzdělávací plán obsahovat informace o poskytovaných podpůrných opatření a jejich kombinování s tímto plánem, identifikační údaje žáka, údaje pedagogických pracovníků vzdělávajících daného žáka, dále jsou zde sděleny úpravy v

obsahu vzdělávání žáka, časové a obsahové rozvržení vzdělávání, úpravy metod a forem výuky žáka a hodnocení a případné úpravy očekávaných výstupů vzdělávání žáka. Individuální vzdělávací plán je možné v průběhu školního roku upravovat podle aktuálních vzdělávacích potřeb žáka, přičemž je důležitá spolupráce se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem dítěte. Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu a jeho naplňování je vždy zodpovědný ředitel školy. Školu by měl minimálně jednou do roka navštívit příslušný pracovník školského poradenského zařízení a ujistit se o naplňování tohoto plánu, poté na základě této návštěvy provede i jeho vyhodnocení. Pro asistenta pedagoga je individuální vzdělávací plán klíčovým dokumentem a měl by z něho čerpat při své práci s daným žákem, ať se jedná o uplatňování konkrétních postupů při činnostech, nebo jen o informace o obtížích žáka. (Kendíková, 2020, str. 42)

2.4.2 Plán pedagogické podpory

Stejně jako individuální vzdělávací plán, tak i plán pedagogické podpory spadá do podpůrných opatření určených pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Rozdílem však je, že plán pedagogické podpory se vypracovává pro žáky s prvním stupněm podpůrných opatření. Tento dokument může být vypracován ve škole, a to v podobě pedagogických pracovníků pod vedením poradenského pracovníka školy (např. speciálního pedagoga). (Kendíková, 2020, str. 75) Plán pedagogické podpory je ukotven ve vyhláškou č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, která dále stanovuje, co má tento dokument obsahovat. Patří sem:

- popis obtíží a speciálních vzdělávacích potřeb žáka
- podpůrná opatření prvního stupně
- stanovení cílů podpory
- stanovení způsobu vyhodnocování naplňování plánu

Dle Kendíkové spočívá poskytování podpůrných opatření v prvním stupni, kam spadá i plán pedagogické podpory, v úpravě metod výuky, obsahu a výstupu vzdělávání, v organizaci výuky, v úpravě hodnocení a v intervenci školy, jakožto podpory poradenských pracovníků. Pro vytvoření plánu pedagogické podpory jsou potřebné podklady, ke kterým přiřazujeme pozorování v hodině, rozhovor se žákem, prověřování znalostí a dovedností žáka, analýzu

procesů a výkonů, analýzu domácí přípravy, rozbor dosavadního pedagogického působení školy. (2020, str. 75-76)

3 Asistent pedagoga

Pozice asistenta pedagoga je na školách zřizována jako personální podpora dle doporučení školského poradenského zařízení, protože spadá do podpůrných opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Často se jedná o osoby žáku velmi blízké nebo o soby, které s ním spolupracují delší dobu. (Vosmik, 2018, str. 87) Za základ inkluzivního modelu vzdělávání je považováno právě zřízení této pozice a působení asistenta pedagoga ve škole. Tato osoba by měla učiteli pomáhat a spolupracovat s ním při vzdělávacím procesu a zároveň by měla jednotlivým žákům poskytovat podporu. (Kendíková, 2016, str. 69)

3.1 Historie asistenta pedagoga

K rozšíření profese asistenta pedagoga došlo v roce 1997, protože byla přijata vyhláška č. 127/1997 Sb., o speciálních školách a speciálních mateřských školách, která umožňovala zabezpečovat vzdělávací činnost dvěma pedagogickým pracovníkům ve speciálních třídách pro žáky s poruchou autistického spektra, ve třídách pro žáky hluchoslepé, na přípravných stupních a ve třídách pro žáky s více vadami. Poté co byla přijata tato vyhláška, byla činnost asistentů pedagoga zajišťována pracovníky tzv. „civilní služby“, což znamená náhradní plnění povinné vojenské služby. Podpora asistentů ve vzdělávání žáků se sociálním znevýhodněním byla nejprve orientována na romské žáky. Tito asistenti neoficiálně pracovali s větším počtem romských žáků už během začátku 90. let 20. století. Poté byla v roce 1998 uzákoněná profese „romský asistent“, která spadala pod Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V průběhu let 2000 a 2001 se pojetí asistenta pedagoga rozšířilo z pouze romských žáků na všechny sociálně znevýhodněné žáky bez ohledu na jejich etnické zařazení. (Němec, Šimáčková-Laurenčíková, Hájková, 2014, str. 10) Od 1. 5. 2004 je v Evropské agentuře pro rozvoj speciálního a inkluzivního vzdělávání zastoupena i Česká republika a díky této spolupráci mělo být zajištěno integrované a inkluzivní vzdělávání pro většinu českých žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Teplá, 2015, str. 5) V letech 2004 a 2005 byla zavedena nová školská legislativa, která definuje asistenta pedagoga jako pracovníka, který pracuje jak se žáky se sociálním znevýhodněním, tak se žáky se

zdravotním postižením, což s určitými úpravami platí dodnes. (Němec, Šimáčková-Laurenčíková, Hájková, 2014, str. 10)

3.2 Legislativní ukotvení asistenta pedagoga

Základním legislativním předpisem je zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v platném znění, který je zásadní pro všechny pracovněprávní záležitosti, tudíž je klíčový i při zaměstnávání pedagogických pracovníků, včetně asistenta pedagoga. Na základě této legislativy je uzavírána pracovní smlouva, která se doporučuje uzavírat po dobu vzdělávání konkrétního žáka. Asistentovi pedagoga by měl být vystaven platový výměr. Poté by měl být seznámen s náplní práce, která by měla vycházet z potřeb žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. (Kendíková, 2017, str. 86) Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání tzv. školský zákon, v platném znění, je základní normou pro asistenty pedagoga. Pokud určitá osoba potřebuje k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění či užívání práv poskytnout podpůrná opatření, jedná se dle § 16 tohoto zákona o dítě, žáka či studenta se speciálními vzdělávacími potřebami. (Kendíková, 2020, str. 97) Zároveň stanovuje, že tyto děti, žáci, studenti mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením, kdy mezi podpůrná opatření spadá právě i asistent pedagoga. (Kendíková, 2017, str. 12) Dalším významným zákonem je zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, v platném znění. Obecné požadavky pro výkon povolání v pedagogickém odvětví nalezneme § 3 odst. 1 a v § 4 tohoto zákona. V § 20 tohoto zákona je stanoveno získání odborné kvalifikace pro výkon povolání na pozici asistenta pedagoga. (viz. 3.4.1 Kvalifikační předpoklady) Při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami se vedení školy při správním řízení musí řídit dle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, v platném znění, se zabývá nejen činnostmi asistenta pedagoga, ale jsou zde definovány jednotlivé stupně podpůrných opatření a zahrnuty i vzory dokumentů, jako je individuální vzdělávací plán. (Kendíková, 2020, str. 62) Se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami souvisí vyhláška č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, v platném znění. Jsou zde uvedeny informace o poradenských službách školy, o školských poradenských zařízeních a o

činnostech jednotlivých poradenských pracovníků. (Kendíková, 2017, str. 56) Je důležité doplnit další legislativní předpisy vztahující se ke školskému zákonu, které souvisí s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a asistenty pedagoga, jedná se o vyhlášku č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, v platném znění, vyhlášku č. 48/2005 Sb., o základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky, v platném znění, vyhlášku č. 13/2005 Sb., o středním vzdělávání a vzdělávání v konzervatoři, v platném znění, vyhlášku č. 353/2016 Sb., o přijímacím řízení ke studiu na středních školách a vyhlášku č. 177/2009 Sb., o bližších podmínkách ukončování vzdělávání ve středních školách maturitní zkouškou, v platném znění. (Kendíková, 2020, str. 63)

3.3 Vymezení asistenta pedagoga, osobního asistenta a školního asistenta

S pojmem asistenta pedagoga se v dnešní době opětovně setkáváme, protože tato pracovní pozice se v českém školství objevuje poměrně často. Přesto nemusí být všem rodičům jasné, jaká je jejich pracovní náplň a dochází pak k záměně nebo nesrovnalostem s pracovními pozicemi jako je osobní asistent či školní asistent.

3.3.1 Asistent pedagoga

Kendíková vymezuje asistenta pedagoga jako „*pedagogického pracovníka, zaměstnance školy nebo školského zařízení, jehož činnosti a statut jsou definovány v platné legislativě.*“ (2020, str. 6) Do vzdělávacího procesu žáka se speciálními vzdělávacími potřebami může být zapojen asistent pedagoga, a to na základě posudku školského poradenského zařízení. V tomto případě je žákovi poskytnuta individuální podpora, ať se jedná o plnění výukových plánů, nebo o eliminaci nežádoucích projevů chování. Zároveň je nutná úprava pracovního prostředí a pomůcek. Pozice asistenta pedagoga je zřizována i kvůli poskytnutí pedagogické podpory ostatním žákům ve třídě ve chvíli, kdy se pedagog individuálně věnuje žáku se speciálními vzdělávacími potřebami. (Michalík, Baslerová, Felcmanová a kolektiv, 2015, str. 146) Ředitel dané školy jako zaměstnavatel zřizuje pozici asistenta pedagoga a zároveň stanovuje i jejich náplň práce a zařazení do platové třídy. Platová třída je určována na základě vzdělání a na základě nejnáročnější činnosti, která je vykonávána v pracovní době. (Kendíková, 2020, str. 6) Dle §5 vyhlášky č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných, může asistent pedagoga poskytovat podporu ve

vzdělávacím procesu jednomu žákovi nebo více žákům současně, nejvýše však 4 žákům v běžné základní škole. Jedná se tedy o pozici sdíleného asistenta pedagoga.

3.3.2 Školní asistent

Školní asistent nepatří mezi pedagogické pracovníky, ačkoliv bývá zaměstnancem školy. Tato pracovní pozice je financována z projektů OP VVV, tj. Operační program, Výzkum, vývoj a vzdělávání. (Kendíková, 2017, str. 39-40) Tato pracovní pozice bývá zřizována především z důvodu ohrožení žáků ze sociálně znevýhodněného prostředí školním neúspěchem. (Kendíková, 2020, str. 7) Školní asistent poskytuje nepedagogickou podporu přímo v rodině žáka, pomáhá zprostředkovat komunikaci mezi komunitou, rodinou a školou, pomáhá učitelům s administrativou a organizací vyučování i mimo něj a poskytuje přímou nepedagogickou podporu dětem v předškolním věku. Jednotlivé činnosti může provádět pouze za předpokladu, že zákonný zástupce dítěte k tomu dal svůj souhlas. (Kendíková, 2017, str. 39-40)

3.3.3 Osobní asistent

Osobní asistent se zaměřuje pouze na jednoho konkrétního žáka a jde o sociální službu, která je zajišťována Ministerstvem práce a sociálních věcí a je zaštitěna zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V § 39 tohoto zákona je uvedeno, že osobní asistence je terénní službou pro osoby se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a tudíž potřebují pomoc jiného člověka. (Kendíková, 2020, str. 7) Mezi základní činnosti, které osobní asistent klientovi poskytuje, patří pomoc s běžnými úkony péče o vlastní osobu, se stravováním, s chodem domácnosti, s osobní hygienou, s výchovnými, vzdělávacími a aktivizačními činnostmi, dále je zprostředkováván společenský kontakt a pomoc s obstaráváním osobních záležitostí, uplatňováním práv a oprávněných zájmů. (§ 39 zákona č. 108/2006 Sb.) Co se týká inkluzivního vzdělávání, měla by být osobní asistence chápána pouze jako doplňující služba, protože je určována možnostmi žáka a jeho rodičů. (Němec, Šimáčková-Laurenčíková, Hájková, 2014, str. 11) A právě proto zákonní zástupci žáka využívají tuto službu hlavně z důvodu dozoru a pomoci při dopravě žáka do školy a ze školy, při jeho převlékání, oblékání a přezouvání před začátkem vyučování. Pro osobní asistenty je důležitá zdravotní způsobilost k výkonu povolání, dále bezúhonnost a dokončené základní vzdělání, které je ochotný dále obohacovat doplňujícím studiem. Mezi

osobností předpoklady patří především empatie, zodpovědnost, spolehlivost, ochota přizpůsobit se, schopnost učit se a další. (Kendíková, 2020, str. 8)

3.4 Vzdělání asistenta pedagoga

Nejdůležitějším předpokladem pro efektivní výkon práce asistenta pedagoga je právě odpovídající vzdělání pedagogických pracovníků. (Němec, Šimáčková-Laurenčíková, Hájková, str. 26)

3.4.1 Kvalifikační předpoklady

Asistent pedagoga jako pedagogický pracovník musí splnit všechny požadavky, které jsou uvedeny v § 3 odst. 1 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících, v platném znění. (Kendíková, 2016, str. 72) Pedagogičtí pracovníci musí být plně způsobilí k právním úkonům a být kvalifikovaný pro přímou pedagogickou činnost. Dále sem patří bezúhonnost této osoby, která se dokládá výpisem z evidence Rejstříků trestů. Dále je požadována zdravotní způsobilost k výkonu povolání, a ta je dokládána lékařským potvrzením. A poslední podmínka, znalost českého jazyka se vztahuje na osoby, které dosáhly odborné kvalifikace v jiném vyučovacím jazyce než je jazyk český. (Kendíková, 2017, str. 70-72) Dle § 20 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a změně některých zákonů, v platném znění, se může asistentem pedagoga stát osoba, která dosáhla:

- vysokoškolského vzdělání v oblasti pedagogických věd,
- vysokoškolského vzdělání v jiné oblasti, než je oblast pedagogických věd a vzdělání v programu celoživotního vzdělávání na vysoké škole zaměřeném na pedagogiku, nebo studiem pedagogiky či s absolvovaným studiem pro asistenty pedagoga,
- vyššího odborného vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku,
- vyššího odborného vzdělání s jiným než pedagogickým zaměřením a vzdělání v programu celoživotního vzdělávání na vysoké škole zaměřeném na pedagogiku, nebo studiem pedagogiky či s absolvovaným studiem pro asistenty pedagoga,
- středního vzdělání s maturitní zkouškou zaměřeným na přípravu pedagogických pracovníků,

- středoškolského vzdělání ve studijním programu zaměřeném jinak než na oblast pedagogických věd a vzdělání v programu celoživotního vzdělávání na vysoké škole zaměřeném na pedagogiku, nebo studiem pedagogiky či s absolvovaným studiem pro asistenty pedagoga,
- středního vzdělání s výučním listem získaným ukončením studia pedagogiky,
- středního vzdělání zaměřeném na přípravu asistentů pedagoga,
- základního vzdělání a absolutoria studia pro asistenty pedagoga.

Činnosti vyšší úrovně může provádět asistent pedagoga, pokud má dosažené středoškolské vzdělání s maturitou a odpovídající pedagogické vzdělání. Jedná se o přímou pedagogickou činnost ve třídě, v níž jsou žáci se speciálními vzdělávacími potřebami nebo ve škole, kde jsou žáci integrováni. Asistenti pedagoga, kteří mají dosažené střední vzdělání s výučním listem, či základním vzdělání a absolvovaný kvalifikační kurz, jsou kompetentní pro pomocné výchovné práce ve škole či školském poradenském zařízení. (Kendíková, 2016, str. 73-74)

3.4.2 Další vzdělávání asistenta pedagoga

Jak už je zmíněno výše, je potřeba, aby asistent pedagoga měl požadovanou kvalifikaci. Asistenti pedagoga, kteří mají vystudovanou střední či vysokou školu jiného zaměření než pedagogického, si doplňují vzdělání skrze kvalifikační kurzy, které najdeme po celé České republice. Mezi místa, kde je můžeme absolvovat, patří např. Národní pedagogický institut České republiky, Pedagogická fakulta UK v Praze, Rytmus, o. p. s. v Praze a Brně, Nová škola, o. p. s., Centrum celoživotního vzdělávání v Pardubicích či Vysočina Education a další. Pokud chtějí asistenti pedagoga pracovat kvalitně, je doporučováno doplňovat si své vzdělání kurzy, které jsou zaměřeny na konkrétní diagnózy žáků a mají podobu přednášek, seminářů, workshopů či konferencí nebo i online kurzů a webinářů. Existují tedy instituce, které jsou zaměřeny na konkrétní aspekty této práce. Například organizace NAUTIS, tj. Národní ústav pro autismus, organizuje kurzy a semináře týkající se práce se žáky s poruchami autistického spektra. Dys-centrum Praha, o. s. vzdělává ve svých seminářích pedagogické pracovníky v oblasti práce se žáky s poruchami učení či poruchami pozornosti. Kurzy zabývající se multikulturalismem, lidskými právy a rozvojovým vzděláváním jsou k dispozici u organizace Člověk v tísni, o. p. s. (Kendíková, 2020, str. 18-20)

3.4.3 Osobnostní předpoklady

Mezi osobnostní předpoklady nejen asistentů pedagoga, ale všech pedagogických pracovníků patří dle Kendíkové především komunikativnost, trpělivost, schopnost empatie, kladný vztah k dětem a schopnost spolupráce. (2016, str. 74) Teplá dodává, že asistentem pedagoga by se měla stát osoba, která je zodpovědná a je velmi empatická k žákům se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich potřebám. (2015, str. 35) Zároveň by neměla mít žádné předsudky o určitých sociálních skupinách, cizincích či osobách s postižením. Výše uvedená schopnost spolupráce je velmi důležitá především při spolupráci s učitelem ve třídě. Asistent pedagoga by měl být schopný splnit pokyny od učitelů a poradenských pracovníků a hlavně by se měl vyvarovat opakování chyb. (Kendíková, 2016, str. 74) Pedagogičtí pracovníci by neměli opomíjet ani péči o svůj zevnějšek. (Teplá, 2015, str. 35)

3.5 Pracovní náplň asistenta pedagoga

Jak už bylo výše zmíněno, náplň práce určuje ředitel základní školy v souladu se školským zákonem, zákonem o pedagogických pracovnících a zákoníkem práce a s ohledem na speciální vzdělávací potřeby daného žáka. Mezi důležité dokumenty, ze kterých by se mělo vycházet při určování náplně práce pro asistenta pedagoga, jsou odborný posudek školského poradenského zařízení a individuální vzdělávací plán konkrétního žáka či žáků. (Kendíková, 2016, str. 75) Pracovní náplň asistenta pedagoga se stejně jako u učitelů dělí na přímou a nepřímou pedagogickou činnost. (Hájková a kol., 2018, str. 49) Kendíková uvádí konkrétní činnosti, které asistenti pedagoga nejčastěji vykonávají při práci se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami. Jedná se o individuální práci s konkrétním žákem, pomoc s přípravou materiálu a pomůcek, podílení se na tvorbě individuálního vzdělávacího plánu, pomoc s adaptací na školní prostředí, kam zařazuje činnosti jako pomoc s orientací v čase, s vytvářením a rozvojem hygienických návyků, s orientací v prostoru a v čase, s komunikací se spolužáky a další. (2016, str. 75-76)

3.5.1 Přímá pedagogická činnost

Činnosti, ke kterým jsou tyto pedagogičtí pracovníci kompetentní, jsou uvedeny ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Asistent pedagoga pomáhá žákům s komunikací s rodiči či zákonnými zástupci a komunitou, pomáhá při výchovném a vzdělávacím procesu pedagogům školy, pomáhá

žákům při výuce a přípravě na ni, poskytuje nezbytnou pomoc žákům s těžkým zdravotním postižením při sebeobsluze a při pohybu během výuky, zároveň poskytuje podporu žákům při adaptaci na školní prostředí. Dle Kendíkové poskytují asistenti pedagoga podporu žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami především v podobě individuálního přístupu, kdy se jedná o dohled, podporu verbální a vizuální a dovysvětlení probíraného učiva. (2017, str. 89) § 5 (téže vyhlášky) uvádí další činnosti, které může asistent pedagoga vykonávat, ale pouze za předpokladu dosaženého minimálně středoškolského vzdělání s maturitou. Jde o přímou pedagogickou činnost dle pokynů učitele či vychovatele, výchovné práce související se základními pracovními, hygienickými a jinými návyky a činnosti týkající se nácviku sociálních kompetencí a poskytování podpory žákovi při dosahování vzdělávacích cílů. (Hájková a kol., 2018, str. 48) Přímá práce asistenta pedagoga je různorodá a závisí především na konkrétních potřebách žáka se speciálními vzdělávacími potřebami a také na přání pedagoga. (Hájková a kol., 2018, str. 54) Přímá pedagogická práce do 31. 8. 2021 je při plném úvazku dle vyhlášky č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, 20-40 hodin za týden, na nepřímou pedagogickou činnost tak připadá zbývající část do těchto 40 hodin.

3.5.2 Nepřímá pedagogická činnost

Nepřímá pedagogická činnost asistentů pedagoga spočívá především v přípravě na výuku, konzultacích s pedagogem nebo v účasti na pedagogických poradách. Jde jak o práci administrativní, tak o organizační podporu pedagoga. (Hájková a kol., 2018, str. 49) V ideálním případě by doporučený úvazek školským poradenským měl být tvořen z 90 % přímé pedagogické činnosti a 10 % by měla tvořit nepřímá pedagogická činnost. (Hájková a kol., 2018, str. 49) Tedy pokud má asistent pedagoga plný úvazek, tzn. 40 hodin týdně, měl by být rozsah přímé pedagogické činnosti 36 hodin týdně a rozsah nepřímé pedagogické činnosti 4 hodiny týdně.

3.5.3 Změna rozsahu přímé pedagogické činnosti

Asistent pedagoga, který je žákovi přiřazen školským poradenským zařízením jako podpůrné opatření, má dle novelizace nařízení vlády č. 195/2019 Sb., kterým se mění Nařízení vlády č. 75/2005 Sb., o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé

speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků, rozsah přímé pedagogické činnosti při celém úvazku 32-36 hodin týdně. Toto Nařízení vlády nastupuje v platnost dne 1. 9. 2021. (MŠMT, 2021)

3.6 Platové ohodnocení

Asistent pedagoga jakožto pedagogický pracovník je zařazován svým zaměstnavatelem do platové třídy. Toto zařazení závisí především na dosaženém vzdělání a náplni práce a jedná se o 4. – 9. platovou třídu. Do 4. platové třídy je zařazena osoba, která dosáhla středního vzdělání s výučním listem či středního vzdělání a její náplní práce je přímá pedagogická činnost, která se zakládá na pomocných výchovných pracích, které zkvalitňují společenského chování dětí, žáků a studentů nebo které vytvářejí základní pracovní, hygienické a jiné návyky. Na 5. platovou třídu dosáhne osoba, jejíž vzdělání je střední s výučním listem a bude vykonávat rutinní práce při výchově dětí, žáků nebo studentů, tj. upevňování společenského chování, pracovních, hygienických a jiných návyků, dále pomoc při pohybové aktivizaci. 6. platová třída bude přiřazena asistentovi pedagoga, který dosáhl středního vzdělání s maturitní zkouškou nebo středního vzdělání s výučním listem a který se bude věnovat výchovným pracím zkvalitňujícím společenské chování dětí, žáků nebo studentů, anebo vytvářejícím základní pracovní, hygienické a jiné návyky. 7. a 8. platová třída je pak určena pro osoby se středním vzděláním zakončeným maturitní zkouškou. Mezi činnosti spadající do 7. platové třídy je zařazeno vykládání textu či učiva a individuální práce s dětmi, žáky nebo studenty dle pokynů. Náplní práce asistenta pedagoga v 8. platové třídě je vzdělávací a výchovná činnost dle postupů a pokynů učitele či vychovatele zaměřeného na speciální vzdělávání. Do 9. třídy bývá zařazena osoba s vyšším odborným vzděláním nebo středním vzděláním s maturitní zkouškou. Tato osoba vykonává samostatnou vzdělávací a výchovnou činnost při výuce zaměřenou na speciální vzdělávací potřeby daného dítěte, žáka nebo studenta na základě pokynů od učitele nebo speciálního pedagoga. Anebo pracuje dle individuálního vzdělávacího plánu určitého dítěte, žáka nebo studenta a samostatně ho vzdělává, vychovává a poskytuje speciálně pedagogickou činnost dle pokynů speciálního pedagoga a učitele. (Kendíková, 2020, str. 123-124)

3.7 Triáda učitel – rodič – asistent pedagoga

V rámci triády učitel – rodič – asistent pedagoga by si k sobě měly jednotlivé osoby vybudovat vzájemnou úctu a důvěru, která jim usnadní další spolupráci, co se týká vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. (Gabašová, Vosmik, 2019, str. 11)

Základním pilířem při vzdělávání žáka se speciálními vzdělávacími potřebami je komunikace, která by měla být maximálně otevřená a pravdivá a měly by být využívány různé její formy a způsoby. Rodič či zákonný zástupce žáka se speciálními vzdělávacími potřebami by měl být v pravidelném kontaktu se zaměstnanci školy, s poradenskými pracovníky a asistentem pedagoga. Vedení školy vytváří komunikační systém mezi danou rodinou a školou, který by měl být využíván i mezi zaměstnanci školy. Mezi asistentem pedagoga a učitelem by měla probíhat komunikace každý den. (Kendíková, 2020, str. 58)

Učitel, ale i asistent pedagoga by měli mít dostatek informací vycházejících ze zkušenosti ověřené praxí, a následně by měli poskytnout co nejpřesnější informace rodičům žáka. Velmi důležité je pro tuto triádu osob poskytování zpětné vazby, co se týká jejich práce s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, samozřejmostí by měla být také supervize i intervize ve školním prostředí. Učitelé i asistenti pedagoga by se měli pravidelně informovat o nových přístupech, metodách práce se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a doplňovat si své vzdělání o specializované kurzy, semináře či webináře. (Gabašová, Vosmik, 2019, str. 11)

4 Výzkumná část

Výzkumná část bakalářské práce by měla potvrdit, doplnit či vyvrátit teoretické informace informacemi z praxe týkající se pozice asistentů pedagoga na „běžných“ základních školách. Výzkumná část práce se bude tedy zaměřovat především na třetí část práce, tedy na asistenty pedagoga, kteří jsou v dnešní době hojně využívány pro podporu jednotlivých žáků se speciálními vzdělávacími potřebami.

4.1 Cíl výzkumného šetření

Bakalářská práce se zabývá tématem asistenta pedagoga v inkluzivním vzdělávání. V první kapitole teoretické části bakalářské práce je vysvětlen pojem inkluze, inkluzivní vzdělávání a vyučování. Druhá kapitola se zabývá žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, kde jsme blíže charakterizovali jednotlivé stupně podpůrných opatření, školská poradenská zařízení a školní poradenské pracoviště. Dále jsme definovali pojmy individuální vzdělávací plán a plán pedagogické podpory. Poslední úsek je věnován asistentovi pedagoga. Tato kapitola je zaměřena na historii vzniku této pracovní pozice, na legislativní ukotvení, na vymezení asistenta pedagoga a jeho vzdělání, dále se zabýváme náplní práce a platovým ohodnocením a na závěr se věnujeme spolupráci učitele, asistenta pedagoga a rodičů či zákonných zástupců žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Hlavním cílem praktické části je zjistit, zda v praxi dochází k používání a naplňování teoretických principů práce asistenta pedagoga na běžných základních školách.

4.2 Průzkumné otázky

K provedení výzkumného šetření jsme si stanovili následující otázky:

- 1) Mají asistenti pedagoga dostatečné vzdělání?
- 2) Co je zahrnuto v přímé a nepřímé pedagogické činnosti asistentů pedagoga a jak jsou rozdělené?
- 3) Je finanční ohodnocení asistentů pedagoga dostačující?
- 4) Jaké jsou podmínky adaptace pro asistenty pedagoga v novém zaměstnání?
- 5) Jak probíhá spolupráce mezi asistenty pedagoga a pedagogy?
- 6) Je asistentům pedagoga poskytnuta podpora při práci?

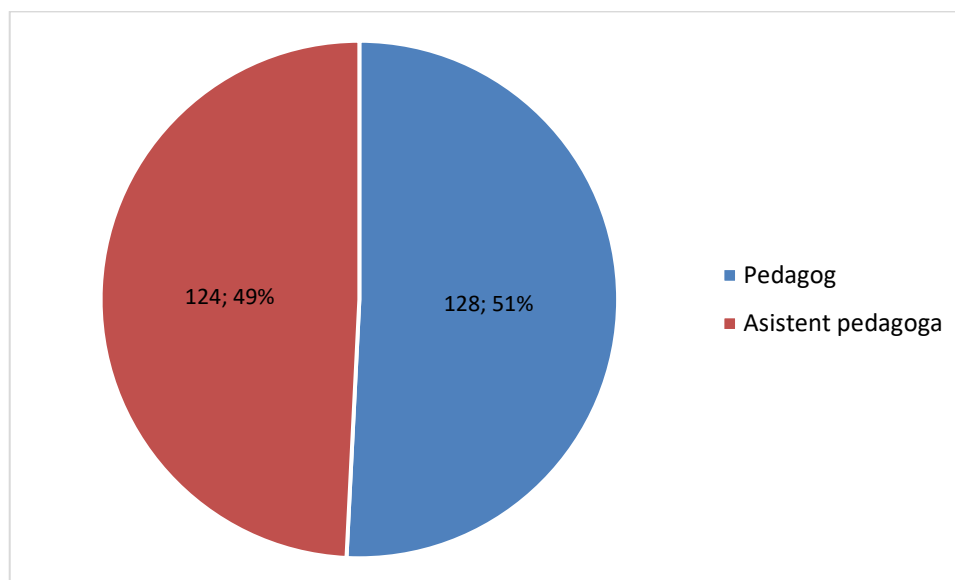
- 7) Spolupodílí se asistenti na přípravě, plnění či hodnocení individuálního vzdělávacího plánu?
- 8) Komunikuje asistent pedagoga s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?
- 9) Jaká jsou pozitiva práce asistentů pedagoga dle asistentů pedagoga i pedagogů?
- 10) Jaká jsou negativa práce asistentů pedagoga dle asistentů pedagoga i pedagogů?

4.3 Metoda sběru dat

Pro náš výzkum jsme zvolili metodu kvantitativního sběru dat – konkrétně dotazníkové šetření. Dle Chrásky se jedná o „*soustavu předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny a na které dotazovaná osoba odpovídá písemně.*“ (2016, str. 158) My jsme zvolili 2 dotazníky, kdy jeden z nich byl určený pro asistenty pedagoga působících na základních školách (Příloha č. 1) a druhý byl určen pedagogům, kteří na základní škole spolupracují s asistenty pedagoga (Příloha č. 2). Tato metoda sběru dat byla vybrána z důvodu rychlého sběru dat od poměrně velkého počtu respondentů. (Cháska, 2016, str. 158). Z důvodu probíhající pandemie COVID-19 jsme byli nuceni změnit způsob získávání dat. Původně se dotazníkové šetření mělo odehrát na 2 a více základních školách, kdy dotazovaný měl být asistent pedagoga a pedagog, který s ním spolupracuje, ovšem to vyžadovali osobní přítomnost. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli přizpůsobit se podmínkám vzniklých v důsledku pandemie a výzkumné šetření probíhalo bez naší osobní přítomnosti. Zvoleny byly dva online dotazníky, které byly šířeny především přes sociální síť Facebook, kde existují skupiny shromažďující asistenty pedagoga a pedagogy. Podmínkou pro vyplňování těchto dotazníků bylo, že respondenti musí působit na základní škole.

Oba online dotazníky byly pojaty jako polostrukturované. V dotaznících jsme použili jak otázky uzavřené, polouzavřené, tak i otázky otevřené. U polouzavřených otázek byla vždy uvedena možnost „jiné“, kam mohli respondenti vepsat možnost, kterou nenašli mezi uvedenými. Otázky otevřené byly zaměřené na názory respondentů, tudíž zde mohli vyjádřit svůj osobní názor. Dotazník pro asistenty pedagoga obsahoval 40 výzkumných otázek. Dotazník pro pedagogy byl složen z 15 otázek. Oba dotazníky byly anonymní.

Výzkumná data byla sbírána po dobu 2 týdnů. Za tuto dobu jsme získali odpovědi od 252 respondentů. Z celkového počtu respondentů, jak znázorňuje graf č. 1, bylo 128 (51 %) pedagogů a 124 (49 %) asistentů pedagoga.

Graf č. 1: Počet respondentů

Následně byla data převedena do programu MS Excel, kde byli vytvořeny grafy k výsledkům jednotlivých dotazníkových otázek, poté proběhla analýza dat a vyhodnocení stanovených výzkumných otázek.

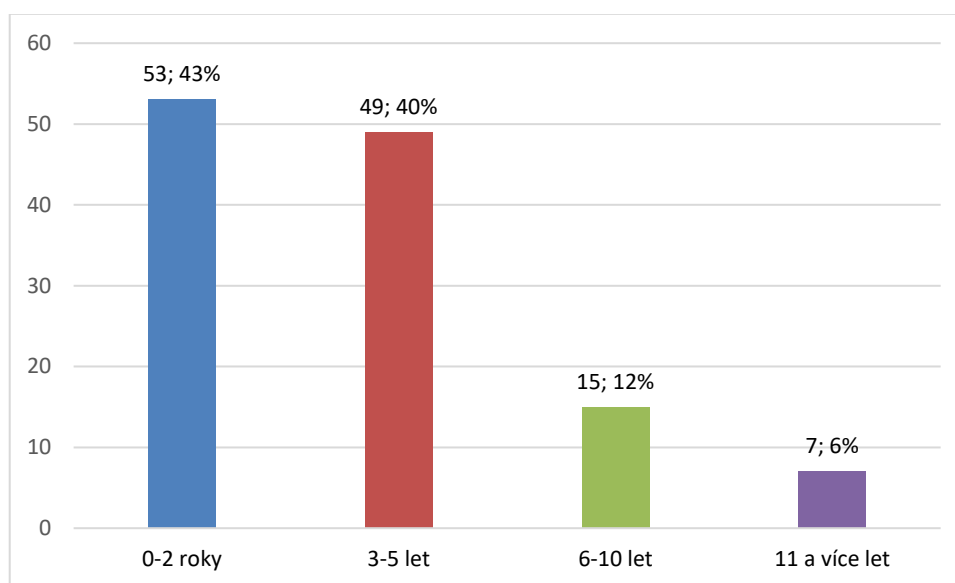
4.4 Analýza a interpretace výsledků šetření

Tato kapitola se zaměřuje na zpracování a všech otázek z obou použitých dotazníků. Aby pohled na danou problematiku nebyl jednostranný, zapojili jsme do výzkumu pro porovnání mimo asistentů pedagoga také pedagogy z běžných základních škol. První část analýzy se bude zabývat vyhodnocením dotazníku určeného pro asistenty pedagoga působících na základních školách. Druhá část se bude věnovat analýze výsledků dotazníku, který byl vyplňován pedagogy, kteří působí na základních školách a spolupracují s asistentem pedagoga.

Analýza dotazníku pro asistenty pedagoga

Otázka č. 1: Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?

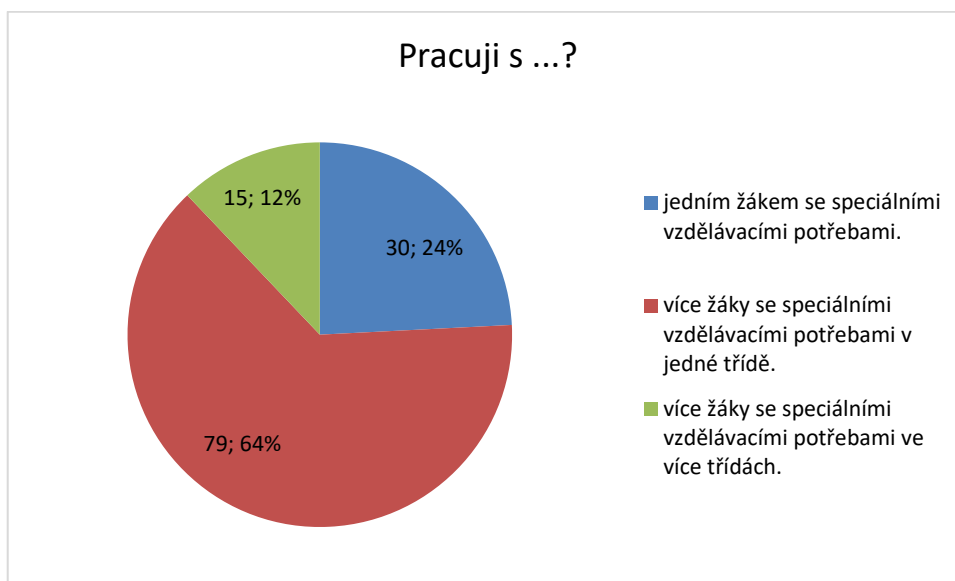
Výzkumná otázka č. 1 se zabývala délkou praxe na pozici asistenta pedagoga. Jak vyplývá z grafu č. 2 nejvíce respondentů, tedy 53 (43 %) pracuje na této pozici 0-2 roky. Druhou nejpočetnější skupinou byli respondenti s praxí 3-5 let, s počtem 49 (40 %). O poznání méně, 15 dotazovaných (12 %) pracuje jako asistent pedagoga 6-10 let. 11 a více let na této pozici působí pouze 7 respondentů (6 %).

Graf č. 2: Délka praxe na pozici asistenta pedagoga

Otázka č. 2: Pracuji s ... (vyberte z daných možností)?

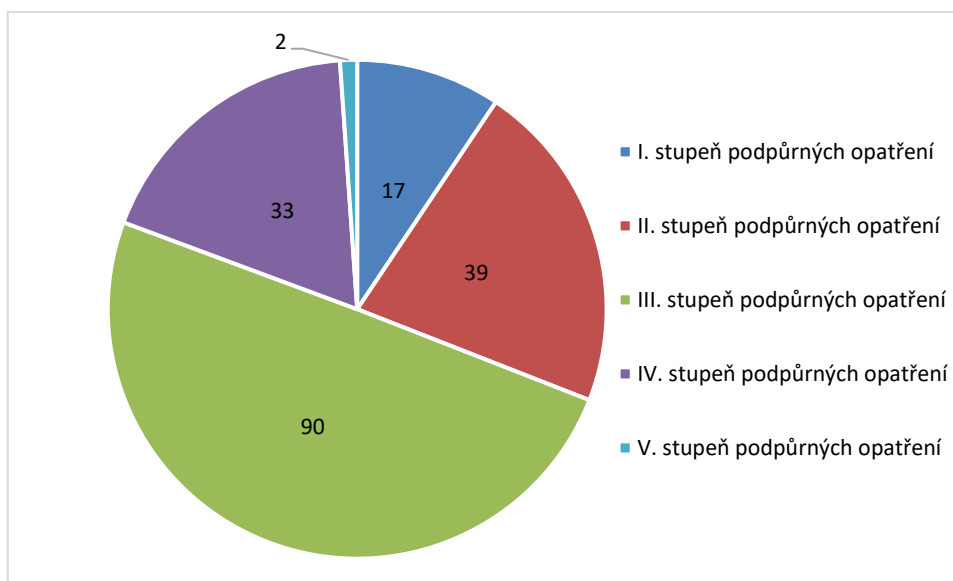
V této otázce měli respondenti vybrat ze tří zadaných možností. Z grafu č. 3 vyplývá, že 79 respondentů (64 %), tedy nejvíce asistentů pedagoga pracuje s více žáky se speciálními vzdělávacími potřebami v jedné třídě. S jedním žákem se speciálními vzdělávacími potřebami pracuje 30 dotazovaných (24 %). Nejméně respondentů, konkrétně 15 (12 %) pracuje s více žáky se speciálními vzdělávacími potřebami ve více třídách.

Graf č. 3: Práce s jedním žákem/více žáky

Otázka č. 3: Jaký stupeň podpůrných opatření Váš žák/ Vaši žáci mají?

V této otázce mohli respondenti vybrat z více možností z důvodu možné práce s více žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. 90x bylo uvedeno, že asistenti pedagoga pracují se žáky, kteří mají přiznaný III. stupeň podpůrných opatření. Se žáky, kteří spadají do II. stupně podpůrných opatření pracuje 39 dotazovaných. 33 respondentů pracuje se žáky, kterým je poskytována podpora IV. stupně. O něco méně, tedy 17 asistentů pedagoga pracuje se žáky spadajícími do I. stupně podpůrných opatření. A pouze 2 respondenti pracují se žáky, kterým je přiznán V. stupeň podpůrných opatření.

Graf č. 4: Podpůrná opatření

Otázka č. 4: Jaké máte vzdělání pro práci asistenta pedagoga?

Tato otázka se zaměřovala na dosažené vzdělání respondentů pro práci asistenta pedagoga. Základní vzdělání a absolvovaný kvalifikační kurz má pouze 1 z dotazovaných (1 %). 9 respondentů (7 %) pracujících na pozici asistenta má střední vzdělání s výučním listem a absolvovaný kvalifikační kurz. Stejný počet, tedy 9 z dotazovaných (7 %), dosáhl středoškolského vzdělání s maturitou v pedagogickém oboru. 39 respondentů (31 %) má středoškolské vzdělání s maturitou v jiném oboru a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga. Pouze 3 z dotazovaných (2 %) uvedli, že mají dosažené středoškolské vzdělání s maturitou v jiném oboru a absolvovali studium pro asistenty pedagoga na vysoké škole. Vyššího odborného vzdělání v pedagogické oboru dosáhlo 9 respondentů (7 %). 8 z dotazovaných (6 %) uvedlo, že mají vyšší odborné vzdělání v jiném oboru a absolvovali kurz pro asistenty pedagoga. Vyšší odborné vzdělání v jiném oboru a absolvované studium pro asistenty pedagoga mají jen 2 respondenti (2 %). Druhou nejpočetnější skupinou jsou respondenti s dosaženým vysokoškolským vzděláním v pedagogickém oboru, kterých je 30 (24 %). Respondentů, kteří mají vysokoškolské vzdělání v jiném oboru a absolvovali kvalifikační kurz, je 11 (9 %). Pouze 3 z dotazovaných respondentů dosáhli vysokoškolského vzdělání v jiném oboru a absolvovali studium pro asistenty pedagoga na vysoké škole.

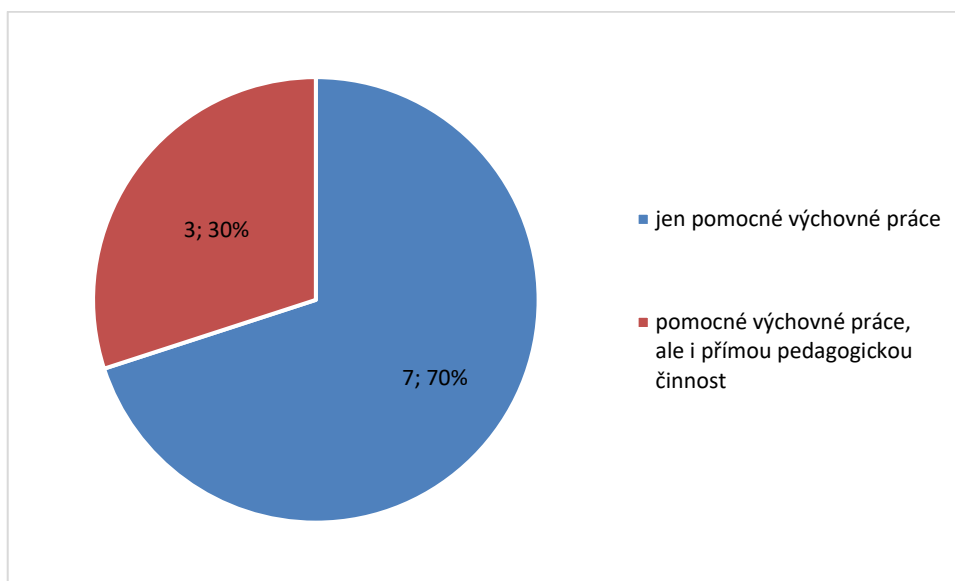
	Absolutní četnost	Relativní četnost
Základní vzdělání a kurz pro asistenty pedagoga	1	1 %
Střední vzdělání s výučním listem a kurz pro asistenty pedagoga	9	7 %
Středoškolské vzdělání s maturitou v pedagogickém oboru	9	7 %
Středoškolské vzdělání s maturitou a kurz pro asistenty pedagoga	39	31 %
Středoškolské vzdělání s maturitou a studium pro asistenty pedagoga na VŠ	3	2 %
Vyšší odborné vzdělání v pedagogickém oboru	9	7 %
Vyšší odborné vzdělání a kurz pro asistenty pedagoga	8	6 %
Vyšší odborné vzdělání a studium pro asistenty pedagoga na VŠ	2	2 %
Vysokoškolské vzdělání v pedagogickém oboru	30	24 %
Vysokoškolské vzdělání a kurz pro asistenty pedagoga	11	9 %
Vysokoškolské vzdělání a studium pro asistenty pedagoga na VŠ	3	2 %
Celkem	124	100 %

Tab. č. 1: Vzdělání respondentů

Respondenti, kteří mají pouze základní vzdělání či střední vzdělání s výučním listem a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga, pokračovali otázkou č. 5. Pokud respondenti uvedli, že jsou pro práci asistenta pedagoga kvalifikováni skrze kurz pro asistenty pedagoga, byli přesměrováni na otázku č. 6. Respondenti, kteří uvedli jinou z možností, mimo již zmíněné byli přesměrováni na otázku č. 8.

Otázka č. 5: Jako asistent pedagoga se základním vzděláním či středním vzděláním s výučním listem a absolvovaným kvalifikačním kurzem vykonáváte... (vyberte z daných možností)?

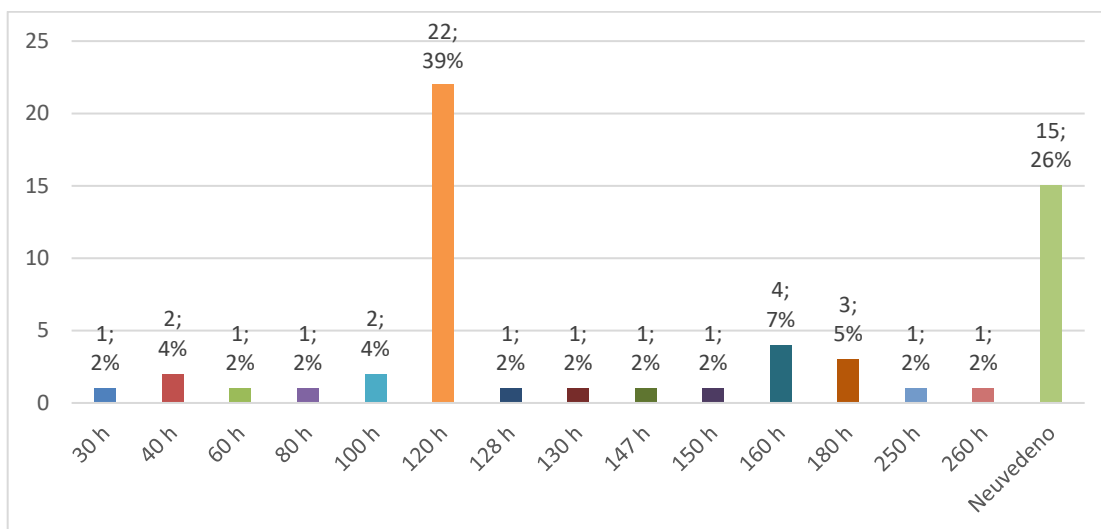
Tato otázka se zaměřovala na zjištění skutečnosti, zda asistenti pedagoga, kteří mají dosažené pouze základní vzdělání či střední vzdělání s výučním listem a absolvovaný kvalifikační kurz, vykonávají pouze pomocné výchovné práce při vzdělávacím procesu žáků nebo pomocné výchovné práce a zároveň i přímou pedagogickou činnost. Na tuto otázku bylo přesměrováno 10 respondentů. Jen pomocné výchovné práce vykonávají pouze 3 z nich (30 %). Pomocné výchovné práce, ale i přímou pedagogickou činnost pak vykonává zbylých 7 respondentů (70 %). Výsledky jsou zaznamenány v grafu č. 4.

Graf č. 5: Vykonávaná práce

Otázka č. 6: Jaká je časová dotace Vašeho kvalifikačního kurzu?

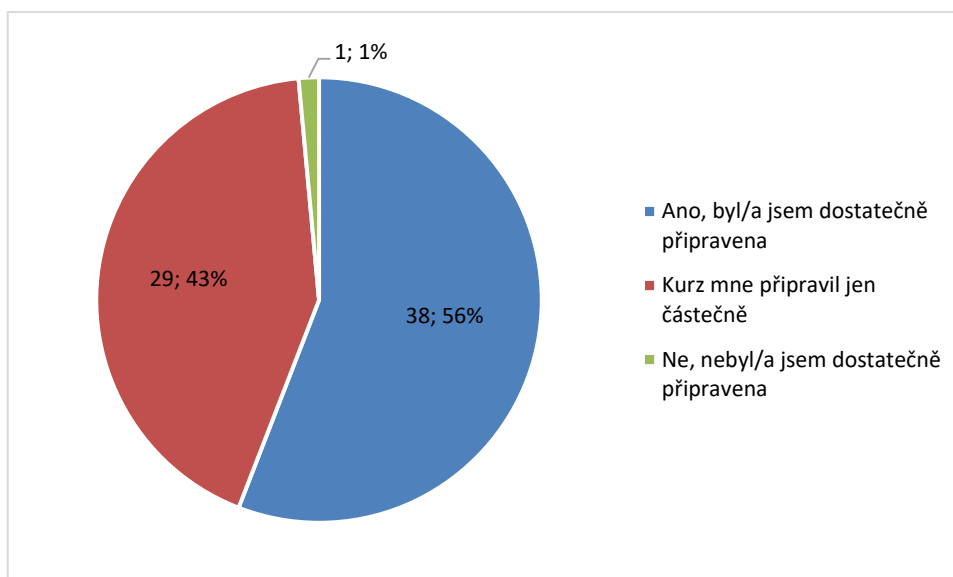
Tato otázka se zaměřovala na to, jak dlouho trval kvalifikační kurz. Respondenti měli do určené kolonky zapsat časovou dotaci. Na tuto otázku bylo přeměřováno celkem 68 respondentů. Výsledky u této otázky mohou být zkreslené, protože z uvedených 68 respondentů neodpovědělo 11 respondentů v hodinové dotaci, nýbrž zapsali dobu trvání v rámci měsíců. Po odečtení těchto odpovědí na otázku tedy odpovědělo 57 respondentů (100 %). Z grafu č. 5 vyplynulo, že časová dotace kurzů je různorodá a neustálená. Z celkového počtu byla nejčastější odpověď u 21 respondentů (32 %) 120hodinová dotace kurzu. 15 respondentů (26 %) nevedlo časovou dotaci nebo si trvání kurzu „nepamatují“. 160hodinový kurz absolvovali 4 respondenti (7 %). 3 z dotazovaných (5 %) uvedli, že kurz trval 180 hodin. 40hodinový kurz navštěvovali 2 respondenti (4 %) a též po 2 respondentech (4 %) uvedlo, že absolvovalo kurz trvající 100 hodin. Kurzy trvající 30 hodin, 60 hodin, 80 hodin, 128 hodin, 130 hodin, 147 hodin, 150 hodin, 250 hodin a 260 hodin uvedl vždy jen 1 respondent (vždy po 2 %).

Graf č. 6: Časová dotace kvalifikačního kurzu

Otázka č. 7: Připravil Vás kurz dostatečně na práci asistenta pedagoga?

Další otázka byla opět zaměřená na oněch 68 respondentů (100 %), kteří kvalifikaci pro tuto práci získali skrze kurz pro asistenty pedagoga. Dostatečně připraveno na práci asistenta pedagoga bylo 38 z dotazových (56 %). 29 respondentů (43 %) bylo díky kvalifikačnímu připraveno jen částečně. A pouze 1 respondent (1 %) nebyl na práci asistenta pedagoga dostatečně připraven v kvalifikačním kurzu, což je vyobrazeno v grafu č. 7.

Graf č. 7: Připravenost na práci asistenta pedagoga

Otázka č. 8: Doplnujete si vzdělání dalšími specializovanými kurzy?

Na tuto otázku odpovídal celkový počet respondentů, tedy 124 (100 %). Z odpovědí, zda si dotazovaní asistenti pedagoga doplňují své vzdělání dalšími kurzy, vyplynulo, že 93 respondentů (75 %) se účastní specializovaných vzdělávacích kurzů. Naopak zbylých 31 respondentů (25 %) se žádných specializovaných kurzů neúčastní. Výsledky znázorňuje graf č. 8.

Graf č. 8: Účast na specializovaných kurzech

Otázka č. 9: Jaké kurzy jste absolvoval/a?

Na tuto otázku byli přesměrováni všichni respondenti, kteří v předchozí otázce odpověděli, že se účastní specializovaných vzdělávacích kurzů, jedná se přesně o 93 respondentů. Otázka č. 9 byla otevřená a respondenti měli sami vepsat, jaké konkrétní kurzy již absolvovali.

Kolem 20 asistentů pedagoga uvedlo, že absolvovali vzdělávací kurzy zaměřené na *specifické poruchy učení*.

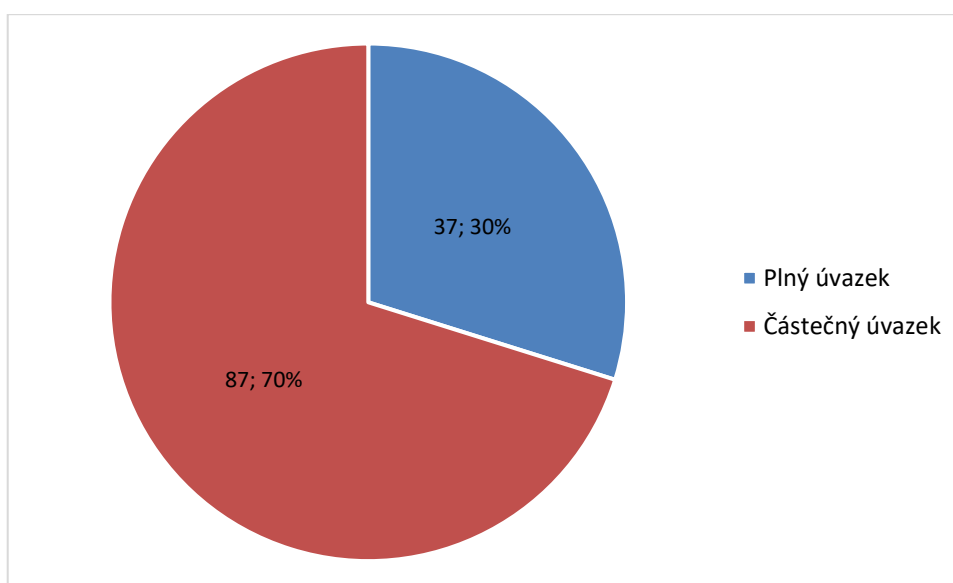
Mezi dalším velmi často uváděným zaměřením kurzu byly *poruchy autistického spektra*. Další zmíněné kurzy byly např. *pedagogika volného času, zážitková pedagogika, muzikoterapie, spolupráce asistenta pedagoga s učitelem, logopedie, zdravotní kurzy, krizové situace* apod.

V odpovědích se objevovali i další zaměření např. „*Syndrom CAN*“, „*Efektivní komunikace s dětmi*“, „*Problematika ADHD*“, „*Hodnotové vzdělávání*“, „*DPS Etopedie*“, „*klima třídy*“ a „*Psychosociální trénink, bazální stimulace*“.

Někteří respondenti uvedli i konkrétní kurzy: „*Žijeme Montessori – Povídej si se mnou, Dokážu to sám*“, „*mnoho webinářů a seminářů např. vlavici.cz*“, „*Sfumato, yes we can*“ a „*webináře v rámci DVPP*“.

Otázka č. 10: Pracujete na plný či částečný úvazek?

Všech 124 respondentů (100 %) odpovídalo na otázku, zda pracují na plný či částečný úvazek. Z grafu č. 9 vyplývá, že větší počet respondentů, konkrétně 87 (70 %) pracuje pouze na částečný úvazek. Pouze 37 z dotazovaných pracuje na plný úvazek.

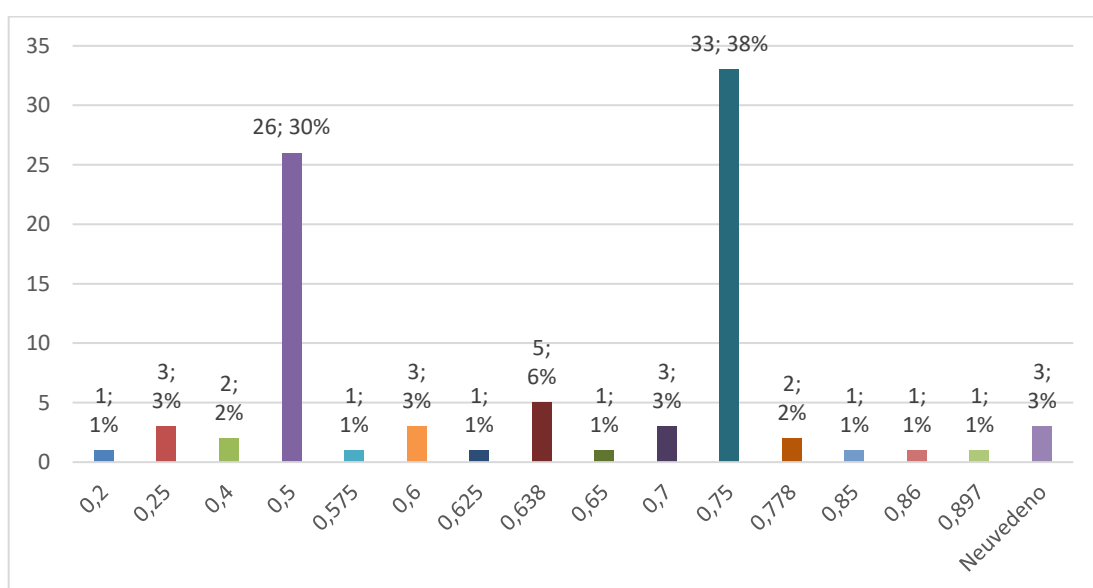
Graf č. 9: Pracovní úvazek

Respondenti, kteří uvedli, že pracují na částečný úvazek, pokračovali na následující otázku. Respondenti pracující na plný úvazek byli přesměrováni na otázku č. 12.

Otázka č. 11: Uved'te rozsah částečného úvazku desetinným číslem.

Tato otázka se zaměřovala na zjištění toho, jaký rozsah částečného úvazku asistenti pedagoga mají. Každý respondent sám vepisoval rozsah úvazku do příslušné kolonky desetinným číslem. Na tuto otázku bylo přesměrováno 87 respondentů. Z grafu č. 10

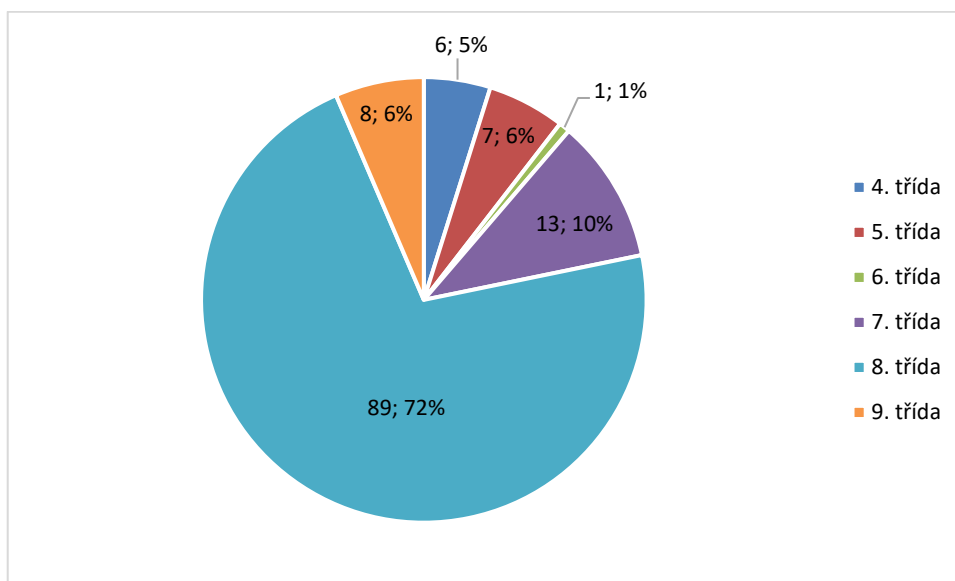
vyplývá, že nejčastěji je asistentům pedagoga nabídnut rozsah 0,75 v rámci částečného úvazku, odpovědělo tak 33 respondentů (38 %). Jako druhý nejčastější je 26 respondentů (30 %) uveden 0,5 úvazek. O poznání méně jsou uváděny další rozsahy částečných úvazků. 5 respondentů (6 %) uvedlo, že jejich úvazek je 0,638. Úvazky ve výši 0,25, 0,6 a 0,7 uvedli vždy 3 respondenti (3 %). Po dvou respondentech (2 %) nalezneme u úvazku v rozsahu 0,4 a 0,778. A úvazky ve výši 0,2, 0,575, 0,625, 0,65, 0,85, 0,86 a 0,897 uvedl vždy jen 1 respondent (1 %). 3 (3 %) z 87 dotazovaných neuvádělo rozsah částečného úvazku v požadovaném zápisu nebo ho neuváděli vůbec.

Graf č. 10: Rozsah částečného úvazku

Otázka č. 12: Do jaké třídy spadá Vaše finanční ohodnocení?

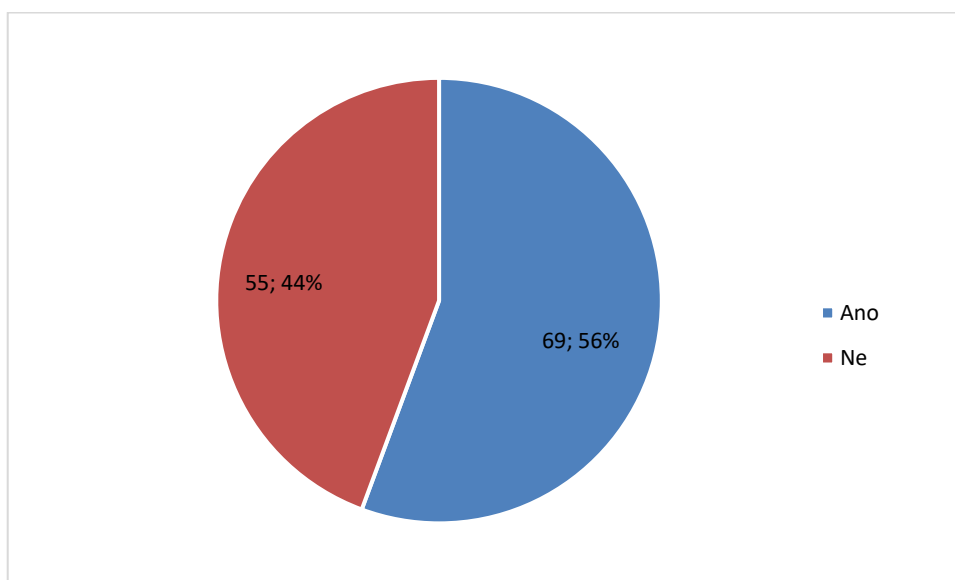
Otázka č. 12 se věnuje platovému ohodnocení asistentů pedagoga. Graf č. 11 znázorňuje odpovědi všech respondentů. Do 4. platové třídy je zařazeno pouze 6 respondentů (5 %). 7 z dotazovaných (6 %) uvedlo, že jsou vedením zařazeni do 5. platové třídy. Finanční ohodnocení spadající do 6. platové třídy má jen 1 respondent (1 %). 7. platová třída je přiřazena 13 respondentům (10 %). Největší počet respondentů, konkrétně 89 (72 %) je zařazeno do 8. platové třídy. O poznání méně respondentů, 8 (6 %) spadá do 9. platové třídy.

Graf č. 11: Platová třída

Otázka č. 13: Jste spokojený/á s finančním ohodnocením?

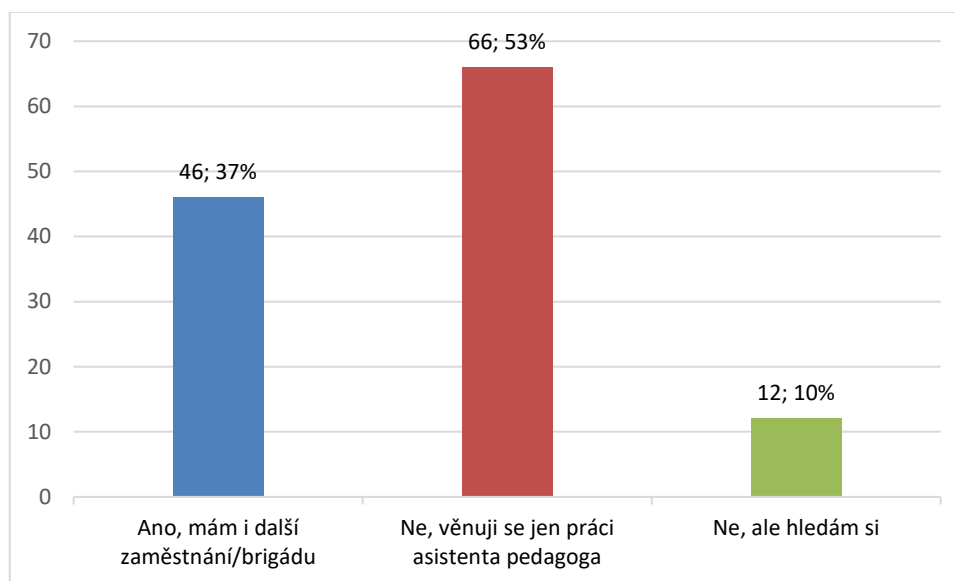
Z grafu č. 12 je patrné, že větší část respondentů je se svým finančním ohodnocením spokojená, jde o 69 účastníků výzkumného šetření (56 %). Naopak nespokojených asistentů pedagoga se svým platem je 55 (44 %) z celkového počtu.

Graf č. 12: Spokojenost s finančním ohodnocením

Otázka č. 14: Máte k této práci ještě další zaměstnání?

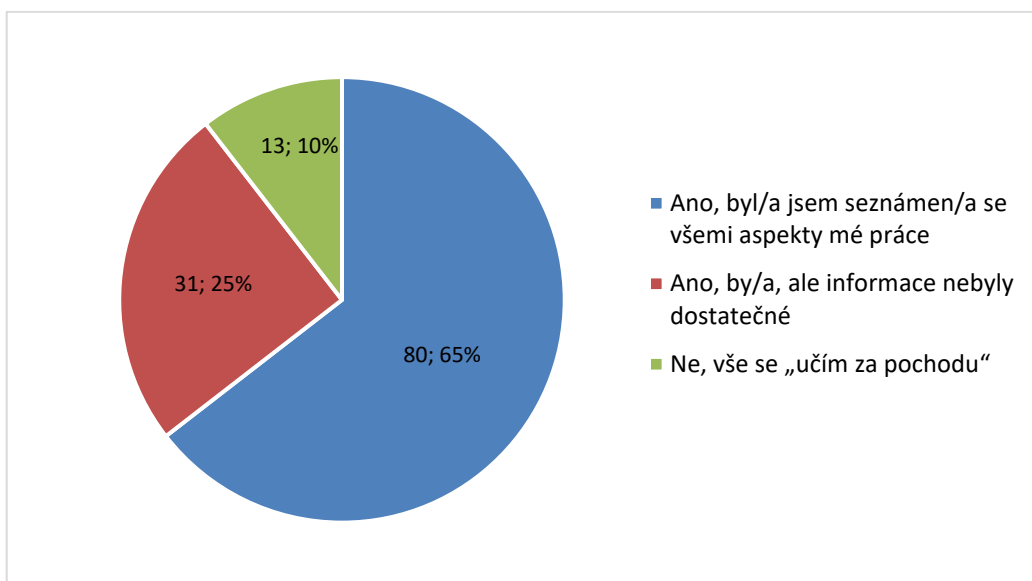
Otázka č. 14 se zabývala tím, zda asistenti pedagoga mají ještě další zaměstnání nebo brigádu vzhledem k časté práci na částečný úvazek. Graf č. 13 znázorňuje, že z celkového počtu dotazovaných má další zaměstnání či brigádu 46 z nich (37 %). 66 respondentů (53 %) se plně věnuje pouze práci na pozici asistenta pedagoga a 12 respondentů (10 %) si další zaměstnání hledá.

Graf č. 13: Další zaměstnání/brigáda

Otázka č. 15: Byl/a jste předem seznámen/a s náplní Vaší práce?

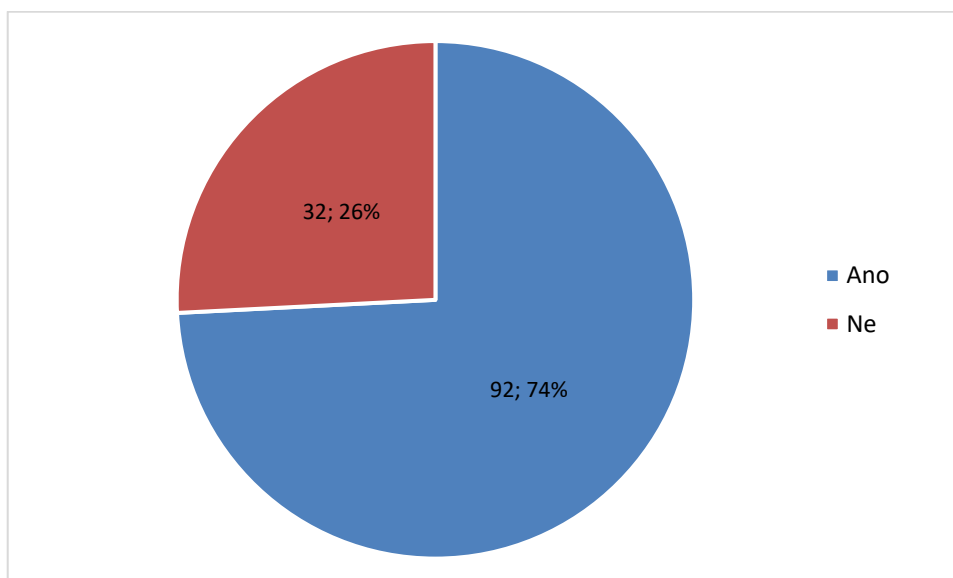
Tato otázka si kladla za cíl zjistit, zda byli dotazovaní respondenti předem seznámeni se všemi aspekty práce na pozici asistenta pedagoga. 80 respondentů (65 %) odpovědělo, že bylo seznámeno se všemi aspekty práce. Pro 31 oslovených respondentů (25 %) nebyly informace ohledně náplně práce dostatečné, ačkoliv jim byly poskytnuty. 13 respondentů (10 %) nebylo vůbec seznámeno s náplní své práce. Výsledky jsou zaznamenány v grafu č. 14.

Graf č. 14: Seznámení s náplní práce

Otázka č. 16: Máte svou pracovní dobu rozdělenou na přímou a nepřímou pedagogickou činnost?

Z grafu č. 15 vyplynulo, že většina asistentů pedagoga má rozdělenou svou pedagogickou činnost na přímou a nepřímou, jedná se 92 respondentů (74 %). Menší část z nich, 32 respondentů (26 %) nemá pedagogickou činnost rozdělenou.

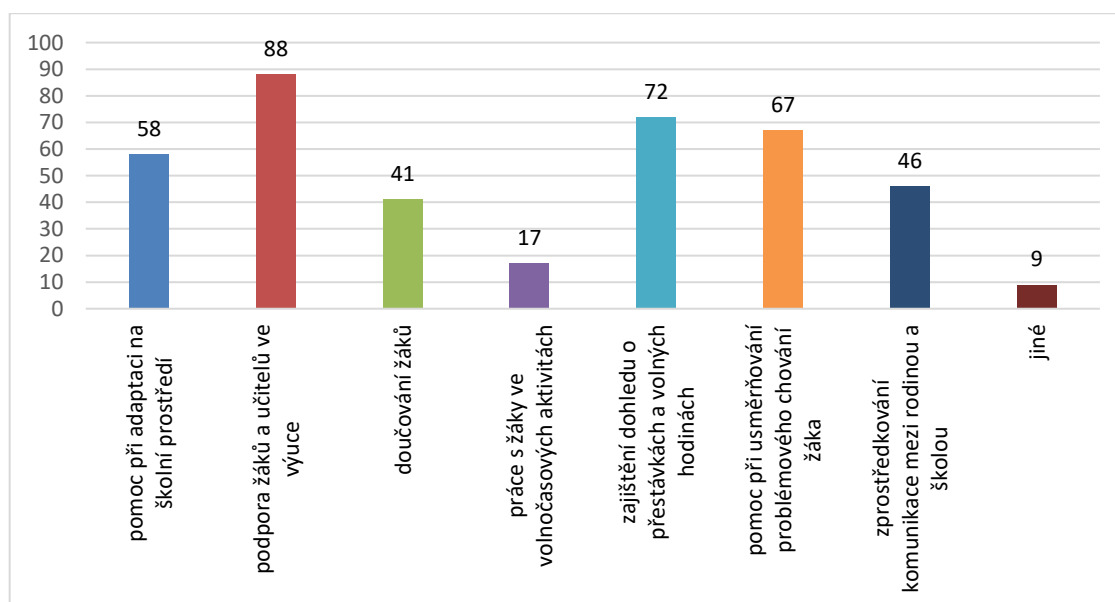

Graf č. 15: Přímá a nepřímá pedagogická činnost

Respondenti, kteří odpověděli na tuto otázku „Ano“, pokračovali otázkou č. 17. Ti, kteří odpověděli na otázku „Ne“, byli přesměrováni na otázku č. 20.

Otázka č. 17: V čem spočívá přímá pedagogická činnost?

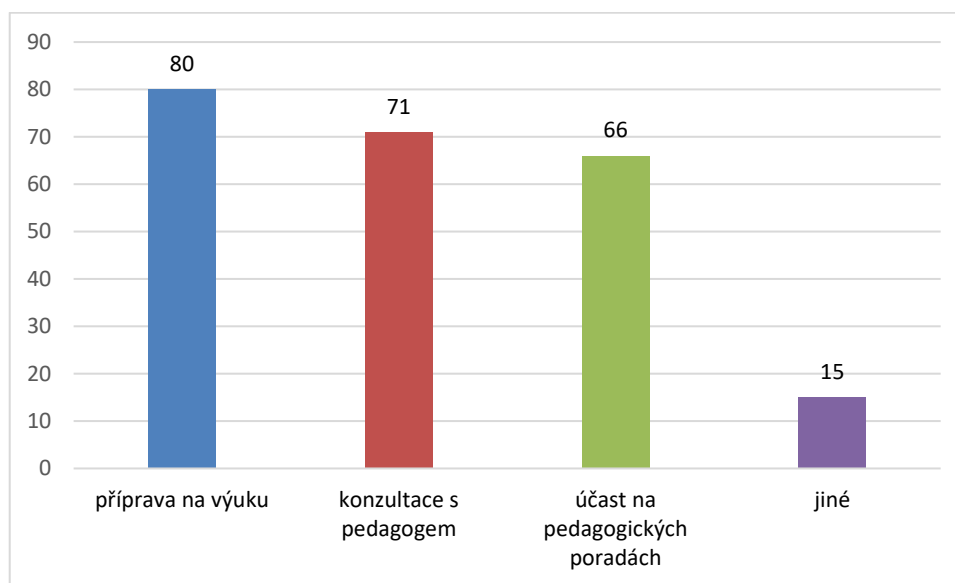
Tato otázka si kladla za cíl zjistit, co vše zahrnuje přímá pedagogická činnost respondentů, kteří mají i pedagogickou činnost nepřímou. Respondenti mohli označit více možností, zároveň pokud zaškrtnli odpověď „jiné“, mohli vepsat konkrétní činnost. Z grafu č. 16 vyplývá, že hlavními činnostmi jsou podpora žáků a učitelů ve výuce (88x), zajištění dohledu o přestávkách a volných hodinách (72x) a pomoc při usměrňování problémového chování žáka (67x). Mezi časté aktivity spadající do přímé pedagogické činnosti patří také pomoc při adaptaci na školní prostředí (58x), zprostředkování komunikace mezi rodinou a školou (46x) a doučování žáků (41x). O poznání méně asistentů pedagoga (17x) se věnuje práci s žáky ve volnočasových aktivitách. Odpověď „jiné“ byla uvedena 9 respondenty, kde byla uvedena pomoc při sebeobsluze, dozor v jídelně, výroba pomůcek, nácvik sociálních a komunikačních dovedností, dále docházení do rodin při distanční výuce, pomoc ve školní družině či strukturování a zjednodušování pracovních listů. Na tuto otázku odpovídalo celkem 92 respondentů.

Graf č. 16: Přímá pedagogická činnost

Otázka č. 18: V čem spočívá nepřímá pedagogická činnost?

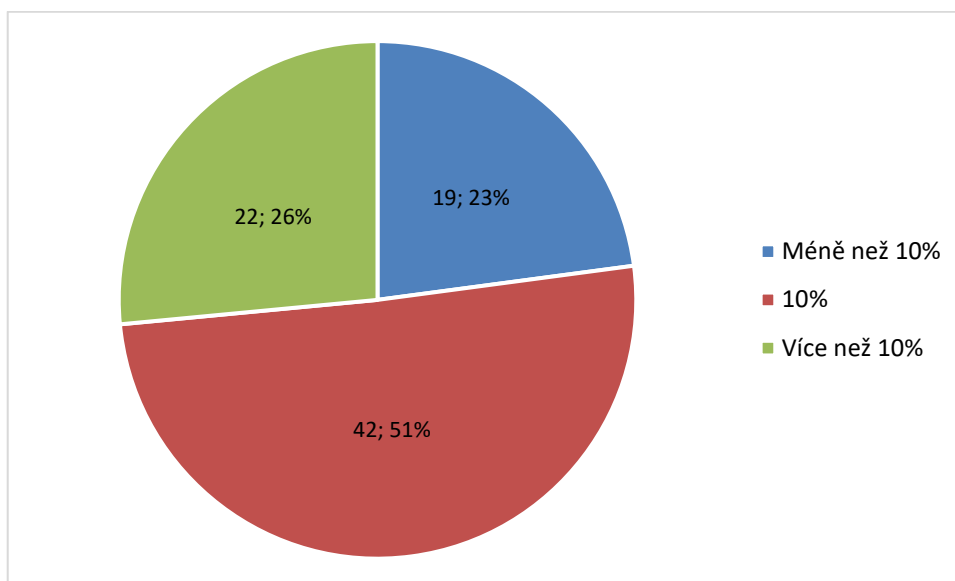
Otázkou č. 18 pokračovalo 92 respondentů z předchozí otázky. Tato otázka se věnuje činnostem, které jsou zahrnuty v nepřímé pedagogické činnosti. Respondenti mohli opět vybrat více možností a při výběru možnosti „jiné“ zapsat konkrétní činnost. Nejčastější činností, kterou respondenti zařadili do nepřímé pedagogické činnosti je příprava na výuku (80x). Následují konzultace s pedagogem (71x) a účast na pedagogických poradách (66x). Možnost jiné zaškrtnulo 15 respondentů. Mimo již zmíněné činnosti uvádí asistenti pedagoga také dozory, výrobu pomůcek, hodnocení žáka, sepisování zpráv pro rodiče, pedagogicko-psychologickou poradnu a speciálně pedagogické centrum. Uvedeno je také školení, opravy sešitů či komunikace s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami.

Graf č. 17: Nepřímá pedagogická činnost

Otázka č. 19: Jaká je časová dotace na Vaši nepřímou pedagogickou činnost?

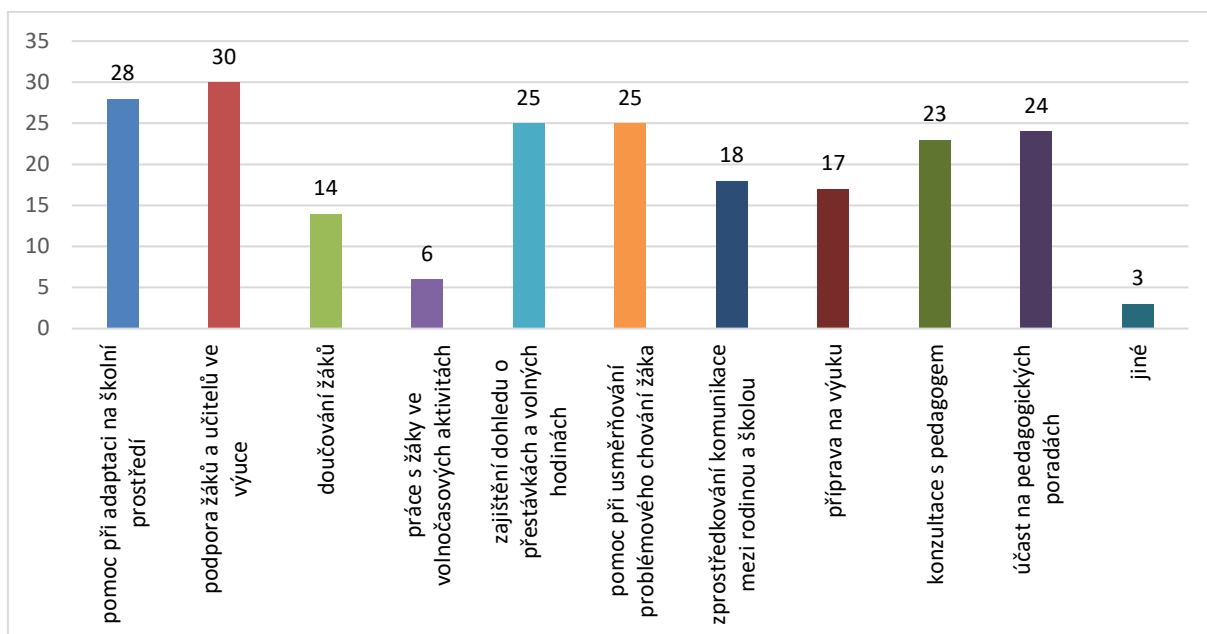
Tato otázka se snažila zjistit, jaká je časová dotace nepřímé pedagogické činnosti asistentů pedagoga, kteří uvedli, že jejich pedagogická činnost se dělí na přímou a nepřímou. Jedná se o 92 respondentů, ovšem 9 z nich neuvedlo časovou dotaci, tudíž odpovídalo celkem 83 respondentů. Jednotlivé časové údaje jsme museli vztáhnout k uvedeným úvazkům respondentů. Z těchto údajů nám vyšly výsledky zanesené v grafu č. 18. Méně než 10 % hodin z úvazku má 19 respondentů (23 %). Nepřímá pedagogická činnosti tvoří 10 % z úvazku u 42 respondentů (51 %). A 22 z dotazovaných (26 %) uvedlo, že jejich nepřímá pedagogická činnost přesahuje 10 % z úvazku.

Graf č. 18: Časová dotace nepřímé pedagogické činnosti

Otázka č. 20: Co vše zahrnuje Vaše přímá pedagogická činnost?

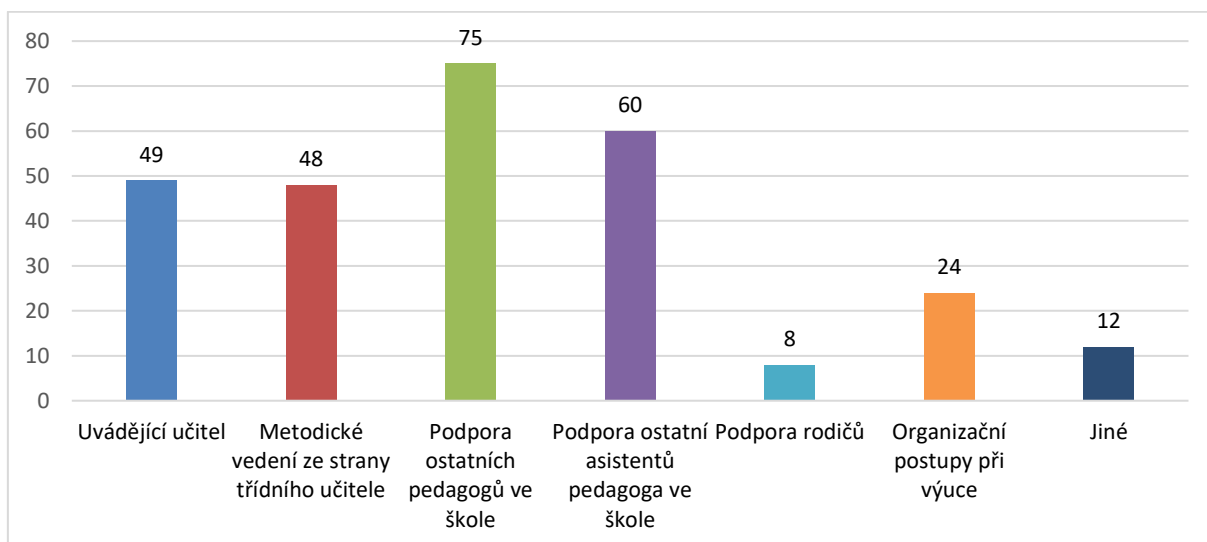
Na tuto otázku odpovídalo 32 respondentů, kteří v otázce č. 16 uvedli, že nemají svou pedagogickou činnost rozdělenou na přímou a nepřímou. Otázka č. 20 si kladla za cíl zjistit, co vše tedy spadá do přímé pedagogické činnosti těchto asistentů pedagoga, proto mohli respondenti opět označit více možností a při výběru možnosti „jiné“ vepsat konkrétní činnosti. V grafu č. 19 je znázorněno, že nejčastějšími činnostmi jsou podpora žáků a učitelů ve výuce (30x), pomoc při adaptaci na školní prostředí (28x), zajištění dohledu o přestávkách a volných hodinách (25x), pomoc při usměrňování problémového chování žáka (25x), účast na pedagogických poradách (24x) a konzultace s pedagogem (23x). Mezi méně uváděné činnosti patří zprostředkování komunikace mezi rodinou a školou (18x), příprava na výuku (17x), doučování žáků (14x) a práce s žáky ve volnočasových aktivitách (6x). Odpověď „jiné“ byla uvedena pouze 3 respondenty, konkrétně byly uvedeny tyto doplňující činnosti: pomoc se sebeobsluhou včetně základní hygieny, vytváření pomůcek, administrativa, dozor na chodbě a dozor při obědě a výpomoc ve školní družině.

Graf č. 19: Pedagogická činnost

Otázka č. 21: Kdo nebo co Vám usnadnilo adaptaci v novém zaměstnání?

Otázku č. 21 zodpovídalo opět všech 124 respondentů. Tato otázka měla získat odpovědi na otázku, kdo nebo co usnadnilo respondentům adaptaci v novém zaměstnání. V uvedené otázce mohli vybrat z více možností a také vybrat možnost „jiné“, kam mohli napsat další konkrétní okolnosti usnadnění adaptace. Nejčastěji označená odpověď byla podpora ostatních pedagogů ve škole (75x). Jako druhá nejčastější byla vybírána podpora ostatních asistentů pedagoga ve škole (60x). Jako další v pořadí je uvádějí učitel (49x), metodické vedení ze strany třídního učitele (48x) a organizační postupy při výuce (24x). Nejméně označovanou možností byla podpora ze strany rodičů (8x) a 12 respondentů označilo možnost „jiné“. Respondenti uvedli ve 2 případech, že jim pomohla předchozí praxe. Další 2 respondenti uvedli samostudium a vlastní iniciativu. Speciálního pedagoga a spolupráci se speciálně pedagogickým centrem uvedlo také vždy po 2 respondentech. Uvedeno bylo vedení školy (1x) a znalost pedagogického sboru (1x). Ve 2 případech bylo uvedeno, že jim adaptace nebyla nijak usnadněna. Odpovědi na tuto otázku jsou zaznamenány v grafu č. 20.

Graf č. 20: Pomoc při adaptaci

Otázka č. 22: Jak Vám tyto osoby, podmínky, okolnosti usnadnily Vaši adaptaci?

Tato otázka se zaměřovala na to, jak určité osoby, podmínky či okolnosti usnadnily adaptaci asistentům pedagoga na jejich nové pracovní pozici. Tato otázka byla otevřená, tudíž respondenti mohli zapsat své osobní zkušenosti.

Přibližně 50 respondentů odpovědělo, že jim adaptaci usnadnily „konzultace s učiteli, jejich rady a podpory“, další odpovědi byly takové, že „mě seznámili s chodem školy, s potřebami dětí“, „vše mi vysvětlovali a ukazovali“, „vysvětlili mi, jak probíhá výuka“, „byli milí, trpěliví, vše mi vysvětlili“, „pomohli mi lépe se začlenit do kolektivu“.

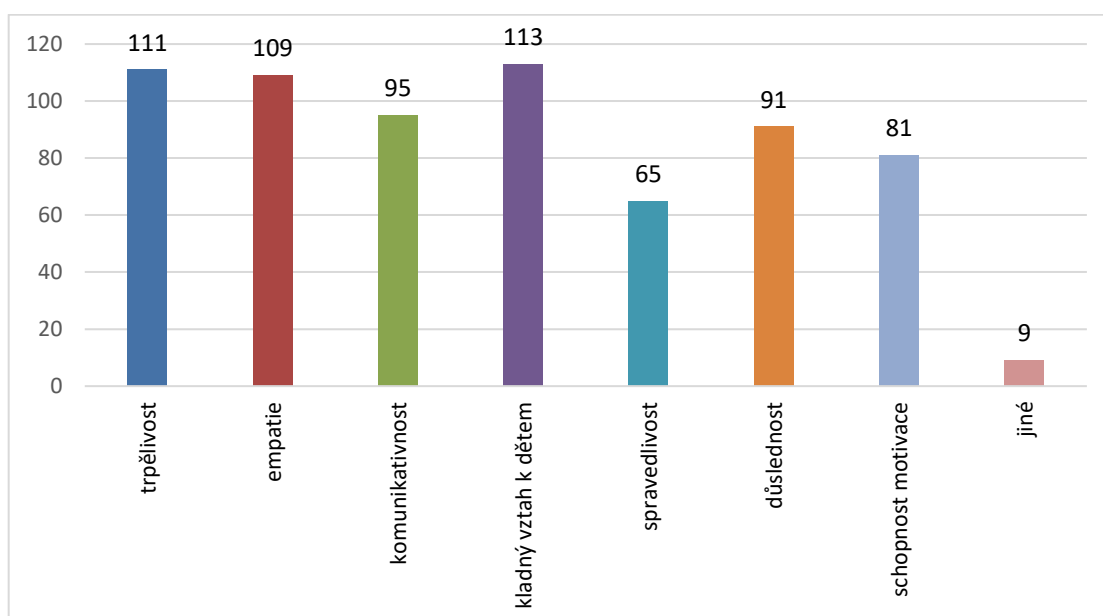
Dále asistenti pedagoga vidí usnadnění v tom, že „mě přijali mezi sebe do svého kolektivu“, „blíže mě seznámili s dětmi“, „podělili se o své zkušenosti“, „úzkou spoluprací, přiblížení projevů a chování žáka, odborné rady v konkrétních krizových situacích“.

Jedna odpověď také zněla: „na nic jsem nebyla sama.“

Naopak se objevovaly i záporné odpovědi, např. „nijak“ a „moc ne, jelikož ze strany pedagogů jsem brána jako přítěž“.

Otázka č. 23: Jaké vlastnosti, postoje či vnitřní nastavení Vám usnadňují práci asistenta pedagoga?

Cílem této otázky bylo zjistit, jaké vlastnosti, postoje či vnitřní nastavení usnadňuje asistentům pedagoga jejich práci. Respondenti opět mohli zaškrtnout více možností a zároveň mohli označit odpověď „jiné“, kam mohli vepsat další možnosti. Konkrétní možnosti s počtem odpovědí jsou zaznamenány v grafu č. 21. Nejčastějšími vlastnostmi usnadňující tuto práci jsou kladný vztah k dětem (113x), trpělivost (111x) a empatie (109x). Další důležité vlastnosti jsou komunikativnost (95x), důslednost (91x), schopnost motivace (81x) a spravedlivost (65x). Odpověď „jiné“ označilo 9 respondentů. Tito respondenti uvedli jako další možnosti kultivovanost projevu, zkušenosti s vlastními dětmi, schopnost převzít zodpovědnost, znalost zálib dětí a častý kontakt s rodiči žáka.

Graf č. 21: Vlastnosti, postoje asistenta pedagoga

Otázka č. 24: Jak Vám tyto vlastnosti, postoje pomohly při adaptaci v novém zaměstnání?

Cílem otázky č. 24 bylo zjistit, jak respondentům uvedené vlastnosti či postoje v předchozí otázce usnadňují práci asistenta pedagoga. Byla to otevřená otázka, tudíž respondenti měli vepsat své osobní zkušenosti.

Velmi často byly zmíněny odpovědi, kterými jsme se dozvěděli, že tyto vlastnosti či postoje pomohly „*získat si děti, aby mi věřili, abych je já chápala*“, dále usnadnily „*rychlé začlenění*“

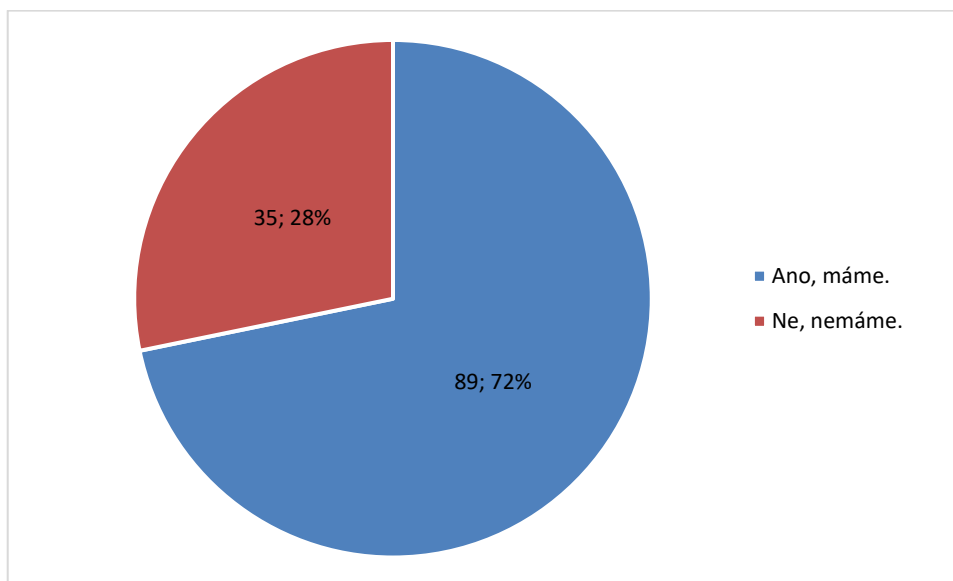
do kolektivu“, pomohly „v komunikaci“, „při navázání a prohloubení vztahu s žákem a při řešení situací“, „více pochopit a vcítit se do takového života“.

V návaznosti na tuto odpověď, uvádíme podobné odpovědi, kdy respondenti uvedli takovéto odpovědi „sama mám syna s ADHD“ či „všechny výše jmenované vlastnosti jsem získala péčí o své vlastní těžce mentálně postižené dítě.“

Často uváděnou odpovědí bylo, že „základ je kladný vztah k dětem“. Pouze jeden respondent uvedl, že mu „nijak“ tyto vlastnosti a postoje nepomáhají.

Otázka č. 25: Máte ve škole určeného pracovníka, který se zabývá metodickým a odborným vedením?

Otázka č. 25 se zabývala tím, zda asistenti pedagoga mají ve škole určeného metodickým a odborným vedením asistentů pedagoga. Z grafu č. 22 vyplynulo, že 89 respondentů (72 %) ve své škole má určeného pracovníka, který se zabývá metodickým a odborným vedením. 35 respondentů (28 %) žádného takového pracovníka přiřazeného nemá.

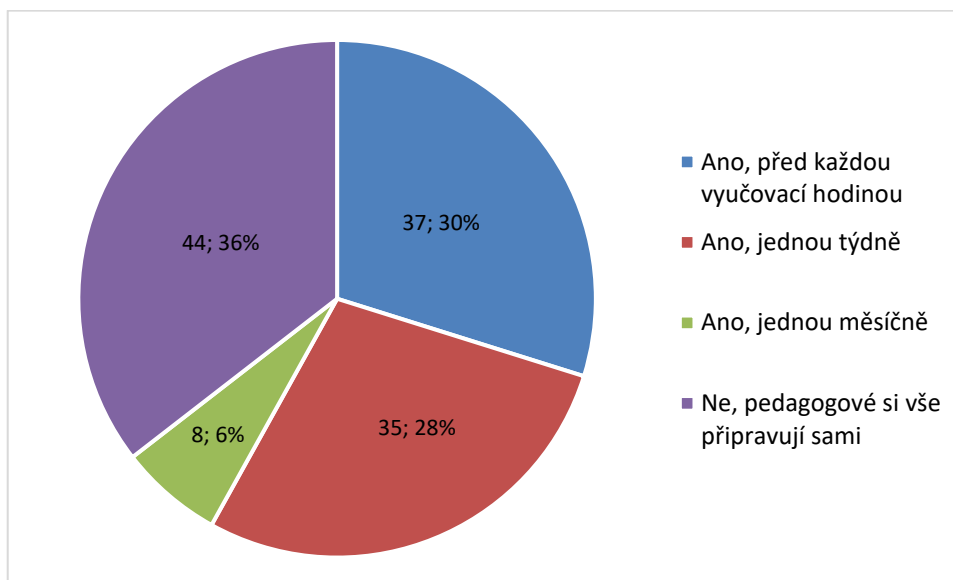

Graf č. 22: Metodické a odborné vedení asistenta pedagoga

Otázka č. 26: Pomáháte pedagogům při přípravě výuky?

Tato otázka si kladla za cíl zjistit, zda se asistenti pedagoga podílí na přípravě výuky společně s pedagogy. 37 respondentů (30 %) uvedlo, že se podílí na přípravě výuky před každou vyučovací hodinou. Jednou týdně pomáhá 35 z dotazovaných (28 %). Nejméně

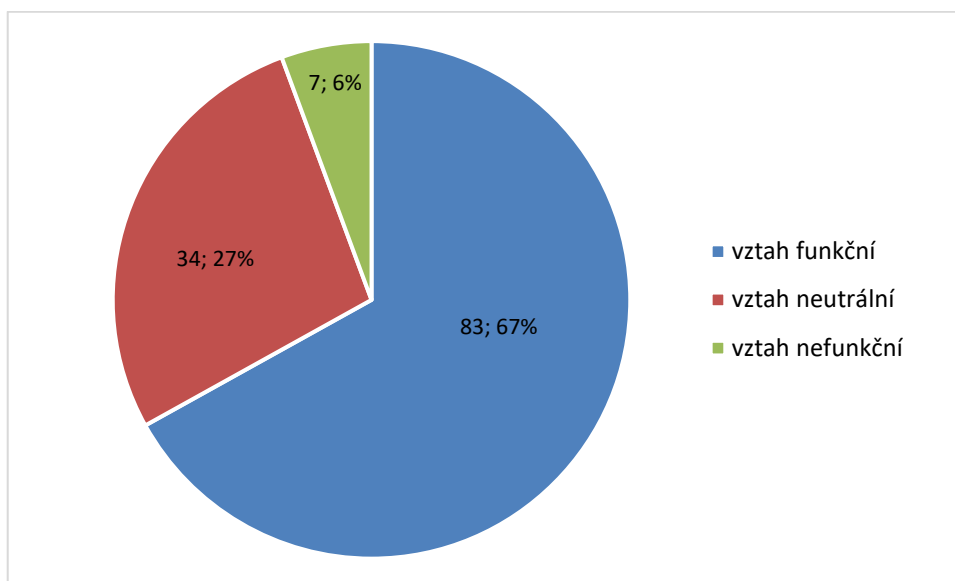
asistentů pedagoga, konkrétně 8 (6 %) uvedlo, že spolupracují s pedagogem na přípravě výuky jednou měsíčně. Největší počet respondentů, 44 (36 %) však uvedl, že s pedagogy na přípravě výuky vůbec nespolupracují a že si pedagogové vše připravují sami. Výsledky jsou zaneseny v grafu č. 23.

Graf č. 23: Pomoc při přípravě výuky

Otázka č. 27: Jaké vztahy máte s pedagogy?

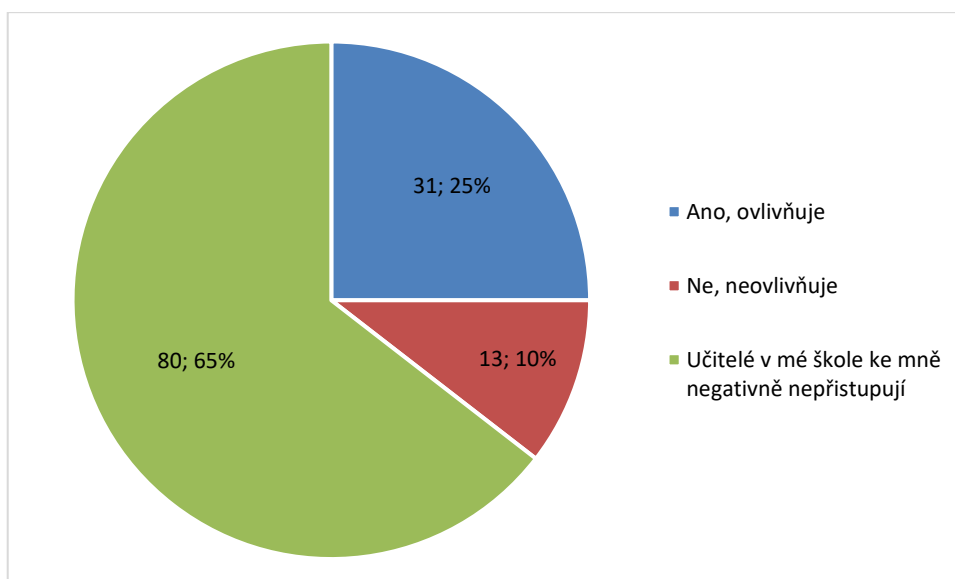
V otázce č. 27 jsme se zaměřovali na vztah asistent pedagoga – pedagog. Na tuto otázku odpovídalo všech 124 respondentů. 83 z dotazovaných (67 %) uvedlo, že s pedagogy spolupracují, jsou bráni jako jejich rovnocenní pedagogičtí partneři, připravují a realizují společně výuku, tedy mají vztah funkční. 34 respondentů (27 %) vybralo jako svou odpověď vztah neutrální, tedy takový, že pedagogové respektují přítomnost asistenta pedagoga, ale výuku si pedagog připravuje a organizuje sám. Vztah nefunkční, tedy takový, kdy pedagog asistenta pedagoga nerespektuje a nespolupracuje s ním, vybralo jen 7 respondentů (6 %). Výsledky jsou zaneseny v grafu č. 24.

Graf č. 24: Vztah pedagog – asistent pedagoga

Otázka č. 28: Pokud má učitel negativní přístup k Vám jako k asistentovi pedagoga, ovlivňuje Vás to při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

V grafu č. 25 nalezneme výsledky této otázky, která zjišťovala, zda negativní přístup učitelů k asistentům pedagoga ovlivňuje jejich práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Největší část respondentů, 80 (65 %) odpovědělo, že v jejich škole k nim asistenti pedagoga negativně nepřístupují. 31 (15 %) respondentů uvedlo, že je negativní přístup ovlivňuje. A nejméně, 13 (10 %) bylo těch, které negativní přístup učitelů neovlivňuje.

Graf č. 25: Negativní přístup pedagoga

Respondenti, kteří odpověděli, že je negativní přístup učitelů ovlivňuje, pokračovali otázkou č. 29. Ostatní respondenti byli přesměrováni na otázku č. 30.

Otázka č. 29: Jak Vás negativní přístup ovlivňuje konkrétně?

Na tuto otázku odpovídalo pouze 31 respondentů, kteří v předchozí otázce uvedli, že je negativní přístup pedagogů k nim jako k asistentům pedagoga ovlivňuje.

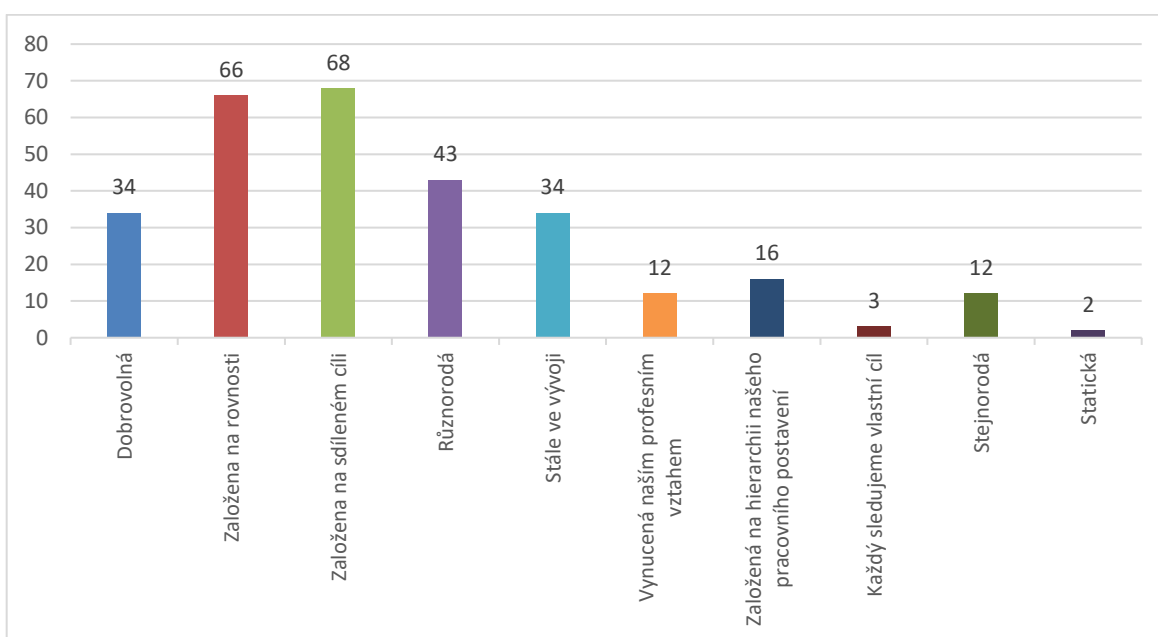
Několik respondentů odpovědělo, že je negativní přístup pedagoga ovlivňuje především v „přístupu k žákům“, zároveň se ve třídě „cítí nechtění, navíc, jako podřadný pracovník, což je jim nepříjemné“.

Také bylo uvedeno několika respondenty, že „jsou při práci nervózní“ a vede to pouze k „neefektivní a nefunkční spolupráci“.

Mezi odpověďmi byly i takovéto: „ve špatné atmosféře se vždy špatně pracuje“, také dochází k „přehlížení a chování se jako k poskokovi, kterému hodí na krk přípravy na další hodiny a sami si jdou domů“, dále „nevyhledávám komunikaci s učitelem, který má pocit, že asistenta nepotřebuje a pracuji pouze s klientem“, „nemohu pracovat podle sebe“ a také bylo uvedeno, že „je to nepříjemné.“

Otázka č. 30: Jak byste hodnotil/a Vaši spolupráci s pedagogy?

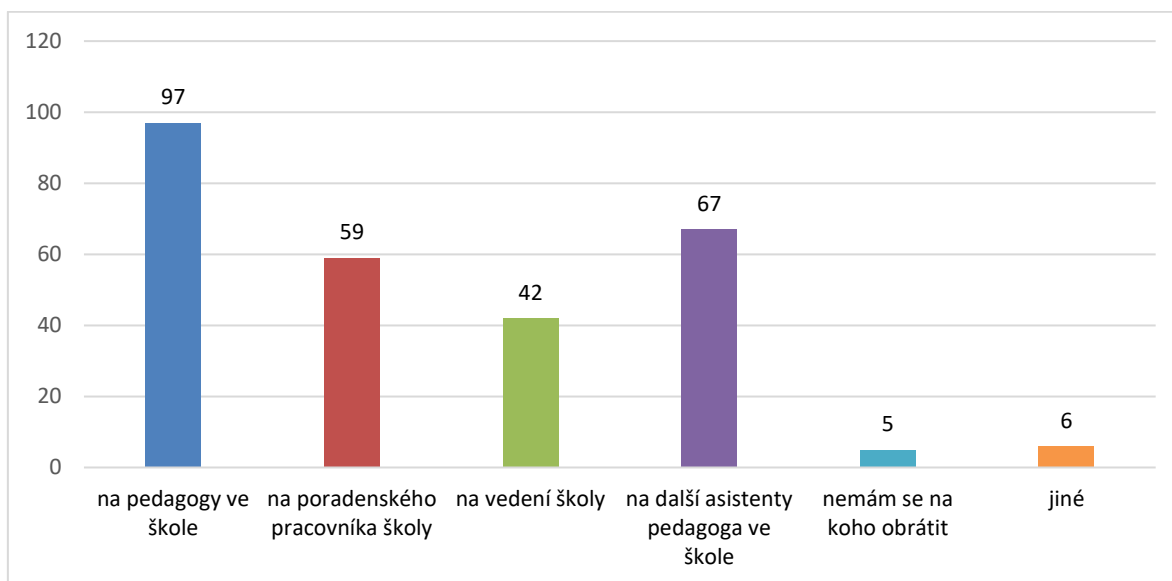
V grafu č. 30 je zanesené hodnocení spolupráce asistentů pedagoga s pedagogy. Respondenti mohli vybrat více možností z důvodu možnosti výběru kladných i záporných odpovědí. Nejčastěji respondenti uvedli spolupráci založenou na sdíleném cíli (68x) a založenou na rovnosti (66x). Méně asistentů pedagoga uvedlo spolupráci různorodou (43x), dobrovolnou (34x) a stále se vyvíjející (34x). 16 respondentů uvedlo spolupráci založenou na hierarchii vztahu asistenta pedagoga a pedagoga. Spolupráci vynucenou profesním vztahem a spolupráci stejnorodou vybralo po 12 respondentech. Jen 3 asistenti pedagoga odpověděli, že při spolupráci každý sledují vlastní cíl. Nejméně uvedenou odpovědí byla spolupráce statická (2x).

Graf č. 26: Spolupráce s pedagogy

Otázka č. 31: Pokud si s něčím nevíte rady, na koho se obracíte?

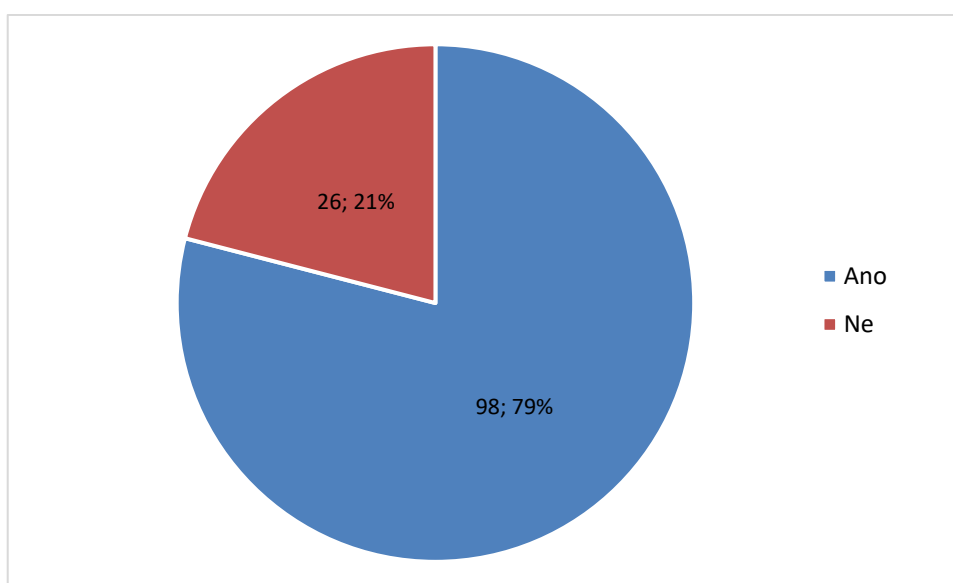
Cíle otázky č. 31 bylo zjistit, na koho se asistenti pedagoga obrací, pokud si s něčím při práci se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami neví rady. Respondenti mohli vybrat více možností a zároveň i možnost „jiné“, kam mohli vepsat možnost, která uvedená nebyla. Dle grafu č. 27 se asistenti pedagoga obracejí nejčastěji na pedagogy ve škole (97x), na další asistenty pedagoga ve škole (67x) a na poradenského pracovníka školy (59) a také na vedení školy (42x). 5 respondentů uvedlo, že se nemá na koho obrátit. A 6 z dotazovaných vybralo možnost „jiné“, konkrétně byly uvedeny školská poradenská pracoviště, kolegové z jiné školy a třídní učitel.

Graf č. 27: Pomoc asistentům pedagoga

Otázka č. 32: Pracujete s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami dle individuálního vzdělávacího plánu?

Z grafu č. 28 vyplývá, že většina asistentů pedagoga, přesně 98 respondentů (79 %) na základních školách pracuje se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami dle individuálního vzdělávacího plánu. Pouze 26 z dotazovaných (21 %) dle individuálního vzdělávacího plánu nepracuje. Na otázku odpovídalo šech 124 respondentů.

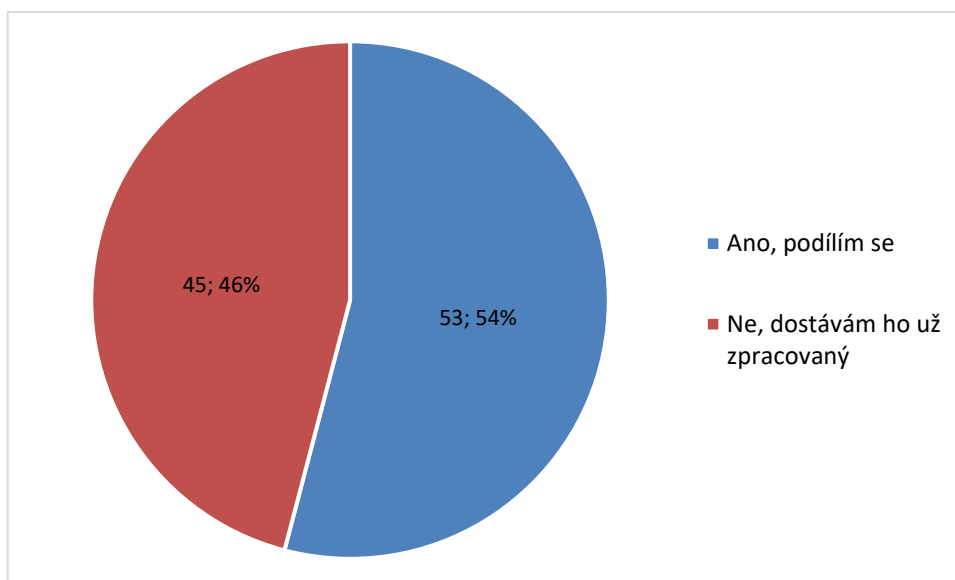

Graf č. 28: Práce dle individuálního vzdělávacího plánu

Pokud asistenti pedagoga odpověděli „ano“, pokračovali otázkou č. 33. Asistenti pedagoga, kteří odpověděli „ne“, byli přesměrováni na otázku č. 35.

Otázka č. 33: Podílíte se aktivně na vytváření, opravování či doplňování individuálního vzdělávacího plánu?

Na otázku č. 33 odpovídalo celkem 98 respondentů (100 %). Tato otázka si kladla za cíl zjistit, zda asistenti pedagoga, kteří pracují se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, se aktivně podílí na vytváření, opravování a doplňování individuálního vzdělávacího plánu. 53 respondentů z celkového počtu odpovídajících (54 %) odpovědělo, že se podílí aktivně, zatímco 45 respondentů (46 %) se nepodílí vůbec a individuální vzdělávací plán dostávají už zpracovaný. Výsledky jsou zaneseny v grafu č. 29.

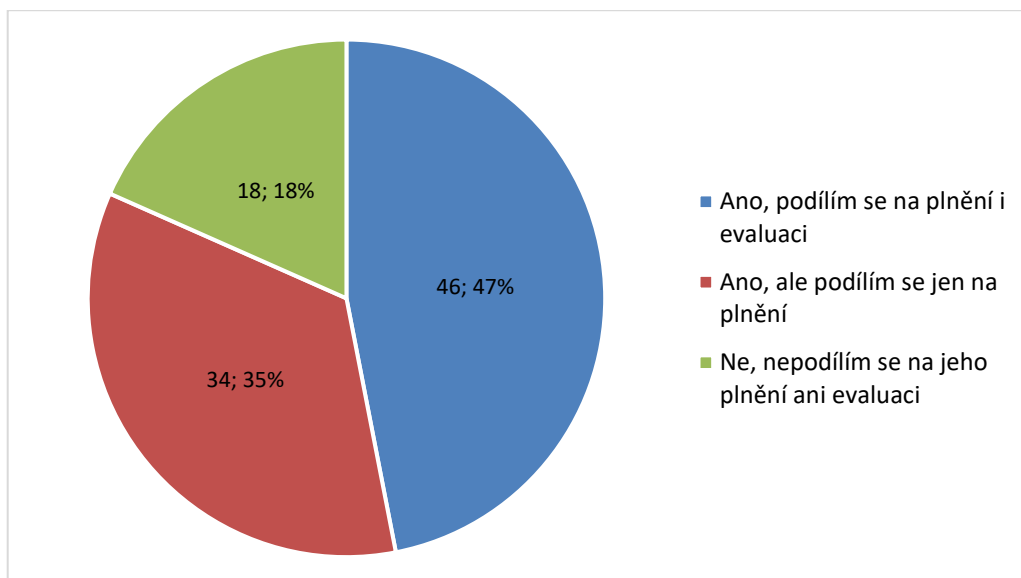

Graf č. 29 Tvorba, oprava, doplňování individuálního vzdělávacího plánu

Otázka č. 34: Podílíte se na plnění a následné evaluaci individuálního vzdělávacího plánu?

Na otázku č. 34, zda se asistenti pedagoga podílí na plnění a následné evaluaci individuálního vzdělávacího plánu, odpovídalo opět 98 respondentů. Z tohoto počtu dotazovaných se na plnění a evaluaci individuálního vzdělávacího plánu podílí 46 respondentů (47 %). Pouze na plnění se podílí 34 dotazovaných (35 %). A 18 respondentů

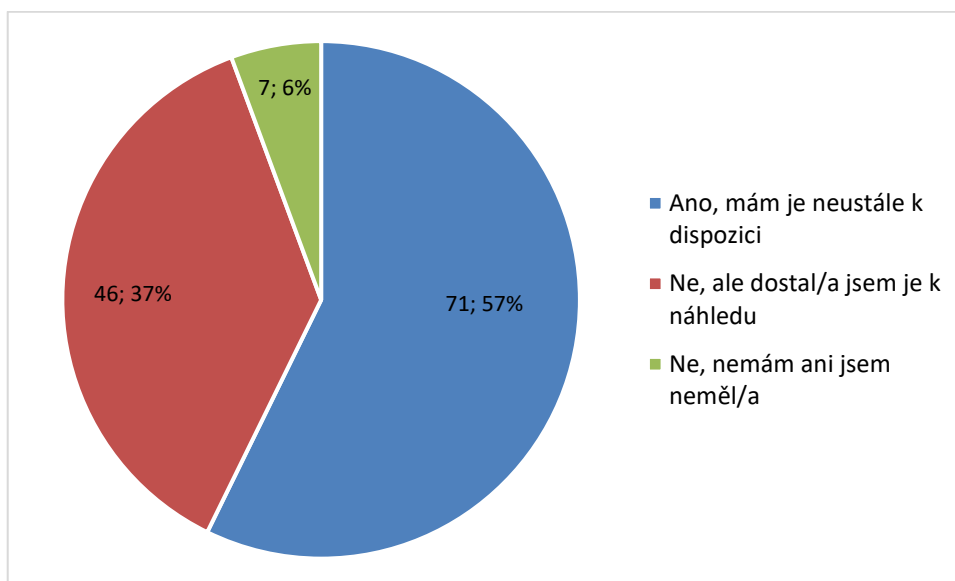
(18 %) se na plnění ani evaluaci nepodílí vůbec. Graf č. 30 zobrazuje výsledky položené otázky.

Graf č. 30: Plnění a evaluace individuálního vzdělávacího plánu

Otázka č. 35: Máte k dispozici osobní dokumenty žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?

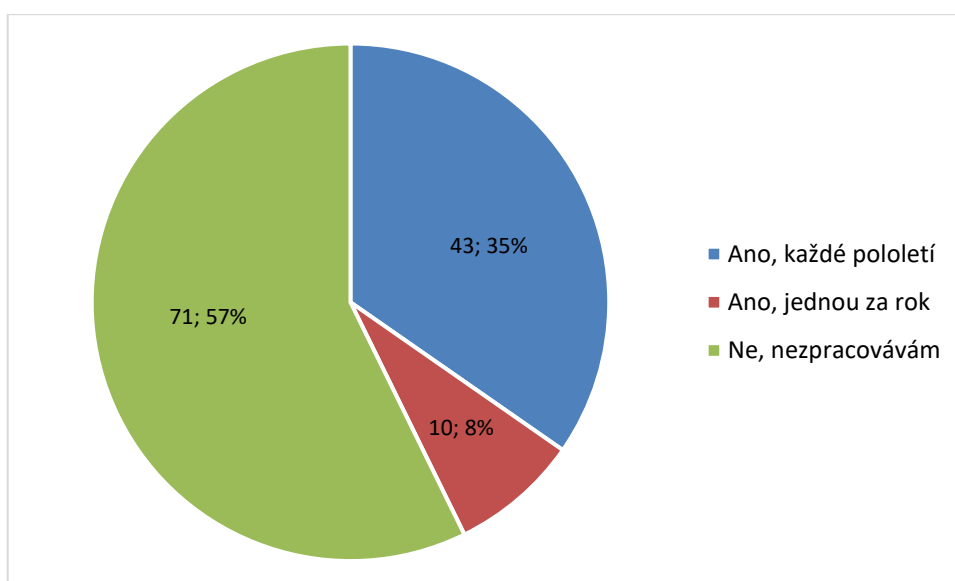
Otázka č. 35 se snažila získat odpovědi na to, zda asistenti pedagoga mají k dispozici osobní dokumenty žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. 71 respondentů (57 %) odpovědělo, že je má k dispozici neustále. Pouze k náhledu je dostalo 46 asistentů pedagoga (37 %). 7 z dotazovaných (6 %) žádné osobní dokumenty k dispozici nikdy nemělo a ani je nedostaly k náhledu. Na tuto otázku odpovídalo 124 respondentů.

Graf č. 31: Osobní dokumenty žáka

Otázka č. 36: Zpracováváte hodnocení žáka, kterému poskytujete podporu?

Tato otázka se zaměřovala na zjištění toho, zda asistenti pedagoga zpracovávají hodnocení žáka, kterému poskytují podporu. Pololetně zpracovává hodnocení 43 dotazovaných asistentů pedagoga (35 %). Jednou ročně takovéto hodnocení vypracovává 10 respondentů (8 %). Nejvíce asistentů pedagoga však uvedlo, že žádné hodnocení žáka nezpracovávají, jedná se 71 respondentů (57 %). Výsledky jsou znázorněny na grafu č. 32. Na otázku odpovídalo všech 124 respondentů.

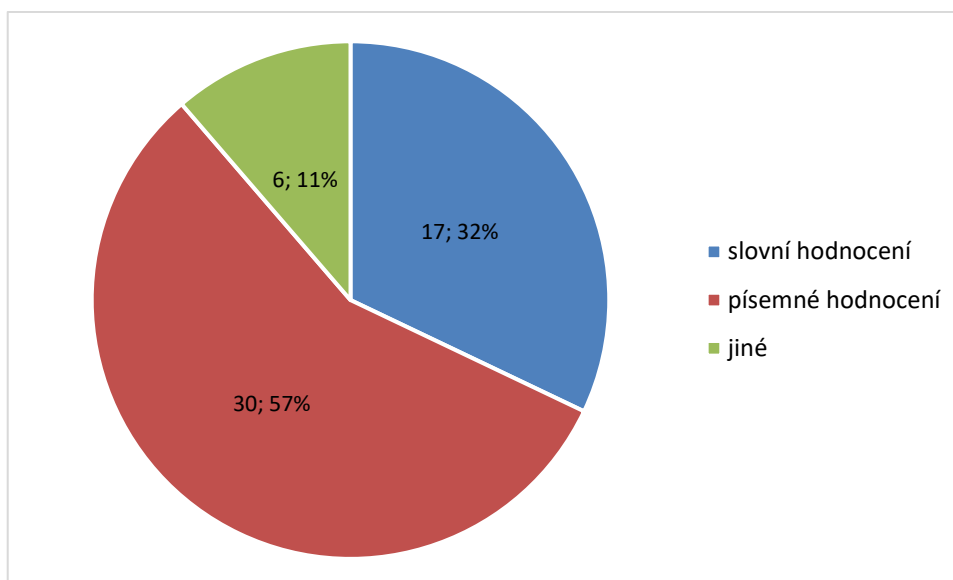

Graf č. 32: Hodnocení žáka

Pokud asistenti uvedli odpověď „ano, každé pololetí“ nebo „ano, jednou za rok“, pokračovali na následující otázku. Ostatní byli přesměrováni na otázku č. 38.

Otázka č. 37: Jakou formu má Vaše hodnocení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?

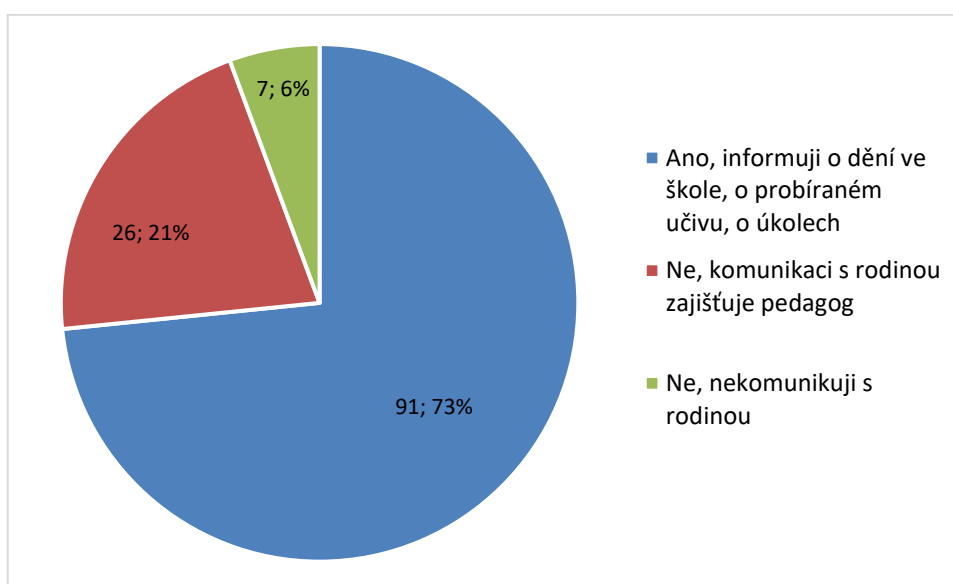
Otázka č. 37 si kladla za cíl zjistit nejčastější formu hodnocení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. 53 respondentů měli na tuto otázku napsat sami odpověď podle toho, jakou formu hodnocení využívají. Z grafu č. 33 vyplývá, že nejčastější formou hodnocení, je hodnocení písemné, které uvedlo 30 respondentů (57 %). Slovní hodnocení bylo uvedeno 17 respondenty (32 %). Jiné odpovědi uvedlo 6 asistentů pedagoga (11 %), kdy jejich hodnocení má formu obrázku, snímku školy, anebo konkrétní formu neuvedli.

Graf č. 33: Forma hodnocení

Otázka č. 38: Komunikujete s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?

Tato otázka se snažila zjistit, zda asistenti pedagoga komunikují s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Z grafu č. 34 vyplývá, že 91 respondentů (73 %) informuje rodinu žáka o dění ve škole, o probíraném učivu, o úkolech. 26 z dotazovaných (21 %) nekomunikuje s rodinou, protože informace předává pedagog. A 7 respondentů (6 %) uvedlo, že s rodinou vůbec nekomunikuje. Na tuto otázku odpovídalo 124 respondentů.

Graf č. 34: Informování rodiny žáka

Otázka č. 39: V čem vidíte pozitiva práce asistenta pedagoga s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Tato otázka si kladla za cíl zjistit, jaká pozitiva vidí respondenti na práci na pozici asistenta pedagoga. Otázka byla otevřená, tudíž asistenti pedagoga zapisovali své názory samostatně. Nejčastěji uváděnou odpovědí byla *pomoc a podpora žáků* např. „*žáci lépe zvládají učivo*“, „*žák se snaží při pomoci asistenta pedagoga více spolupracovat a snaží se začlenit*“, „*pomáhání při překonávání překážek*“, *je to pomoc a podpora ke snadnější cestě pro žáka v jeho studujícím životě a přípravě k samostatnosti*“ nebo „*pomoc při koncentraci v hodině, dovysvětlení, když nechápe...*“.

Další velmi častou odpovědí bylo *začleňování žáka se speciálními vzdělávacími potřebami do kolektivu*. Asistenti pedagoga dále uváděli např. „*ulehčení práce učitelům*“, „*víc času se mu můžu věnovat individuálně, vysvětlit mu vícrát to, čemu nerozumí, navést ho správným směrem, „ochránit“ ho v případě nepochopení ze strany ostatních spolužáků*“, „*smysluplnost, využití mých vlastností*“, „*viditelné výsledky mé práce*“ nebo „*pomáhám jim rozvíjet se a fungovat v kolektivu dětí bez speciálních vzdělávacích potřeb, jejich radost je i má radost*“.

Mezi další klady práce jako asistent pedagoga patří dle uváděných odpovědí také *práce s dětmi* nebo že jde o *různorodou práci*.

Otázka č. 40: V čem vidíte negativa práce asistenta pedagoga s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

Otázka č. 40 byla otevřená. Respondenti zapisovali, jaká negativa jsou spojená s prací asistenta pedagoga. Nejčastěji uváděnou odpovědí bylo, že *nevidí žádná negativa*. Tuto odpověď uvedlo kolem 25 respondentů. Další velmi častá odpověď byla, že *tato práce je velmi psychicky náročná*. Finanční ohodnocení bylo také jednou z uváděných odpovědí respondentů a na to navazuje i *nejistota* spojená s pracovním místem.

Respondenti uváděli i takovéto odpovědi: *„výsledky snažení jsou občas neviditelné“*, *„v jistých chvílích/situacích nedostatečné kompetence, kvůli kterým bývá i těžší motivace žáka se speciálními vzdělávacími potřebami“* nebo také *„dost často pociťuji marnost“*.

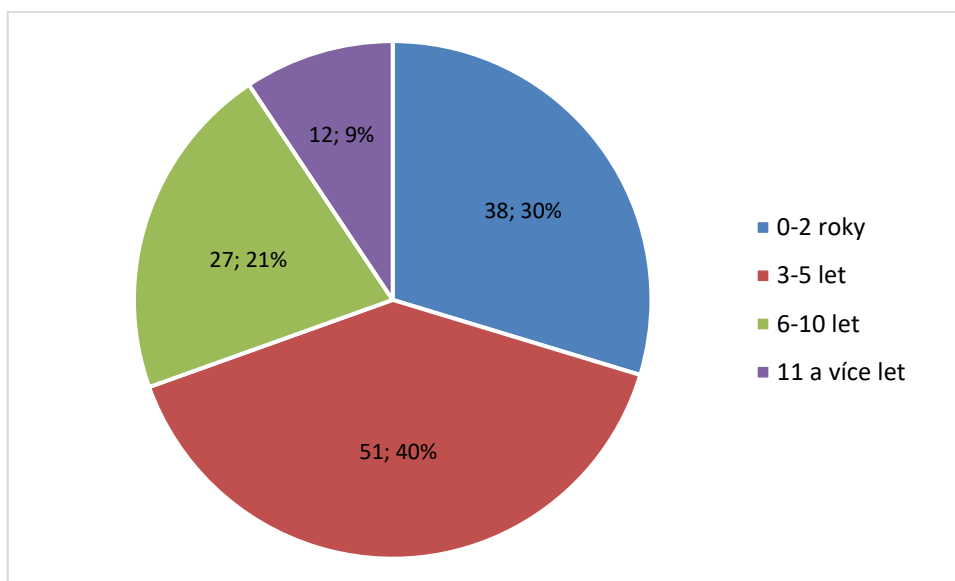
Asistenti pedagoga také uváděli, že jako negativum vidí i negativní přístup učitelů vůči nim např. *„nadřazenost některých kolegů“*, *„ne všichni učitelé jsou schopni překousnout moji přítomnost ve výuce“*, *„přístup některých učitelů – berou to jako podřadnou pozici“*, *„pedagogové moc nesouhlasí s inkluzí a mnohdy berou asistenty pedagoga jako přítěž, přitom opak je pravdou“* nebo *„ponižování od učitelů“*.

Mezi dalšími zmíněnými odpověďmi byly *„nedostatek času na všechny žáky, co potřebují pomoc“*, *„hodně hodin přímé práce“*, *„nesamostatnost“* či *„málo času“*.

Analýza dotazníku pro pedagogy

Otázka č. 1: Jak dlouho spolupracujete s asistenty pedagoga ve třídě?

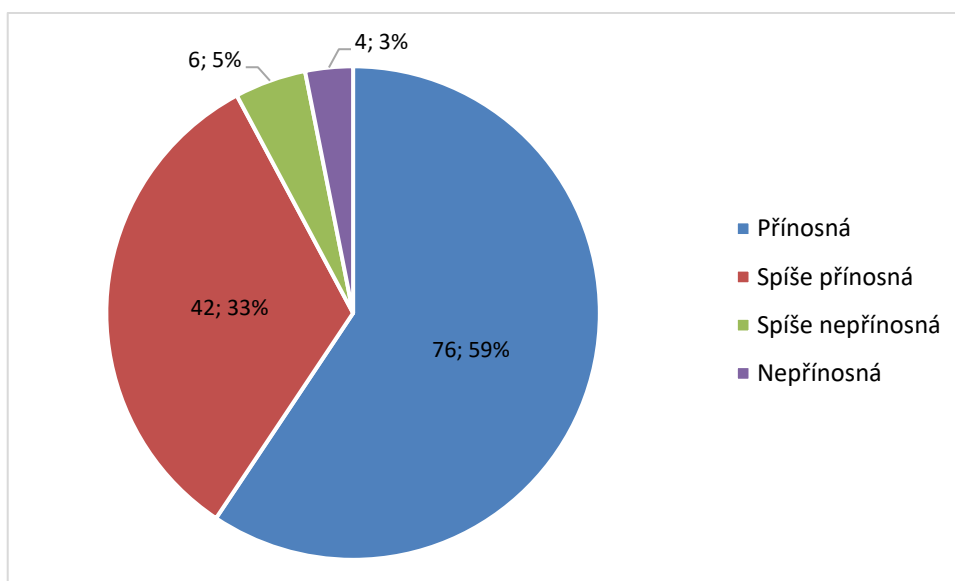
Na otázku č. 1 odpovídalo celkem 128 respondentů z řad učitelů na základních školách. Otázka se zaměřovala na to, jak dlouho s asistenty pedagoga ve třídě spolupracují. Z grafu č. 35 vyplývá, že 38 pedagogů (30 %) spolupracuje s asistenty pedagoga v rozmezí 0-2 roky. Nejvíce respondentů, 51 (40 %) uvedlo, že s asistenty pedagoga spolupracují 3-5 let. 27 z dotazovaných (21 %) pedagogů uvedlo spolupráci v rozmezí 6-10 let. A nejméně respondentů, konkrétně 12 (9 %) uvedlo, že s asistenty spolupracují 11 a více let.

Graf č. 35: Spolupráce s asistenty pedagoga

Otázka č. 2: Hodnotil/a byste pozici asistenta pedagoga jako:

Otázka č. 2 zjišťovala, jak pedagogové hodnotí pozici asistenta pedagoga. 76 respondentů (59 %) uvedla, že vnímají pozici asistenta pedagoga jako přínosnou. 42 z dotazovaných (33 %) hodnotí tuto pozici jako spíše přínosnou. Pouze 6 pedagogů (5 %) uvedlo, že vnímají tuto pozici jako spíše nepřínosnou a jen 4 respondenti (3 %) uvedli, že hodnotí pozici asistenta pedagoga jako nepřínosnou. Výsledky jsou zaneseny v grafu č. 36.

Graf č. 36: Hodnocení pozice asistenta pedagoga

Otázka č. 3: Jaké vzdělání by dle Vás měl mít asistent pedagoga?

Tato otázka je paralelou k dotazníkové otázce č. 4 určené pro asistenty pedagoga, kde uváděli, jaké dosažené vzdělání mají pro tuto práci. Otázka č. 3 se zaměřovala na zjištění toho, jaké by asistenti pedagoga měli mít dosažené vzdělání pro práci na pozici asistenta pedagoga. V tabulce č. 2 jsou zaznamenány odpovědi na tuto otázku. Dle 1 respondenta (1 %) stačí, aby nejvyšší dosažené vzdělání bylo základní a byl absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga. 3 respondenti (2 %) uvedli, že je dostatečné střední vzdělání s výučním listem a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga. Nejčastěji uváděnou odpovědí bylo středoškolské vzdělání s maturitou a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga, kterou uvedlo 51 respondentů (40 %). Dle 41 pedagogů (32 %) by měli mít asistenti pedagoga středoškolské vzdělání v pedagogickém oboru. 3 z dotazovaných (2 %) odpověděli, že dostatečným vzděláním je vyšší odborné vzdělání a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga. 24 respondentů (19 %) uvedlo odpověď „vyšší odborné vzdělání v pedagogickém oboru“. Vysokoškolské vzdělání v jiném oboru a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga uvedli 3 respondenti (2 %). A pouze 2 pedagogové (2 %) uvedli vysokoškolské vzdělání v pedagogickém oboru.

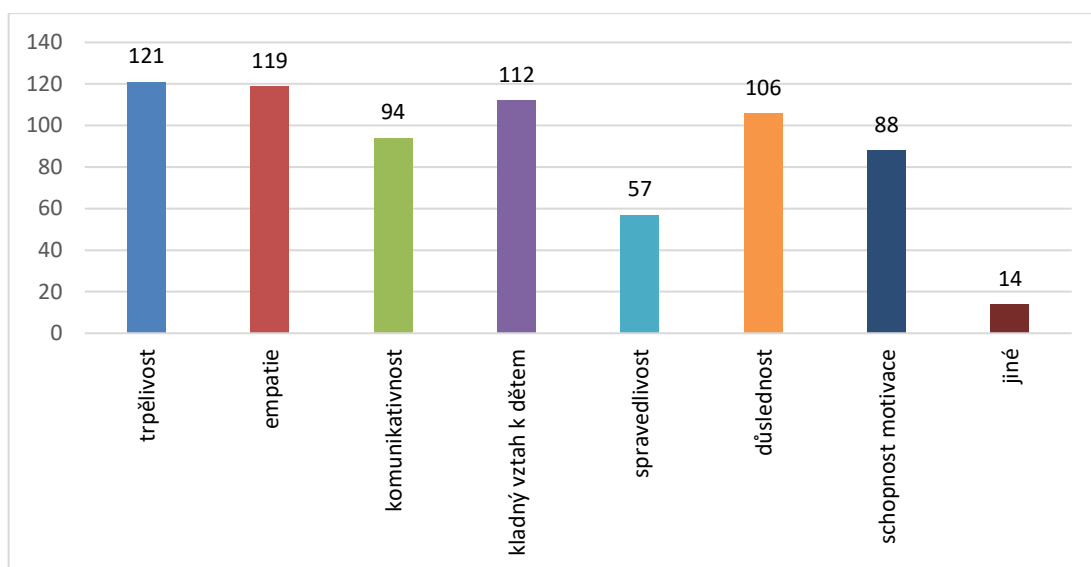
	Absolutní četnost	Relativní četnost
Základní vzdělání a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga	1	1 %
Střední vzdělání s výučním listem a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga	3	2 %
Středoškolské vzdělání s maturitou a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga	51	40 %
Středoškolské vzdělání s maturitou v pedagogickém oboru	41	32 %
Vyšší odborné vzdělání v jiném oboru a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga	3	2 %
Vyšší odborné vzdělání v pedagogickém oboru	24	19 %
Vysokoškolské vzdělání v jiném oboru a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga	3	2 %
Vysokoškolské vzdělání v pedagogickém oboru	2	2 %
Celkem	128	100 %

Tab. č. 2: Vzdělání asistentů pedagoga

Otázka č. 4: Jaké vlastnosti, postoje či vnitřní nastavení by měl dle Vás mít asistent pedagoga?

Tato otázka je totožná s otázkou č. 23, která byla pokládána asistentům pedagoga. Respondenti mohli označit více odpovědí, kdy mezi nimi byla i odpověď „jiné“, kam mohli napsat vlastnost či postoj, které nebyly uvedeny. Nejčastěji uváděnými vlastnostmi byly

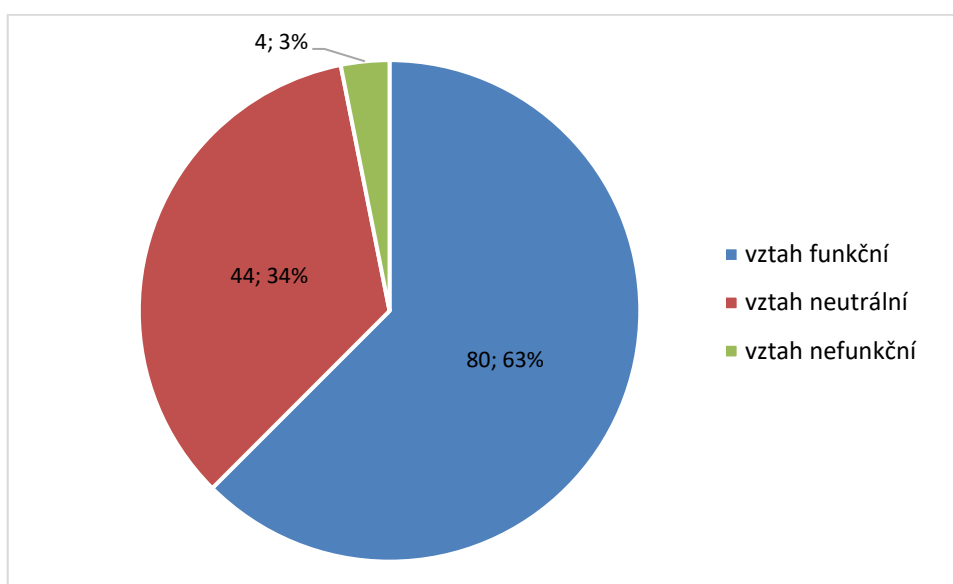
trpělivost (121 x), empatie (119x), kladný vztah k dětem (112x) a důslednost (106x). 94 respondentů uvedlo jako důležitou vlastnost komunikativnost. Schopnost motivace byla uvedena 88x a nejméně (57x) byla uvedena spravedlivost. Možnost „jiné“ byla uvedena 14 respondenty. V této možnosti pedagogové vepisovali samostatnost, dále schopnost spolupráce s učitelem, motivaci pro práci, nadhled a vtip. Uvedená byla také loajalita vůči pedagogům a žákům, ochota a pedagogický cit. Výsledky jsou zaneseny v grafu č. 37.

Graf č. 37: Vlastnosti, postoje, vnitřní nastavení asistentů pedagoga 2

Otázka č. 5: Jaký vztah máte k asistentům pedagoga?

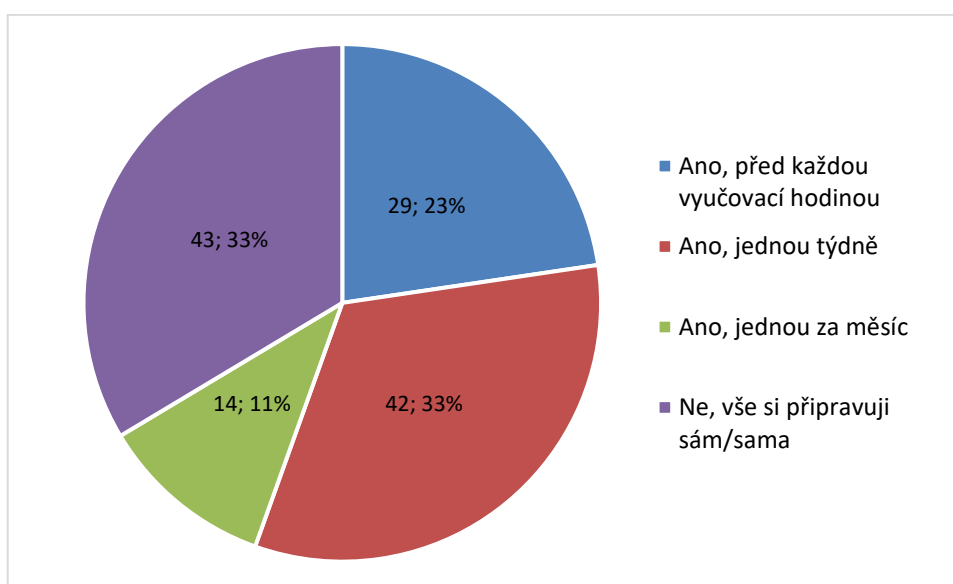
Otázka č. 5 je totožná s otázkou č. 27 určené pro asistenty pedagoga, jen z druhé strany. Tentokrát se otázka zajímala o to, jaký vztah mají pedagogové s asistenty pedagoga. Výsledky jsou zaneseny v grafu č. 38. 80 respondentů (63 %) uvedlo, že mají vztah funkční. Vztah neutrální označilo jako odpověď 44 z dotazovaných (34 %). Nejméně respondentů, konkrétně 4 (3 %) mají s asistenty pedagoga vztah nefunkční.

Graf č. 38: Vztah s asistenty pedagoga

Otázka č. 6: Spolupracuje s asistenty pedagoga při přípravě výuky?

Otázka č. 6 se zaměřuje na to, zda pedagogové spolupracují s asistenty pedagoga při přípravě výuky. Opět je tato otázka paralelou k dotazníkové otázce č. 26 pro asistenty pedagoga, jen z pohledu pedagogů. Z grafu č. 39 vyplývá, že pouze 29 pedagogů (23 %) připravuje výuku s asistenty pedagoga před každou vyučovací hodinou. 42 (33 %) respondentů uvedlo, že spolupracují na přípravě výuky a asistenty pedagoga jednou týdně. 14 z dotazovaných (11 %) pedagogů spolupracuje s asistenty jednou měsíčně. Nejvíce pedagogů, konkrétně 43 (33 %) uvedlo, že s asistenty pedagoga nespolupracují a vše si na výuku připravují sami.

Graf č. 39: Spolupráce s asistenty pedagoga

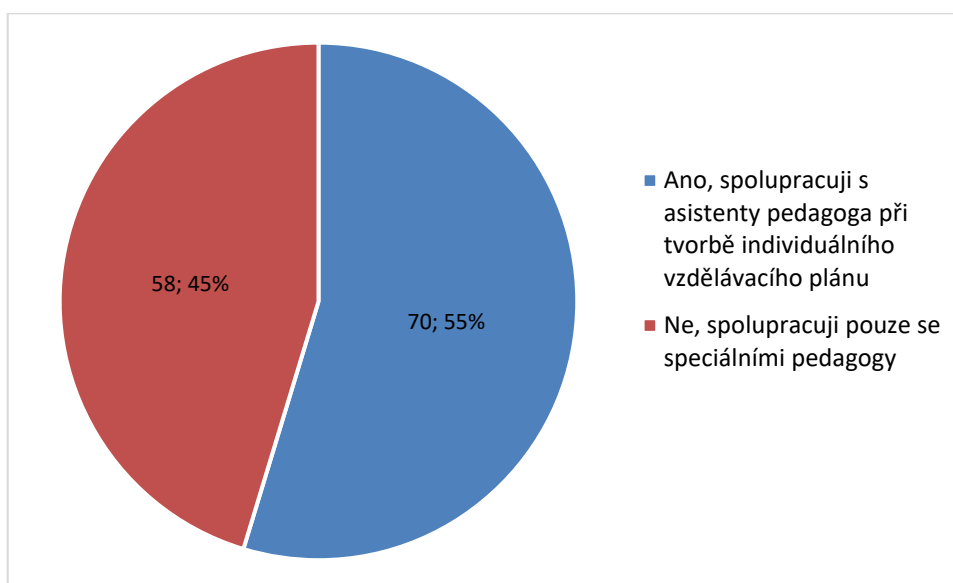
Pedagogové, kteří na tuto otázku odpověděli, že s asistenty pedagoga nespolupracují na přípravě výuky, pokračovali otázkou č. 7. Ostatní byli přesměrováni na otázku č. 8.

Otázka č. 7: Pokud nespolupracujete s asistentem pedagoga, uveďte proč?

Otázka č. 7 si kladla za cíl zjistit, proč někteří pedagogové vůbec nespolupracují s asistenty pedagoga při přípravě výuky. Na tuto otázku odpovídalo celkem 43 respondentů. Otázka byla otevřená, a proto každý z respondentů mohl uvést svůj osobní důvod. 13 respondentů uvedlo odpovědi jako „ráda si připravuji věci sama, pokud potřebuji, využívám asistenta pedagoga jen příležitostně“, „není potřeba“, „hodinu si připravuji sama, s asistentem pedagoga se domlouvám před vyučovací hodinou“, „nepovažuji za nutné přímo s asistentem pedagoga spolupracovat na přípravě hodiny, řeším s asistentem pouze učivo pro daného žáka“, „vedení výuky je na učiteli, asistent pedagoga dostává instrukce k hodině“ či „není to v jeho kompetenci, přípravu si dělám večer“ nebo „za to, jak a co děti naučím, jsem zodpovědná já, proto si vše připravuji sama, asistentovi pouze sděluji, co a jak má se žáky dělat.“ 11 respondentů uvedlo důvody jako „asistent nemá zájem“, „asistent nemá chuť se účastnit příprav hodin“, „asistent se do příprav nezapojuje“ apod. Několik respondentů uvedlo jako důvod časové hledisko. Také se objevila odpověď, že na spolupráci při přípravě respondentka „není zvyklá“.

Otázka č. 8: Spolupracujete s asistenty pedagoga při vytváření, upravování individuálního vzdělávacího plánu?

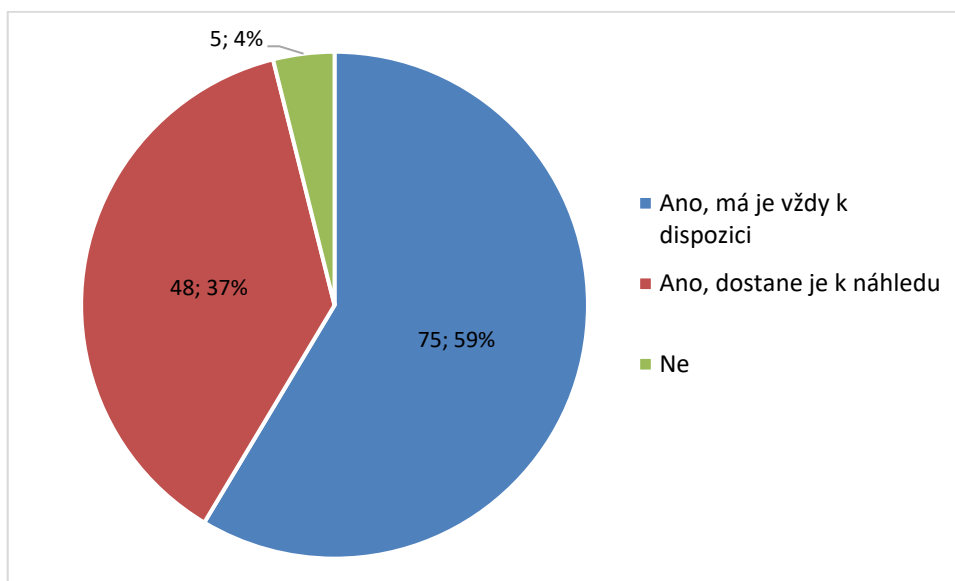
Opět je tato otázka paralelou k jedné z otázek určených pro asistenty pedagoga, jedná se o otázku č. 33. Na tuto otázku odpovídalo všech 128 respondentů. 70 pedagogů (55 %) odpovědělo, že spolupracují s asistenty pedagoga při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu. Pedagogů, kteří uvedli, že spolupracují pouze se speciálními pedagogy, nikoliv s asistenty pedagoga, je 58 (45 %). Výsledky jsou uvedeny v grafu č. 40.

Graf č. 40: Spolupráce na individuálním vzdělávacím plánu

Otázka č. 9: Poskytnete osobní dokumenty žáka se speciálními vzdělávacími potřebami asistentovi pedagoga?

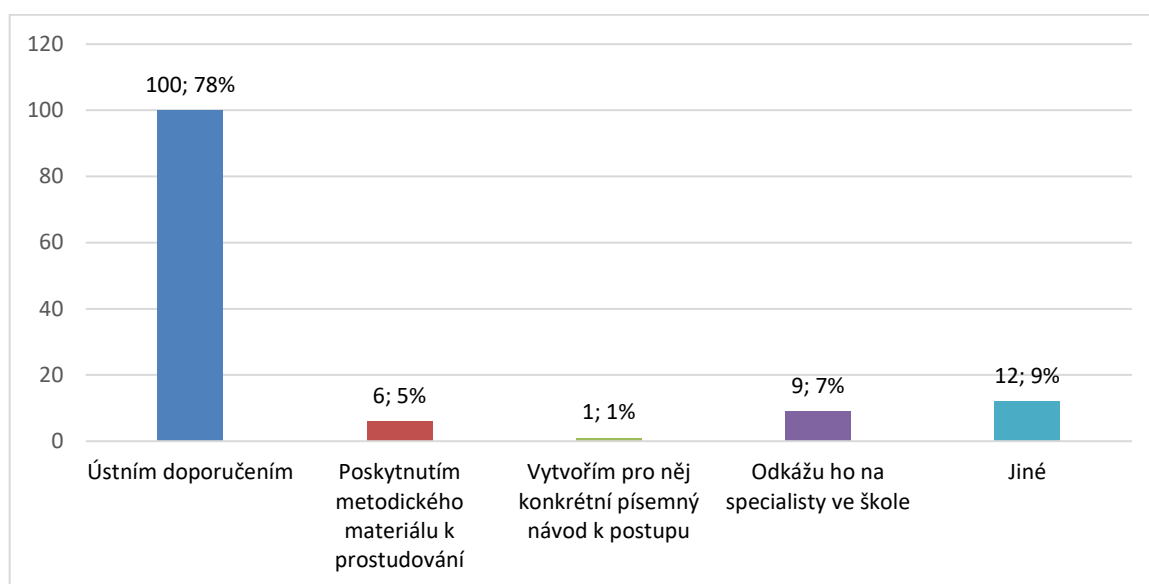
Otázka č. 9 je totožná s otázkou č. 35. Cílem je zjistit, zda pedagogové poskytují osobní dokumentaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami asistentům pedagoga. Z grafu č. 41 vyplývá, že 75 respondentů (59 %) poskytuje asistentům pedagoga osobní dokumentaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a tato dokumentace je jim stále k dispozici. 48 pedagogů (37 %) uvedlo, že poskytnou osobní dokumentaci žáků jen k náhledu. A nejméně respondentů, tedy 5 (4 %) neposkytuje osobní dokumentaci žáků se speciálními vzdělávacími potřebami asistentům pedagoga. Na grafu č. 42 jsou znázorněny výsledky.

Graf č. 41: Osobní dokumentace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Otázka č. 10: Pokud si asistent pedagoga neví s něčím rady, jak mu pomáháte?

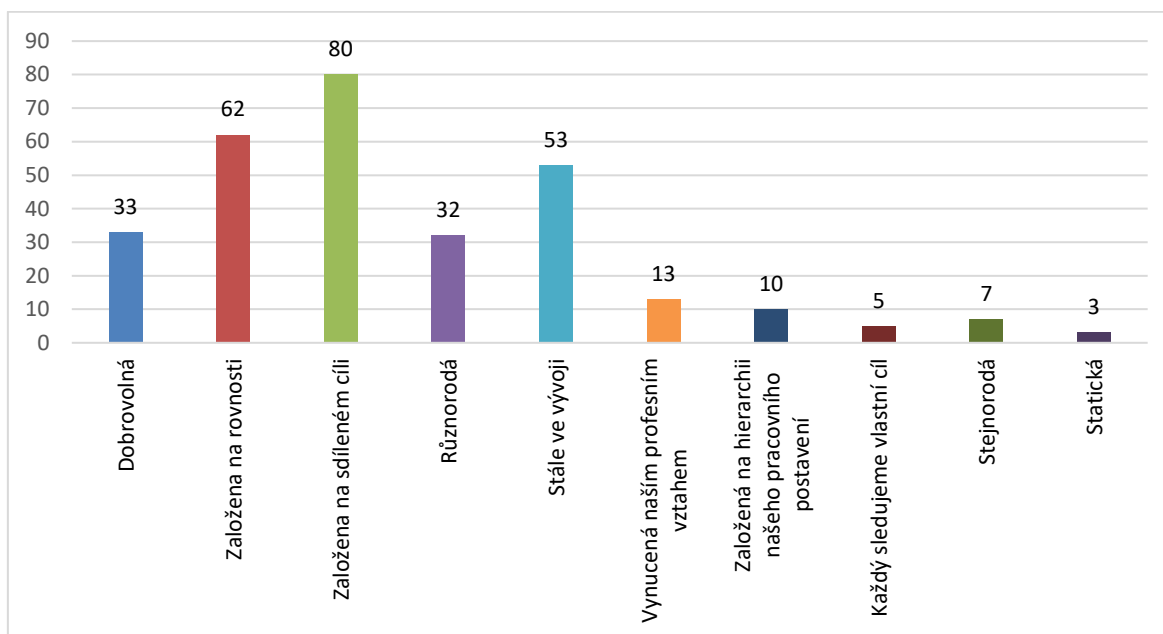
Otázka č. 10 se vztahuje k dotazníkové otázce č. 31 pro asistenty pedagoga. Má za cíl zjistit, jak konkrétně poskytují pomoc asistentovi pedagoga, pokud si s něčím neví rady a požádá je o pomoc. 100 pedagogů (78 %) pomáhá ústním doporučením. 9 respondentů (7 %) odkazuje asistenty pedagoga na specialisty ve škole. 6 z dotazovaných (5 %) poskytne metodický materiál k prostudování a 1 (1 %) respondent vytváří pro asistenta pedagoga konkrétní písemný návod k postupu. 12 pedagogů uvedlo možnost „jiné“, kam mohli vepsat jinou možnost, která nebyla uvedena. Respondenti uváděli, že poskytují podporu kombinací všemi již zmíněnými způsoby, dále diskutují nad daným problémem nebo ukázkou práce. Tyto výsledky jsou zobrazeny na grafu č. 42.

Graf č. 42: Poskytnutá pomoc asistentům pedagoga od pedagogů

Otázka č. 11: Jak byste hodnotil/a Vaši spolupráci s asistentem pedagoga?

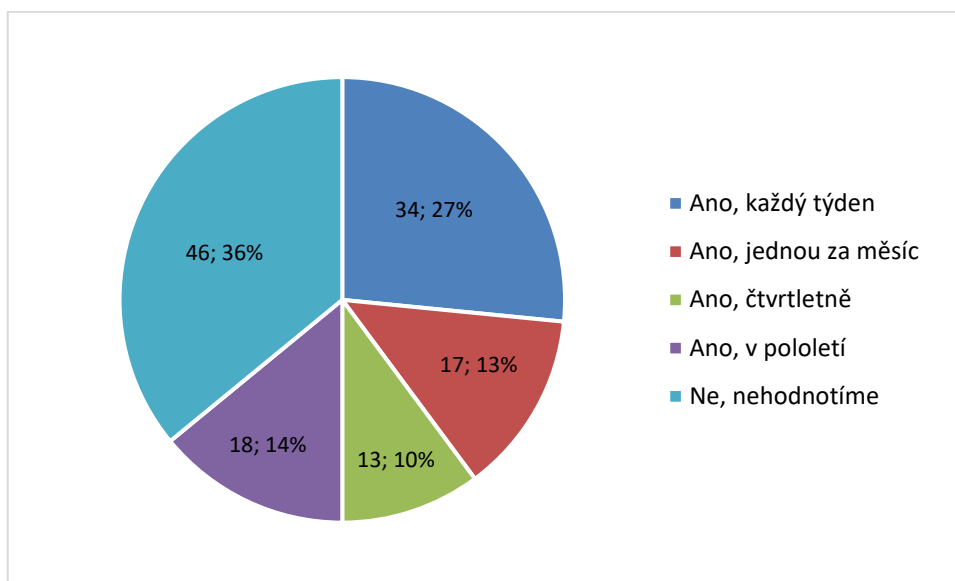
Otázka č. 11 je totožná s otázkou č. 30 pro asistenty pedagoga. Pedagogové mohli uvést více možností. Z grafu č. 43 vyplývá, že nejčastějším hodnocením spolupráce s asistentem pedagoga je spolupráce založená na sdíleném cíli (80x), dále taková, která je založena na rovnosti (62x). Třetí nejčastější odpovědí byla spolupráce, která je stále ve vývoji 53x). Méně často byly uvedeny tyto spolupráce: dobrovolná (33x), různorodá (32x), vynucená naším profesním vztahem (13x) a založená na hierarchii našeho pracovního postavení (10x). 7x byla uvedena spolupráce stejnorodá a 5 respondentů uvedlo, že každý z nich sleduje svůj vlastní cíl. Statická spolupráce byla uvedena pedagogy 3x.

Graf č. 43: Hodnocení spolupráce s asistenty pedagoga

Otázka č. 12: Hodnotíte průběžně spolupráci s asistentem pedagoga?

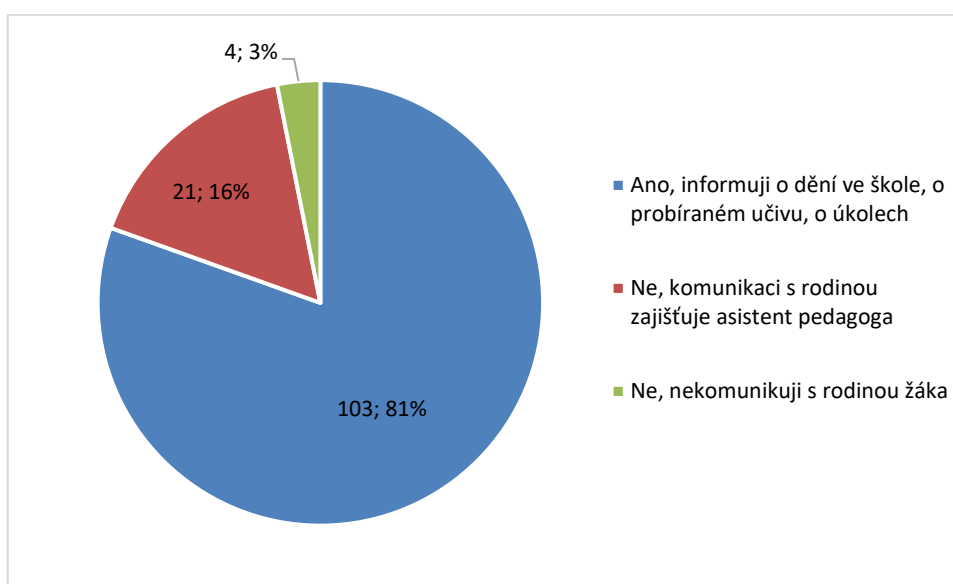
Otázka č. 12 se zabývala tím, zda pedagogové s asistenty pedagoga hodnotí průběžně svoji spolupráci. Graf č. 44 znázorňuje odpovědi pedagogů. Každý týden hodnotí spolupráci s pedagogem 34 respondentů (27 %). 17 (13 %) respondentů uvedlo, že hodnotí spolupráci jednou za měsíc. Čtvrtletně dochází k hodnocení vzájemné spolupráce u 13 respondentů (10 %). 18 respondentů (14 %) hodnotí spolupráci jednou za pololetí. Nejvíce respondentů, 46 (36 %) uvedlo, že spolupráci s asistenty pedagoga vůbec nehodnotí.

Graf č. 44: Hodnocení spolupráce

Otázka č. 13: Komunikujete s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?

Tato otázka je totožná s otázkou č. 38 pro asistenty pedagoga. Zaměřovala se na zjištění, zda pedagogové komunikují s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami. Nejvíce respondentů, konkrétně 103 (81 %) odpovědělo, že informuje rodinu žáka se speciálními vzdělávacími potřebami o dění ve škole, o probíraném učivu, o úkolech. 21 respondentů (16 %) nechává komunikaci s rodinou na asistentovi pedagoga. 4 z dotazovaných (3 %) uvedli, že nekomunikují vůbec s rodinami žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Výsledky jsou zaznamenány v grafu č. 45.

Graf č. 45: Komunikace s rodinou žáka

Otázka č. 14: V čem vidíte pozitiva práce asistenta pedagoga?

Otázka č. 14 je totožná s otázkou č. 39 určenou pro asistenty pedagoga. Otázka byla otevřená a všichni respondenti mohli uvést vlastní názor na to, jaká pozitiva obnáší práce na pozici asistenta pedagoga.

Přibližně 55 respondentů vidí přínos asistenta pedagoga především v *individuální práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami* např. „*dítěti se dostává individuální péče, kterou potřebuje*“, „*může se soustředit jen na jednoho žáka*“, „*může se žákovi věnovat více než učitel*“, „*povzbuzuje žáky s ADD, dohlíží na správnost, pracuje s žáky individuálně*“, „*spolupráce se žáky na individuální úrovni, a tím je učiteli umožněna „kontrola“*“, že *žák (žáci) jsou co možná nejvíc zapojeni do procesu edukace, prostě pravá ruka pedagoga a podpora ve všech ohledech*“ nebo „*individuální přístup k žákům, bližší vztah a otevřenost žáků k asistentovi pedagoga*“.

Další velmi často uváděnou odpovědí bylo, že „*prvotně pomáhá se všemi dětmi, které potřebují pomoc*“. Pedagogové napsali: „*může přebrat dozor nad třídou, aby se učitel mohl věnovat žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami*“, „*mohu se věnovat i ostatním dětem (nebo se asistent věnuje ostatním a já dětem s potřebami), mám kontrolu, jak žáci zvládají učivo, jestli stíhají při zápisu...*“, „*asistent může probírat učivo s dítětem dle jeho tempa nebo se naopak věnovat zbytku třídy, když učitel pracuje s dítětem*“ či „*je větší prostor pro*

učitele věnovat se všem žákům ve třídě, ne se neustále zaměřovat na žáka s specifickými poruchami učení“.

Mezi dalšími uvedenými pozitivy nalezneme např. *„ulehčení práce učiteli“, okamžitá reakce na potřeby žáků“, „pomoc se studenty s individuálním vzdělávacím plánem, komunikace s rodiči“, „je to má pravá ruka“, „pomoc v organizaci výuky a ve třídě“.*

Mezi všemi odpověďmi jsme našli i takové, že přínos asistentů pedagoga není *„v ničem“* nebo také 1 respondent uvedl, že *„nevidí pozitiva, asistent ve třídě překáží a ruší.“*

Otázka č. 15: V čem vidíte negativa práce asistenta pedagoga

Tato otázka je stejná jako otázka č. 40 určená pro asistenty pedagoga. V této otázce se zaměřujeme na to, jaká negativa pedagogové spatřují v práci asistenta pedagoga. Respondenti opět měli zapsat své osobní názory.

Nejčastější zmíněné negativum práce asistenta pedagoga byl *ruch* např. *„občas mluví nahlas, ruší výuku“, „rušivá osoba v hodině, vysvětlování dítěti ruší, i když šeptají“, „narušení klidu při práci ve třídě“, „rozptyluje to ostatní žáky ve třídě“* a další jim podobné odpovědi.

Další velmi častou odpovědí, kolem 30 bylo, že pedagogové *žádná negativa nevidí* nebo *je nic nenapadá*.

Pedagogové zmiňovali také to, že *žák si na pomoc asistenta pedagoga rychle zvykne a spoléhá se na ni*, nebo když *asistent pedagoga dělá vše za žáka* např. *„žák si může příliš zvyknout, že nemusí být samostatný, má asistenta jako berličku“, „děti se stávají více nesamostatnými“, „riziko, že žák se na asistenta příliš upne a bude ho zneužívat“, „někdy, v dobrém úmyslu, může být asistent vůči žákům protektivní“* a *„pokud má asistent pedagoga pocit, že plnění úkolů žáka je jeho vizitka a dělá práci za žáka“.*

Mezi méně časté odpovědi patřily např. *„malá časová dotace“, „asistenti pedagoga jsou bez pedagogického vzdělání“, „asistent se nedostatečně zapojuje“* či *„malý plat a malý úvazek“.*

4.5 Výsledky a závěry výzkumu

Tato kapitola se zaměří na hlubší interpretaci získaných dat z dotazníkového šetření a přinese odpovědi na předem stanovené výzkumné otázky. Výzkumná část této bakalářské práce si stanovila za hlavní cíl zjistit, zda v praxi dochází k používání a naplňování teoretických principů práce asistenta pedagoga na běžných základních školách. Teoretické principy asistenta pedagoga jsme zpracovali do třetí kapitoly teoretické části. Výzkumné šetření se tedy zaměřovalo na to, jak jsou dané teoretické principy naplňovány v praxi. Pro naplnění hlavního výzkumného cíle jsme si zvolili 10 průzkumných otázek, na které jsme skrze dotazníkový výzkum dostali konkrétní odpovědi. Při zpracovávání výsledků výzkumu budeme komparovat i pohledy obou stran, tedy nejen asistentů pedagoga, ale i pedagogů na tuto problematiku.

Autorka výzkumu si je vědoma, že výsledky mohou být zkresleny z důvodu, že 40 % respondentů z řad asistentů pedagoga má praxi na této pozici v rozmezí 0-2 let. U pedagogů se pak jedná o 30 % respondentů, kteří spolupracují ve třídě s asistentem pedagoga v tomtéž rozmezí.

Průzkumná otázka č. 1: Mají asistenti pedagoga dostatečné vzdělání?

Z dotazníkového šetření vyplynulo, že 31 % respondentů z řad asistentů pedagoga má dosažené středoškolské vzdělání v jiném oboru než pedagogickém a absolvovaný kurz asistenta pedagoga a druhou nejpočetnější skupinou je ta, která má dosažené vysokoškolské vzdělání v pedagogickém oboru (24 %). Otázku týkající se vzdělání asistentů pedagoga jsme položili i pedagogům. Otázka se zabývala tím, jaké by dle nich měl mít asistent pedagoga vzdělání pro tuto práci. 40 % pedagogů uvedlo, že by asistenti pedagoga měli mít minimálně středoškolské vzdělání s maturitou z jiného oboru než pedagogického a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga a 30 % z nich uvedlo jako dostačující vzdělání středoškolské s maturitou s pedagogickým zaměřením. A ve volných odpovědích bylo jako negativum uvedené, že nemají dostatečné pedagogické vzdělání. Ačkoliv z celkového počtu odpovídajících 68 asistentů pedagoga je pro tuto práci kvalifikováno skrze kvalifikační kurz, který by měl dostatečně osoby, které kurz absolvují, připravit na vybrané zaměstnání. Dle výzkumného šetření však dostatečně připravených bylo 43 % z těch, kteří kurz absolvovali, dalších 38 % bylo připraveno jen částečně na tuto práci. Autorka průzkumu se subjektivně

domnívá, že kvalifikační kurz pro asistenty pedagoga by měl mít ustálenou formu, měl by poskytnout dostatečné teoretické znalosti a praktické dovednosti a měl by být dotován stejným počtem hodin pro všechny absolventy, protože v odpovědích se hodinová dotace kurzu různí. Jen 39 % odpovídajících uvedlo, že časová dotace jejich kvalifikačního kurzu sčítá 120 hodin, ostatní už se ve svých odpovědích různí jak již bylo uvedeno výše a jedná se o rozmezí hodinového trvání kurzu mezi 30 – 260 hodinami. 75 % dotazovaných si své vzdělání týkající se práce na pozici asistenta pedagoga doplňují různými specializovanými kurzy zaměřenými např. na poruchy autistického spektra, specifické poruchy učení a chování, práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a další. Ačkoliv tedy kvalifikační kurz nepřipraví asistenty pedagoga dostatečně na jejich práci, tak se autorka průzkumu domnívá, že specializované kurzy zaměřené na konkrétní diagnózy žáků či aspekty této práce mohou právě k lepší vzdělanosti těchto pracovníků velmi pomoci.

Průzkumná otázka č. 2: Co je zahrnuto v přímé a nepřímé pedagogické činnosti asistentů pedagoga a jak jsou rozdělené?

Z dat výzkumného šetření vyplynulo, že 74 % asistentů pedagoga má svou pedagogickou činnost rozdělenou na přímou a nepřímou. Zbylých 26 % nemá svou pedagogickou činnost rozdělenou.

Asistenti pedagoga s rozdělenou pedagogickou činností odpovídali na otázky, které se snažili zjistit, co přesně přímá a nepřímá pedagogická činnost obnáší. Jednalo se konkrétně o 92 respondentů. A ti uvedli, že mezi činnosti spadající do přímé pedagogické činnosti patří podpora žáků a učitelů při výuce, zajištění dohledu o přestávkách a volných hodinách, pomoc při usměrňování problémového chování žáka, pomoc při adaptaci na školní prostředí, zprostředkování komunikace mezi rodinou a školou a doučování žáků. Oproti tomu do nepřímé pedagogické činnosti je zařazena příprava na výuku, konzultace s pedagogem, účast na pedagogických poradách a další uvedené činnosti jako hodnocení žáka, školení, opravy sešitů či výroba pomůcek.

Co se týká časové dotace nepřímé pedagogické činnosti, ideální procentuální rozdělení pedagogické činnosti je na 90 % přímé a 10 % nepřímé. Respondenti uváděli časový údaj v hodinách. Tento údaj jsme poté museli vztáhnout k vyšší úvazku jednotlivých asistentů pedagoga. Uvedených 10 % nepřímé pedagogické činnosti má 51 % asistentů pedagoga.

Více než 10 % nepřímé pedagogické činnosti uvedlo 27 % respondentů a zbylých 23 % na uvedených 10 % nepřímé pedagogické činnosti vůbec nedosáhne.

Asistentům pedagoga, kteří dosud nemají rozdělenou svou pedagogickou činnost na přímou a nepřímou, byla položena otázka, co vše zahrnuje jejich pedagogická činnost. Vesměs docházelo ke kombinaci činností jak z přímé, tak i nepřímé pedagogické činnosti. Jednalo se tedy o tyto činnosti: podpora žáků a učitelů při výuce, pomoc při adaptaci na školní prostředí, zajištění dohledu o přestávkách, pomoc při usměrňování problémového chování žáka, účast na pedagogických poradách, konzultace s pedagogem, zprostředkování komunikace mezi rodinou a školou, doučování žáků, práce se žáky ve volnočasových aktivitách či pomoc se sebeobsluhou včetně základní hygieny, dozor na chodbě a při obědě a vytváření pomůcek.

Od 1. 9. 2021 však nastupuje v platnost Nařízení vlády č. 195/2019 Sb., které při plném úvazku uvádí rozsah přímé pedagogické činnosti asistentů pedagoga mezi 32-36 hodinami za týden, tudíž časová dotace nepřímé pedagogické činnosti by se měla pohybovat týdně mezi 4-8 hodinami. Tudíž by mělo dojít ke změnám, co se týká rozložení pracovní doby všech asistentů pedagoga, kteří uvedli, že nemají svou pedagogickou činnost rozdělenou na přímou a nepřímou, ale i u těch asistentů pedagoga, kteří měli časovou dotaci nepřímé pedagogické činnosti nižší než 10 % hodin z pracovního úvazku.

Průzkumná otázka č. 3: Je finanční ohodnocení asistentů pedagoga dostačující?

Tato průzkumná otázka je zaměřena na finanční hodnocení asistentů pedagoga, a zda je jejich plat dostačující. Z výzkumného šetření vyplynulo, že s finančním ohodnocením není spokojeno 44 % oslovených asistentů pedagoga, i přesto že 72 % z nich je zařazeno do 9. platové třídy. Autorka výzkumu se domnívá, že nespokojenost s platovým ohodnocením může souviset především s tím, že asistenti pedagoga nepracují na celý pracovní úvazek, ale pouze na částečný, což uvedlo 70 % z nich. Od výše úvazku se poté odvíjí i jejich platové ohodnocení, které je z tohoto důvodu nižší, a proto má 37 % asistentů pedagoga ještě jedno zaměstnání či brigádu a dalších 10 % si hledá další pracovní uplatnění. Ve volných odpovědích asistentů pedagoga i pedagogů se objevovalo jako negativum této práce právě nízké finanční ohodnocení a malý úvazek. Autorka se tedy domnívá, že by platové ohodnocení bylo dostačující, pokud by asistenti pedagoga dosáhli na celý pracovní úvazek,

což se dle výzkumného šetření dotýká pouze 30 % z nich, a mohlo by to vyřešit problém s nespokojeností s platovým ohodnocením asistentů pedagoga.

Průzkumná otázka č. 4: Jaké jsou podmínky adaptace pro asistenty pedagoga v novém zaměstnání?

Nejprve by asistenti pedagoga měli být před nástupem do zaměstnání seznámeni s konkrétní náplní práce, kterou by měli vykonávat. 65 % asistentů bylo seznámeno se všemi aspekty práce, 25 % bylo obeznámeno s určitou náplní práce, ale informace pro ně nebyly dostatečné. Stále se však mezi asistenty pedagoga objevují i tací, kteří přiznali, že nebyli vůbec seznámeni s náplní své práce a vše se „učí za pochodu“, tudíž celkové adaptace těchto asistentů byla ztížena tím, že neměli žádné konkrétní informace a nevěděli konkrétně, co je v jejich zaměstnání čeká. Tady shledává autorka průzkumu problém ve vedení daných škol, které by mělo tyto informace všem nastupujícím pracovníkům poskytnout.

Co se týká usnadnění adaptace v novém zaměstnání, pomohli asistentům především ostatní pedagogové a asistenti pedagoga na škole, kteří jim poskytli pomocnou ruku, radu a podporu. Sami asistenti pedagoga ve volných odpovědích odpověděli, že jim pomohla především trpělivost těchto osob, pomoc se začleněním do kolektivu a také seznámení s chodem dané školy, konkrétní třídy a také konzultace a předávání jejich zkušeností. Ovšem není to tak vždy. Někteří asistenti pedagoga uvedli, že se stále na školách objevuje jev, kdy jsou asistenti pedagoga bráni jako přítěž, nikdo jim adaptaci v novém zaměstnání neusnadnil a na vše, co se týká školy, třídy, žáků si museli přijít sami bez cizí pomoci.

S adaptací v novém zaměstnání souvisí i seznámení se s diagnózou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami a s jeho osobními dokumenty. Naše otázka směřovala k tomu, zda mají asistenti pedagoga tuto dokumentaci žáka, kterému poskytují podporu, neustále k dispozici. 57 % asistentů má osobní dokumenty žáka stále k dispozici. 37 % je dostalo alespoň k náhledu. Osobní dokumentaci žáka nikdy nevidělo celkem 6 % asistentů pedagoga. Na podobnou otázku nám při výzkumu odpovídali pedagogové, jednalo se o to, zda oni poskytují asistentům pedagoga žakovu osobní dokumentaci. 59 % pedagogů uvedlo, že ji má asistent kdykoliv k dispozici. 38 % z nich poskytuje osobní dokumentaci pouze k náhledu a 4 % ji neposkytuje asistentům pedagoga vůbec. Výsledky od obou skupin respondentů jsou takřka totožné. Avšak neposkytnutí osobní dokumentace žáka se

speciálními vzdělávacími potřebami ztěžuje práci asistentovi pedagoga. Tyto dokumenty mohou být pro asistenty zdrojem vzácných informací týkajících se právě toho žáka, kterému poskytují podporu.

Asistenti pedagoga by měli mít pro toto zaměstnání i určité osobnostní předpoklady, na které se naše výzkumné šetření také zaměřilo, konkrétně především na to, jaké vlastnosti, postoje či vnitřní nastavení jim usnadňují tuto práci a jakým způsobem. Respondenti uváděli především kladný vztah k dětem, trpělivost, empatii, komunikativnost, důslednost a schopnost motivace. Polovina z nich poté uváděla i spravedlivost. Pro asistenty pedagoga jsou tyto vlastnosti či postoje důležité a nápomocné především v tom, že si dokáží získat důvěru žáků a prohloubit vzájemný vztah, dokáží se do žáků s určitými speciálními vzdělávacími potřebami lépe vcítit, pochopit je a komunikovat s nimi. Některým odpovídajícím zároveň pomohla zkušenost s vlastním dítětem, který má určitý handicap.

Pedagogové ze základních škol taktéž odpovídali na otázku, jaké osobnostní předpoklady by dle nich měli asistenti pedagoga mít. Dle učitelů je na prvním místě trpělivost, na druhém pak empatie a na třetím kladný vztah k dětem, který je u asistentů pedagoga uveden na místě prvním dle počtu responzí. Vysoký počet uvedení má pak i důslednost, komunikativnost, schopnost motivace a spravedlivost je na místě posledním z uvedených možností autorkou výzkumu stejně jako u asistentů pedagoga. V tomto případě se teoretická rovina od praktické v podstatě neliší.

Průzkumná otázka č. 5: Jak probíhá spolupráce mezi asistenty pedagoga a pedagogy?

Spolupráce asistentů pedagoga s pedagogy je nedílnou součástí úspěšného inkluzivního vzdělávání. Na tuto oblast jsme získali odpovědi od asistentů pedagoga i od pedagogů. Co se týká spolupráce při přípravě výuky, bylo asistenty pedagoga uvedeno, že 64 % z nich (při součtu kladných odpovědí) se podílí na přípravě výuky, ať už se jednalo o každodenní přípravu či přípravu týdenní nebo měsíční. Zbýlých 36 % se žádných příprav neúčastní, protože pedagogové si vše chystají sami a pomoc nepotřebují. Pokud porovnáme odpovědi pedagogů, tak 67 % (při sečtení kladných odpovědí) spolupracuje na přípravě výuky, zbylých 33 % si připravuje výuku samo, tedy odpovědi asistentů pedagoga se téměř shodují s odpověďmi pedagogů. Z volných odpovědí na otázku proč učitelé s asistenty pedagoga nespupracují, jsme se dozvěděli, že ačkoliv si průběh výuky chystají sami, asistentům

pedagoga před danou vyučovací hodinou poskytnou alespoň instrukce k hodině a k probíranému učivu. Někteří však také uvedli neochotu spolupracovat a nezájem právě ze strany asistentů pedagoga. Autorka výzkumu se domnívá, že neochota spolupracovat může vycházet i ze vzájemného vztahu mezi asistentem pedagoga a pedagogem.

V rámci průzkumu jsme zjistili, že 67 % asistentů pedagoga má s pedagogy vztah funkční, kdy pedagogové pohlíží na asistenty pedagoga jako na rovnoprávného pedagogického pracovníka, společně spolupracují a plánují organizaci a realizaci vzdělávání. Podobně na tom byly i odpovědi pedagogů, kdy 63 % uvedlo vztah funkční. Vztah neutrální uvedlo 27 % asistentů pedagoga a 34 % pedagogů. Jedná se o vztah, kdy pedagogové respektují přítomnost asistenta pedagoga, ale organizaci a realizaci vzdělávání si organizují sami. Mezi odpověďmi se však objevily i takové, kdy mají asistenti pedagoga s pedagogy vztah nefunkční. Neprobíhá zde žádná spolupráce ani komunikace. Jedná se o 7 % asistentů pedagoga a 3 % pedagogů. Pokud se takovýto vztah vyskytne, mělo by se pracovat na zlepšení, aby se tyto dvě osoby alespoň vzájemně respektovali, protože tento vztah může mít vliv na celkové klima třídy, na průběh vzdělávání, což se týká nejen žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, ale i žáků bez těchto potřeb. 25 % asistentů pedagoga uvedlo, že je ovlivňuje negativní přístup učitelů, a to především v přístupu k žákům. Ve třídě se necítí vítání, jsou nervózní a špatně se jim pracuje, občas k nim pedagogové přistupují jako k poskokům, kteří za ně mají dělat určitou část jejich práce, což by se dle autorky výzkumu nemělo stávat a tyto dvě osoby by se k sobě měli chovat především s respektem, a pokud spolupráce z jedné strany nefunguje, měl by se takovýto problém řešit s vedením školy.

Ze získaných dat jsme se dozvěděli, jak hodnotí celkovou spolupráci asistenti pedagoga i pedagogové samotní. Spolupráci založenou na sdíleném cíli uvedlo 68 asistentů pedagoga (z celkového počtu 124) a 80 pedagogů (ze 128), tudíž je to nejčastější podoba vzájemné spolupráce. Na druhém místě dle 66 asistentů pedagoga je spolupráce založená na rovnosti, taktéž tomu je i u pedagogů s počtem 62 responzí. Jako třetí je 43 asistenty pedagoga uvedena spolupráce různorodá a dle 53 pedagogů je to spolupráce, která je stále ve vývoji. Opět byly uvedeny několika respondenty z řad asistentů pedagoga i učitelů, že jejich vzájemná spolupráce je např. vynucená jejich profesním vztahem či taková spolupráce, kdy každý sleduje svůj vlastní cíl. Průběžně spolupráci s asistentem pedagoga hodnotí 64 %

pedagogů (při sečtení kladných odpovědí). 36 % z nich spolupráci s asistenty pedagoga spolupráci nehodnotí a tím nedochází k žádnému zlepšení dané spolupráce. Jak už autorka výzkumu výše zmínila na vzájemném vztahu i na funkční spolupráci by měli pracovat jak asistenti pedagoga, tak i pedagogové, aby vytvořili pro žáky funkční a podnětné vzdělávací prostředí a tím bylo jejich vzdělávání co nejkvalitnější.

Průzkumná otázka č. 6: Je asistentům pedagoga poskytnuta podpora při práci?

Co se týká podpory asistentů pedagoga, má 72 % z dotazovaných určeného pracovníka, který se zabývá jejich metodickým a odborným vedením, zároveň 97 z celkového počtu 124 asistentů pedagoga uvedlo, že pokud potřebují s něčím poradit či pomoci, obrací se na pedagogy ve škole nebo také na ostatní asistenty pedagoga, což bylo uvedeno 67 asistenty pedagoga. 59 z dotazovaných se obrací i na poradenského pracovníka školy a 42 asistentů se obrátí na vedení školy. Ačkoliv ve většině případů je podpora asistentům pedagoga při práci poskytnuta, jak vyplývá z výzkumného šetření, tak se v 5 případech objevily odpovědi, kdy se asistenti pedagoga nemají na koho obrátit a pomoc či podpora jim poskytována není. Dle autorky výzkumného šetření je možné, že neposkytnutí podpory plyne z toho, že asistenti pedagoga nepožádají o pomoc či okolí asistenta není ochotné mu pomoci, což opět může vyplývat z nefunkčního vztahu mezi učiteli a asistenty pedagoga. Konkrétní důvody nebyly uvedeny, tudíž jde pouze o hypotézu autorky výzkumu.

Pokud se asistenti pedagoga obrátí s žádostí o pomoc či radu na pedagogy většině případech odmítnuti nebudou. Celkem 78 % pomáhá asistentům pedagoga ústním doporučením, radou či vysvětlením. Ostatní poskytnout asistentům pedagoga metodický materiál k prostudování, další je odkáží na specialisty ve škole či pro něj vytvoří konkrétní písemný návod k postupu, anebo kombinují všechny již uvedené možnosti, diskutují nad daným problémem či názornou ukázkou práce.

Průzkumná otázka č. 7: Spolupodílí se asistenti na tvoření, plnění či hodnocení individuálního vzdělávacího plánu?

Spolupráce při tvoření, plnění a hodnocení individuálního vzdělávacího plánu by měla být samozřejmostí především z toho důvodu, že asistent pedagoga zná žáka se speciálními vzdělávacími potřebami blíže než ostatní pedagogové. Asistent pedagoga je s žákem

v každodenním několikahodinovém kontaktu, je schopen objektivně zhodnotit, co daný žák zvládne a co už ne a tím tak pomoci při tvoření a plnění individuálního vzdělávacího plánu. Pokud asistent pedagoga pracuje se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami dle individuálního vzdělávacího plánu, mělo by následně jeho plnění zhodnotit.

Podle individuálního vzdělávacího plánu pracuje se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami 79 %, konkrétně 98 asistentů pedagoga. Na tvorbě či upravování nebo doplňování se však už podílí pouze 54 % z nich. Zbýlých 46 % dostává individuální vzdělávací plán už zpracovaný. V rámci průzkumu jsme se také ptali pedagogů, zda spolupracují s asistenty pedagoga při tvoření individuálního vzdělávacího plánu, výsledky byly obdobné jako u asistentů pedagoga. Konkrétně 55 % pedagogů spolupracuje s asistenty pedagoga, zbylých 45 % je ze spolupráce naprosto vynechává a spolupracují pouze se speciálním pedagogem.

Na plnění individuálního vzdělávacího plánu a jeho následné evaluaci se podílí 47 %. 35 % se pak podílí pouze na plnění individuálního vzdělávacího plánu, nikoliv na jeho následné evaluaci. A celkem 18 % se vůbec nepodílí na plnění ani evaluaci.

Z konkrétních výsledků našeho zkoumání vyšlo, že necelá polovina asistentů pedagoga se vůbec nezapojuje do tvoření individuálního vzdělávacího plánu, což je dle autorky výzkumu velkou chybou, protože asistent pedagoga může přinést hodně znalostí a osobních postřehů týkajících se konkrétního žáka se speciálními vzdělávacími potřebami a pomoci tak k co nejkvalitnějšímu způsobu jeho vzdělávání.

Průzkumná otázka č. 8: Komunikuje asistent pedagoga s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?

Asistenti pedagoga pracují se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami a poskytují mu podporu při vzdělávání. Aby vzdělávání daného žáka bylo efektivní, měla by být funkční triáda učitel-rodíč-asistent pedagoga. Asistenti pedagoga by měli být v úzkém kontaktu s rodiči, konzultovat s nimi dění ve škole apod. Ze získaných dat vyplynulo, že 73 % asistentů pedagoga komunikuje s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami, informuje je o dění ve škole, o probíraném učivu, o úkolech apod. Z toho 21 % nechává komunikaci s rodinou pouze na učitelích. A 6 % z dotazovaných nekomunikuje vůbec. Autorka výzkumu se na stejnou otázku ptala i pedagogů. 81 % z nich s rodinou komunikuje

a informuje o dění ve škole. 16 % pedagogů nechává komunikaci na asistentovi pedagoga a 3 % nekomunikují s rodinou vůbec.

Autorka výzkumu se domnívá, že není správné s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami nekomunikovat. Je důležité je informovat o dění ve škole, o úspěších či neúspěších žáka např. v daném předmětu, v různých dovednostech. Je důležité, aby rodič věděl, na čem asistent pedagoga s daným žákem ve škole pracuje a co má tedy rodič v domácím prostředí dále procvičovat či rozvíjet. Jde pouze o 7 respondentů z řad asistentů pedagoga a o 4 z řad pedagogů, v ostatních případech komunikace funguje nebo je zajištěna druhou stranou.

Průzkumná otázka č. 9: Jaká jsou pozitiva práce asistentů pedagoga dle asistentů pedagoga i pedagogů?

Asistent pedagoga jako podpůrné opatření poskytuje podporu žákům se speciálními vzdělávacími potřebami. Pomáhá těmto žákům se začleněním do běžného života a do kolektivu žáků, kteří tyto speciální vzdělávací potřeby nemají. Zároveň jim poskytuje podporu, co se týká vzdělávacího procesu. Asistent pedagoga má tudíž v inkluzivním vzdělávání nezastupitelnou funkci, a pokud si vytvoří funkční vztah s učiteli dané školy, mohou pak společně poskytovat kvalitní vzdělávání všem žákům ve třídě. Asistenti pedagoga nemusí poskytovat podporu pouze jednomu žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami. Z dat výzkumného šetření vyplynulo, že 64 % asistentů pedagoga poskytuje podporu více žákům v jedné třídě a 12 % poskytuje podporu více žákům ve více třídách, jedná se o pozici nazývanou „sdílený asistent“. Pouze jednomu žákovi se věnuje 24 % dotazovaných. Nejčastěji, v 90 případech asistenti pedagoga poskytují podporu žákům se speciálními vzdělávacími potřebami ve III. stupni podpůrných opatření, následuje II. stupeň, který byl uveden 39 respondenty a třetím nejčastějším stupněm podpůrných opatření byl I. stupeň, který uvedlo 17 respondentů. Z dat výzkumného šetření jsme také zjistili, že 92 % oslovených pedagogů hodnotí zřízení pozice asistenta pedagoga na základních školách kladně, sečteme-li odpovědi, že tato pozice je přínosná a spíše přínosná.

Totožná otázka týkající se pozitiv práce asistenta pedagoga byla položena jak asistentům pedagoga, tak pedagogům. Asistenti pedagoga uváděli především tyto odpovědi: pomoc se zvládnutím učiva, individuální přístup, pomoc se začleněním do kolektivu, podpora při studiu

a ulehčení práce učitelům. Pro porovnání uvádíme i nejčastější odpovědi dotazovaných respondentů z řad pedagogů: individuální přístup a individuální práce se žákem, práce s ostatními žáky ve třídě, pokud učitel pracuje se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, ulehčení práce učitelům a komunikace s rodiči daného žáka.

Průzkumná otázka č. 10: Jaká jsou negativa práce asistentů pedagoga dle asistentů pedagoga i pedagogů?

Z výzkumného šetření vyplynulo, že pouze 8 % dotazovaných pedagogů hodnotí pozici asistenta pedagoga na základních školách záporně, sečteme-li odpovědi, že tato pozice je spíše nepřínosná a nepřínosná. Při výzkumném šetření nás zajímali mimo pozitiva i konkrétní negativa práce asistenta pedagoga. Opět jsme se dotazovali obou skupin, tedy jak asistentů pedagoga, tak i pedagogů spolupracujících s asistenty pedagoga ve třídě.

Asistenti pedagoga uvedli, že jako negativum vidí, že je tato práce velmi psychicky náročná. Dalšími negativy jsou nedostatečné finanční ohodnocení a nejistota pracovního místa, dále málo času na ostatní žáky ve třídě či hodně hodin přímé práce. Často neviditelné výsledky práce jsou pro asistenty pedagoga demotivující, a tudíž brány jako negativní aspekt této práce. Ještě doplníme nadřazenost pedagogů vůči asistentům pedagoga a neakceptování přítomnosti asistentů pedagoga ve třídě.

Z odpovědí pedagogů jsme se dozvěděli, že jako negativum této práce vidí především ruch, který vytváří asistent pedagoga např. při komunikaci se žákem se speciálními vzdělávacími potřebami, při vysvětlování učiva, ostatní žáci ve třídě jsou pak méně soustředění na práci. Dalším negativem je to, že si žák se speciálními vzdělávacími potřebami zvykne na přítomnost asistenta pedagoga, je pak méně samostatný a je zvyklý, že asistent pedagoga např. část práce vykonává za něj. Mezi další zmíněné pak patří nízké platové ohodnocení, malý úvazek, nedostatek času, anebo chybějící pedagogické vzdělání.

Závěr

Bakalářská práce pojednává o roli asistenta pedagoga v inkluzivním vzdělávání. Konkrétně je orientována na asistenty pedagoga působících na základních školách. Ve výzkumné části jsme se zaměřili na zjištění a ověření toho, zda jsou teoretické principy práce asistenta pedagoga naplňovány v praxi. Pro komplexnější pohled jsme oslovili nejen asistenty pedagoga, ale i pedagogy. Skrze průzkumné otázky jsme dostali vesměs kladné odpovědi na to, že v praxi opravdu dochází k naplňování teoretických principů práce asistentů pedagoga, jak jsou formulovány Kendíkovou (2020, str. 71-80) a podobně i dalšími autory (Němec, Hájková, 2018; Teplá, 2015). Z provedeného výzkumného šetření jsme vyvodili následující závěry:

Vzdělání asistentů pedagoga je v praxi ve většině případů dostačující. Asistenti pedagoga, ať už mají vystudovaný pedagogický obor či nikoliv, si ve většině případech doplňují své vzdělání skrze kvalifikační kurzy, čímž jejich odbornost stoupá. Stávají se tak vzdělanými a dostatečně kvalifikovanými pedagogickými pracovníky a kvalitní podporou žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve vzdělávacím procesu.

Platové ohodnocení asistentů pedagoga odpovídá dle výzkumu platné legislativě, konkrétně Nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě (příloha 2.16 Výchova a vzdělávání). Z dosažených výsledků výzkumného šetření však vyplynulo, že finanční ohodnocení pro polovinu asistentů pedagoga není dostačující a někteří z nich mají ještě další zaměstnání či brigádu. Nevyhovující plat může plynout také z částečného pracovního úvazku, který měla nadpoloviční většina dotazovaných. Domníváme se, že v praxi by měl být tento úvazek doplňován např. prací školního asistenta či prací ve školní družině, pokud není možné asistentovi pedagoga nabídnout úvazek na této pozici celý.

Podpora v rámci adaptace na nové zaměstnání se týká seznámení s náplní práce, metodického vedení a spolupráce s učiteli.

Náplň práce určuje ředitel školy, a měl by s ní proto seznámit pracovníky nastupující na pozici asistenta pedagoga. Z výzkumných dat jsme se dozvěděli, že ne vždy byly informace úplné a dostatečné a v některých případech asistenti pedagoga o konkrétní náplni své práce nebyli informováni vůbec. Ve shodě s odbornou literaturou (Kendíková, 2016, str. 77) jsme

vycházeli z předpokladu, že by v zájmu úspěšné adaptace měli být asistenti pedagoga seznámeni se všemi aspekty své práce předem, stejně jako s osobní dokumentací žáků a jejich individuálními vzdělávacími plány.

Individuální vzdělávací plán žáka je (podle Kendíkové, 2020, str. 42) pro asistenta pedagoga klíčovým dokumentem, protože z něj musí při své práci s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami vycházet. Z dat výzkumného šetření jsme se však dozvěděli, že tento dokument téměř polovina asistentů dostala pouze k náhledu, a v našem souboru se vyskytli také asistenti pedagoga, kteří tento dokument neviděli vůbec. Myslíme si, že v praxi by k takové situaci nemělo vůbec docházet. Pokud žák má být vzděláván dle individuálního vzdělávacího plánu, měli by s tímto dokumentem být seznámeni všichni pedagogičtí pracovníci, kteří se podílí na jeho vzdělávacím procesu.

Odbornou literaturou (Kendíková, 2020; Teplá, 2015) je doporučováno vycházet mimo jiné z poznatků asistentů pedagoga již při zpracovávání individuálního vzdělávacího plánu žáka, což se podle našich výsledků stává pouze v polovině případů. Pro školní praxi bychom doporučovali důsledněji zapojit do zpracování, upravování či doplňování individuálního vzdělávacího plánu právě i asistenty pedagoga, protože jsou se žákem, kterému je podpora dle plánu poskytována, v nejužším kontaktu, a mohou tak přinést cenné informace o daném žákovi, a tím zajistit co nejkvalitnější vzdělávání

Co se týká metodické podpory asistentů pedagoga, škola je povinna ji poskytovat všem asistentům pedagoga (Kendíková, 2016 str. 79). Z výzkumného šetření vyplynulo, že ne vždy je tato povinnost naplňována. Skoro třetina asistentů pedagoga nemá k dispozici pracovníka, který je metodickým vedením asistentů pedagoga pověřen. Zároveň se také objevují učitelé, kteří nespolupracují s asistenty pedagoga, nedomlouvají se na průběhu výuky a někdy se vůči nim negativně vymezují. Domníváme se, že na zlepšení pracovních vztahů by měli pracovat nejen oba zainteresovaní pracovníci, ale také vedení školy. Negativní vztahy mezi učiteli a asistenty pedagoga ovlivňují celkové klima třídy, a tudíž i vzdělávací proces všech žáků ve třídě.

Z výzkumných dat také vyplynulo, že většina pedagogů hodnotí pozici asistenta pedagoga jako přínosnou. Umožňují začlenit žáky se speciálními vzdělávacími potřebami do škol mezi žáky bez těchto potřeb. Pomáhají těmto žákům, aby úspěšně zvládali nástrahy vzdělávacího

procesu. Jako negativní aspekt práce na této pozici bylo ve výzkumné šetření zmíněno, že práce bývá pro asistenty pedagoga velmi psychicky náročná, a proto může v budoucnu docházet k tomu, že tito pracovníci odejdou do zaměstnání, které je méně náročné a možná i lépe finančně ohodnocené, a zároveň získají jistotu související s udržení pracovního místa. Proto se domníváme, že by se další šetření měla zaměřit na důvody psychické náročnosti této práce a další okolnosti, jako jsou finanční ohodnocení asistentů pedagoga a stabilita jejich pracovní pozice.

Seznam použitých informačních zdrojů

BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M. et al. *Inkluze ve škole a ve společnosti jako interdisciplinární téma*. 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2016. ISBN 978-80-210-8140-6

HÁJKOVÁ, V. a kolektiv. *Asistent pedagoga. Profese utvářená v dialogu*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2018. ISBN 978-80-7603-009-1.

CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-271-9225-0

KENDÍKOVÁ, J. *Asistent pedagoga*. 1. vyd. Praha: Raabe, 2017. ISBN 978-80-7496-349-0.

KENDÍKOVÁ, J. *Vademecum asistenta pedagoga*. 2. vyd. Praha: Pasparta, 2020. ISBN 978-80-88290-50-6.

KENDÍKOVÁ, J. *Vzdělávání žáka s SVP*. Praha: Raabe, 2016. ISBN 978-80-7496-213-4.

MICHALÍK, J, BASLEROVÁ, P., FELCMANOVÁ, L. a kol. *Katalog podpůrných opatření pro žáky s potřebou podpory ve vzdělávání z důvodu zdravotního nebo sociálního znevýhodnění: obecná část*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4654-7.

MŠMT. *Metodika pracovní doby pedagogických pracovníků a rozsah přímé pedagogické činnosti* [online]. MŠMT ČR: ©2013-2021 [cit. 22. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/metodika-pracovni-doba-pp-a-rozsah-ppc?highlightWords=Metodika+Pracovn%C3%AD+do%BA+rozsah+PP%C4%8C%29ppc?highlightWords=Metodika+Pracovn%C3%AD+do%BA+rozsah+PP%C4%8C%29>

MŠMT. *Vyhláška č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných* [online]. MŠMT ČR: ©2013-2021 [cit. 22. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/vyhlaska-c-27-2016-sb-o-vzdelavani-zaku-se-specialnimi>

MŠMT. *Vyhláška 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních* [online]. MŠMT ČR: ©2013-2021 [cit. 26. 5. 2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/file/43482>

MŠMT. *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)* [online]. MŠMT ČR: ©2013-2021 [cit. 1. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-ode-dne-27-2-2021>

MŠMT. *Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících* [online]. MŠMT ČR: ©2013-2021 [cit. 4. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.msmt.cz/dokumenty-3/zakon-o-pedagogickych-pracovnicich-1>

MPSV. *Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád* [online]. ©MPSV ČR: [cit. 14. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225499/z500_2004.pdf/f5f79625-2959-17ec-d768-20268523d31c

MPSV. *Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách* [online]. ©MPSV ČR: [cit. 17. 6. 2021]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/225517/zakon_108_2006.pdf/1a87d9ef-d1df-33fc-35fa-b98714ceba87

NĚMEC, Z., ŠIMÁČKOVÁ-LAURENČÍKOVÁ, K., HÁJKOVÁ, V. *Asistent pedagoga v inkluzivní škole*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova, 2014. ISBN: 978-80-7290-712-0.

NPI ČR (dříve NÚV ČR). *Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných* [online]. NPI ČR (dříve NÚV ČR): ©2011-2021 [cit. 5. 7. 2021]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vyhlaska-c-73-2005-sb-1>

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. 6. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-647-6.

TEPLÁ, M. *Asistent pedagoga. Jak efektivně zavést pozici asistenta pedagoga ve školách*. 1. vyd. Praha: Verlag Dashöfer, 2015. ISBN 978-80-87963-15-9.

VOSMIK, M. *Inkluze a kariérové poradenství*. Praha: Raabe, 2018. ISBN 978-80-7496-357-5.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. *Sbírka zákonů* [online]. ©2021 [cit. 10. 6. 2021].
Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/zakonik-prace/>

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník pro asistenty pedagoga

- 1) Jak dlouho pracujete jako asistent pedagoga?
 - 0-2 roky
 - 3-5 let
 - 6-10 let
 - 11 a více let
- 2) Pracuji s:
 - Jedním žákem se speciálními vzdělávacími potřebami
 - Více žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v jedné třídě
 - Více žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve více třídách
- 3) Jaký stupeň podpůrných opatření váš žák má/vaši žáci mají?
 - I. stupeň podpůrných opatření
 - II. stupeň podpůrných opatření
 - III. stupeň podpůrných opatření
 - IV. stupeň podpůrných opatření
 - V. stupeň podpůrných opatření
- 4) Jaké máte vzdělání pro práci asistenta pedagoga?
 - Vysokoškolské vzdělání v pedagogickém oboru
 - Vysokoškolské vzdělání a studium pro asistenty pedagoga na vysoké škole
 - Vysokoškolské vzdělání v jiném oboru a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
 - Vyšší odborné vzdělání v pedagogickém oboru
 - Vyšší odborné vzdělání a studium pro asistenty pedagoga na vysoké škole
 - Vyšší odborné vzdělání v jiném oboru a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
 - Středoškolské vzdělání s maturitou v pedagogickém oboru
 - Středoškolské vzdělání s maturitou a studium pro asistenty pedagoga na vysoké škole
 - Středoškolské vzdělání s maturitou a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
 - Střední vzdělání s výučním listem a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
 - Základní vzdělání a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
- 5) Jako asistent pedagoga se středním vzděláním s výučním listem či základním vzděláním a absolvovaným kvalifikačním kurzem jste oprávněni vykonávat jen pomocné výchovné práce, nikoli přímou pedagogickou činnost ve třídě. Vykonáváte:
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří uvedli tyto odpovědi: „Střední vzdělání s výučním listem a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga“ a „Základní vzdělání a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga“)
 - jen pomocné výchovné práce
 - pomocné výchovné práce, ale i přímou pedagogickou činnost
- 6) Jak dlouho kurz trval (v hodinách)?
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří uvedli, že absolvovali kvalifikační kurz)
 - Uveďte: _____
- 7) Připravil vás kurz dostatečně na práci asistenta pedagoga?
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří uvedli, že absolvovali kvalifikační kurz)
 - Ano, byl/a jsem dostatečně připravena

- Kurz mne připravil jen částečně
 - Ne, nebyl/a jsem dostatečně připravena
- 8) Doplnujete si vzdělání dalšími specializovanými kurzy?
- a) Ano
 - b) Ne
- 9) Jaké kurzy jste absolvovala?"
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v předchozí otázce zaškrtili odpověď „Ano“)
- Uveďte: _____
- 10) Pracujete na plný či částečný úvazek?
- Plný úvazek
 - Částečný úvazek
- 11) Uveďte rozsah částečného úvazku desetinným číslem:
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č.10 zaškrtili odpověď „Částečný úvazek“)
- Uveďte: _____
- 12) Do jaké platové třídy spadá vaše finanční ohodnocení?
- 4. třída
 - 5. třída
 - 6. třída
 - 7. třída
 - 8. třída
 - 9. třída
- 13) Jste spokojený/á s finančním ohodnocením?
- Ano
 - Ne
- 14) Máte k této práci ještě další zaměstnání?
- Ano, mám i další zaměstnání/brigádu
 - Ne, ale hledám si
 - Ne, věnuji se jen práci asistenta pedagoga
- 15) Byl/a jste předem seznámen/a s náplní Vaší práce?
- Ano, byl/a jsem seznámen/a se všemi aspekty mé práce
 - Ano, by/a, ale informace nebyly dostatečné
 - Ne, vše se „učím za pochodu“
- 16) Máte svou pracovní dobu rozdělenou na přímou a nepřímou pedagogickou činnost?
- Ano
 - Ne
- 17) V čem spočívá vaše přímá pedagogická činnost? (Více možností)
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 16 zaškrtili odpověď „Ano“)
- pomoc při adaptaci na školní prostředí
 - podpora žáků a učitelů ve výuce
 - doučování žáků
 - práce s žáky ve volnočasových aktivitách
 - zajištění dohledu o přestávkách a volných hodinách
 - pomoc při usměrňování problémového chování žáka
 - zprostředkování komunikace mezi rodinou a školou

- jiné: _____
- 18) Pokud ano, v čem spočívá vaše nepřímá pedagogická činnost? *(Více možností)*
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 16 zaškrtnuli odpověď „Ano“)
- příprava na výuku
 - konzultace s pedagogem
 - účast na pedagogických poradách
 - jiné: _____
- 19) Jaká je časová dotace na vaši nepřímou pedagogickou činnost?
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 16 zaškrtnuli odpověď „Ano“)
- Uveďte: _____
- 20) Co vše zahrnuje vaše přímá pedagogická činnost? *(Více možností)*
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 16 zaškrtnuli odpověď „Ne“)
- pomoc při adaptaci na školní prostředí
 - podpora žáků a učitelů ve výuce
 - doučování žáků
 - práce s žáky ve volnočasových aktivitách
 - zajištění dohledu o přestávkách a volných hodinách
 - pomoc při usměrňování problémového chování žáka
 - zprostředkování komunikace mezi rodinou a školou
 - příprava na výuku
 - konzultace s pedagogem
 - účast na pedagogických poradách
 - jiné: _____
- 21) Kdo nebo co Vám usnadnilo adaptaci v novém zaměstnání? *(Více možností)*
- Uvádějící učitel
 - Metodické vedení ze strany třídního učitele
 - Podpora ostatních pedagogů ve škole
 - Podpora ostatní asistentů pedagoga ve škole
 - Podpora rodičů
 - Organizační postupy při výuce
 - Jiné: _____
- 22) Jak Vám tyto osoby, podmínky, okolnosti usnadnily Vaši adaptaci?
 • Uveďte: _____
- 23) Jaké vlastnosti, postoje či vnitřní nastavení Vám usnadňují práci asistenta pedagoga? *(Více možností)*
- trpělivost
 - empatie
 - komunikativnost
 - kladný vztah k dětem
 - spravedlivost
 - důslednost
 - schopnost motivace
 - Jiné: _____
- 24) Jak Vám tyto vlastnosti, postoje pomohly při adaptaci v novém zaměstnání?
 • Uveďte: _____

- 25) Máte ve škole určeného pracovníka, který se zabývá metodickým a odborným vedením?
- Ano, máme.
 - Ne, nemáme.
- 26) Pomáháte pedagogům při přípravě výuky?
- Ano, před každou vyučovací hodinou
 - Ano, jednou týdně
 - Ano, jednou měsíčně
 - Ne, pedagogové si vše připravují sami
- 27) Jaké vztahy máte s pedagogy?
- vztah funkční – pohlížejí na mne jako na rovnoprávného pedagogického pracovníka, spolupracujeme, plánujeme organizaci a realizaci vzdělávání
 - vztah neutrální – respektují mou přítomnost, ale organizaci a realizaci vzdělávání si plánují sami
 - vztah nefunkční – pedagogové se mnou nespolečně pracují, občas se ke mně chovají jako ke svému poskokovi
- 28) Pokud má učitel negativní přístup k Vám jako k asistentovi pedagoga, ovlivňuje vás to při práci se žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?
- Učitelé v mé škole ke mně negativně nepřístupují
 - Ano, ovlivňuje
 - Ne, neovlivňuje
- 29) Jak Vás negativní přístup ovlivňuje konkrétně?
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 28 zaškrtnuli odpověď „Ano, ovlivňuje“)
- Uveďte: _____
- 30) Jak byste hodnotil/a vaši spolupráci s pedagogy? (Více možností)
- Dobrovolná
 - Založena na rovnosti
 - Založena na sdíleném cíli
 - Různorodá
 - Stále ve vývoji
 - Vynucená naším profesním vztahem
 - Založená na hierarchii našeho pracovního postavení
 - Každý sledujeme vlastní cíl
 - Stejnorodá
 - Statická
- 31) Pokud si s něčím nevíte rady, na koho se obracíte? (Více možností)
- na pedagogy ve škole
 - na poradenského pracovníka školy (výchovný poradce, metodik prevence, školní speciální pedagog, školní psycholog...)
 - na vedení školy
 - na další asistenty pedagoga ve škole
 - nemám se na koho obrátit
 - jiné: _____
- 32) Pracujete s žákem se speciálními vzdělávacími potřebami dle individuálního vzdělávacího plánu?

- Ano, pracuji na základě individuálního vzdělávacího plánu
 - Ne, nepracuji dle individuálního vzdělávacího plánu
- 33) Podílíte se aktivně na vytváření, opravování či doplňování individuálního vzdělávacího plánu?
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 32 zaškrtnuli odpověď „Ano, pracuji na základě individuálního vzdělávacího plánu“)
- Ano, podílím se
 - Ne, dostávám ho už zpracovaný
- 34) Podílíte se na plnění a následné evaluaci individuálního vzdělávacího plánu?
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 32 zaškrtnuli odpověď „Ano, pracuji na základě individuálního vzdělávacího plánu“)
- Ano, podílím se na plnění i evaluaci
 - Ano, ale podílím se jen na plnění
 - Ne, nepodílím se na jeho plnění ani evaluaci
- 35) Máte k dispozici osobní dokumenty žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?
- Ano, mám je neustále k dispozici
 - Ne, ale dostal/a jsem je k náhledu
 - Ne, nemám ani jsem neměl/a
- 36) Zpracováváte hodnocení žáka, kterému poskytujete podporu?
- Ano, každé pololetí
 - Ano, jednou za rok
 - Ne, nezpracovávám
- 37) Jakou formu má vaše hodnocení žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?
- Uveďte: _____
- 38) Komunikujete s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?
- Ano, informuji o dění ve škole, o probíraném učivu, o úkolech
 - Ne, komunikaci s rodinou zajišťuje pedagog
 - Ne, nekomunikuji s rodinou
- 39) V čem vidíte pozitiva práce asistenta pedagoga s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?
- Uveďte: _____
- 40) V čem vidíte negativa práce asistenta pedagoga s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?
- Uveďte: _____

Příloha 2 – Dotazník pro pedagogy, kteří spolupracují s asistentem pedagoga

- 1) Jak dlouho spolupracujete s asistenty pedagoga ve třídě?
 - 0-2 roky
 - 3-5 let
 - 6-10 let
 - 11 a více let
- 2) Hodnotil/a byste pozici asistenta pedagoga jako:
 - Přínosná
 - Spíše přínosná
 - Spíše nepřínosná
 - Nepřínosná
- 3) Jaké vzdělání by dle Vás měl asistent pedagoga mít?
 - Vysokoškolské vzdělání v pedagogickém oboru
 - Vysokoškolské vzdělání v jiném oboru a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
 - Vyšší odborné vzdělání v pedagogickém oboru
 - Vyšší odborné vzdělání v jiném oboru a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
 - Středoškolské vzdělání s maturitou v pedagogickém oboru
 - Středoškolské vzdělání s maturitou a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
 - Střední vzdělání s výučním listem a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
 - Základní vzdělání a absolvovaný kurz pro asistenty pedagoga
- 4) Jaké vlastnosti, postoje či vnitřní nastavení by měl dle vás mít asistent pedagoga? (*Více možností*)
 - trpělivost
 - empatie
 - komunikativnost
 - kladný vztah k dětem
 - spravedlivost
 - důslednost
 - schopnost motivace
 - jiné: _____
- 5) Jaký vztah máte k asistentům pedagoga?
 - vztah funkční – nahlížím na AP jako na rovnoprávného pedagogického pracovníka, spolupracujeme, plánujeme organizaci a realizaci vzdělávání
 - vztah neutrální – respektuji jeho přítomnost, ale organizaci a realizaci vzdělávání si plánuji sám/sama
 - vztah nefunkční – nespolečně pracujeme, AP je ve třídě zbytečný
- 6) Spolupracujete s asistenty pedagoga při přípravě výuky?
 - Ano, před každou vyučovací hodinou
 - Ano, jednou týdně
 - Ano, jednou za měsíc

- Ne, vše si připravuji sám/sama
- 7) Pokud nespolupracujete s asistentem pedagoga, uveďte proč?
(na tuto otázku odpovídali pouze respondenti, kteří v otázce č. 6 zaškrtili odpověď „Ne, vše si připravuji sám/sama“)
- Uveďte: _____
- 8) Spolupracujete s asistenty pedagoga při vytváření, upravování individuálního vzdělávacího plánu?
- Ano, spolupracuji s asistenty pedagoga při tvorbě individuálního vzdělávacího plánu
 - Ne, spolupracuji pouze se speciálními pedagogy
- 9) Poskytnete osobní dokumenty žáka se speciálními vzdělávacími potřebami asistentovi pedagoga?
- Ano, asistent pedagoga je má vždy k dispozici
 - Ano, asistent pedagoga je dostane k náhledu
 - Ne
- 10) Pokud si asistent pedagoga neví s něčím rady, jak mu pomáháte?
- Ústním doporučením
 - Poskytnutím metodického materiálu k prostudování
 - Vytvořím pro něj konkrétní písemný návod k postupu
 - Odkážu ho na specialisty ve škole (výchovného poradce, školního speciálního pedagoga aj.)
 - Jiné: _____
- 11) Jak byste hodnotil/a vaši spolupráci s asistentem pedagoga? *(Více možností)*
- Dobrovolná
 - Založena na rovnosti
 - Založena na sdíleném cíli
 - Různorodá
 - Stále ve vývoji
 - Vynucená naším profesním vztahem
 - Založená na hierarchii našeho pracovního postavení
 - Každý sledujeme vlastní cíl
 - Stejnorodá
 - Statická
- 12) Hodnotíte průběžně spolupráci s asistentem pedagoga?
- Ano, každý týden
 - Ano, jednou za měsíc
 - Ano, čtvrtletně
 - Ano, v pololetí
- 13) Komunikujete s rodinou žáka se speciálními vzdělávacími potřebami?
- Ano, informuji o dění ve škole, o probíraném učivu, o úkolech
 - Ne, komunikaci s rodinou zajišťuje asistent pedagoga
 - Ne, nekomunikuji s rodinou

14) V čem vidíte pozitiva práce asistenta pedagoga s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

- Uved'te: _____

15) V čem vidíte negativa práce asistenta pedagoga s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami?

- Uved'te: _____

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Vzdělání respondentů

Tab. č. 2 : Vzdělání asistentů pedagoga

Seznam grafů

- Graf č. 1: Počet respondentů
- Graf č. 2: Délka praxe na pozici asistenta pedagoga
- Graf č. 3: Práce s jedním žákem/více žáky
- Graf č. 4: Podpůrná opatření
- Graf č. 5: Vykonávaná práce
- Graf č. 6: Časová dotace kvalifikačního kurzu
- Graf č. 7: Připravenost na práci asistenta pedagoga
- Graf č. 8: Účast na specializovaných kurzech
- Graf č. 9: Pracovní úvazek
- Graf č. 10: Rozsah částečného úvazku
- Graf č. 11: Platová třída
- Graf č. 12: Spokojenost s finančním ohodnocením
- Graf č. 13: Další zaměstnání/brigáda
- Graf č. 14: Seznámení s náplní práce
- Graf č. 15: Přímá a nepřímá pedagogická činnost
- Graf č. 16: Přímá pedagogická činnost
- Graf č. 17: Nepřímá pedagogická činnost
- Graf č. 18: Časová dotace nepřímé pedagogické činnosti
- Graf č. 19: Pedagogická činnost
- Graf č. 20: Pomoc při adaptaci
- Graf č. 21: Vlastnosti, postoje asistenta pedagoga
- Graf č. 22: Metodické a odborné vedení asistenta pedagoga
- Graf č. 23: Pomoc při přípravě výuky
- Graf č. 24: Vztah pedagog-asistent pedagoga
- Graf č. 25: Negativní přístup pedagoga
- Graf č. 26: Spolupráce s pedagogy
- Graf č. 27: Pomoc asistentům pedagoga
- Graf č. 28: Práce dle individuálního vzdělávacího plánu
- Graf č. 29: Tvorba, oprava, doplňování individuálního vzdělávacího plánu

- Graf č. 30: Plnění a evaluace individuálního vzdělávacího plánu
- Graf č. 31: Osobní dokumenty žáka
- Graf č. 32: Hodnocení žáka
- Graf č. 33: Forma hodnocení
- Graf č. 34: Informování rodiny žáka
- Graf č. 35: Spolupráce s asistenty pedagoga
- Graf č. 36: Hodnocení pozice asistenta pedagoga
- Graf č. 37: Vlastnosti, postoje, vnitřní nastavení asistentů pedagoga
- Graf č. 38: Vztah s asistenty pedagoga
- Graf č. 39: Spolupráce s asistenty pedagoga
- Graf č. 40: Spolupráce na individuálním vzdělávacím plánu
- Graf č. 41: Osobní dokumentace žáka se speciálními vzdělávacími potřebami
- Graf č. 42: Poskytnutá pomoc asistentům pedagoga od pedagogů
- Graf č. 43: Hodnocení spolupráce s asistenty pedagoga
- Graf č. 44: Hodnocení spolupráce
- Graf č. 45: Komunikace s rodinou žáka